

באיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי עניני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל

חג מתן תורה התשע"ח

הודעה חשובה

הגליון יוצא אי"ה מתקופה לתקופה ולא מידי שבוע
ועמכם הסליחה

שהם מסוגלים לעלות בתור ויר"ש ומע"ט. ויתברכו כל אחד מאתנו לעלות בתורה
ויר"ש כרצון השי"ת. ד' סיון תשע"ח. (קובץ אגרות - אגרת כז)

מלאכי השרת שמחו בנתינת תורה

נשאל רבנו: בהא דאיתא ביוצרות (למוסף דשבועות) עליונים ששו ותחתונים
עלוז בקבלת תורה מסיני כו', ופירש במטה לוי דעליונים היינו מלאכי השרת,
וקשה לכאורה הרי מתחילה לא הסכימו המלאכים שניתן התורה לישראל, ואח"כ
נתרצו אך מדוע שמחו בזה?

והשיב רבנו: דהיה צריך להיות נתינת תורה באחד מב' האופנים האלה: או
שניתן למלאכים או שניתן לישראל. וכשראו שמתקיימת נתינת תורה לישראל
שמחו, וכדוגמת אחד - שהוא צדיק גדול - כשרואה שנעשית מצוה הוא שמח,
ואף אם נעשית ע"י אחר, דהעיקר שנעשית המצוה... (מאיל המילואים עמ' נא)

שואלים בכל מקום

הנה הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פ"ד ה"ו כתב ואין שואלין הרב מענין אחר
אלא מאותו הענין שהן עוסקין בו כדי שיתבייש עכ"ל וכ"כ בשו"ע יור"ד רמ"ו יב'
והמקור לזה מדברי הגמ' שבת ג,א כי קאי רבי בחדא מסכתא לא תשיי' במסכתא
אחריתי. וצ"ע דהא לקמן (שם קיד) גרסינן איזהו תלמיד חכם ששואלים אותו בכל
מקום ויודע והובא להלכה ברמ"א יור"ד סי' רמ"ג' וא"כ קשה הרי בודאי מדובר
כאן ברב שהוא ת"ח מובהק וכמבואר במס' מכות י' דדרשינן שם כמה מקראות
ללמד צריך להיות בקי בכל התורה כולה וא"כ תמוה אמאי אין לשאול בענין אחר.
והשיב רבנו דמה דאמרינן דהרב צריך שיהיה בקי בכל התורה זהו כדי לשאול אותו
שאלות קלות בכל עת אבל אין לשאול את שאלות בעומקה של סוגיא שאינו מונח
בה כעת כדי שלא יתבייש. (הרה"ר אברהם ישעיהו פרידליס - קובץ עומקא דפרשה)

אלו ואלו דברי אלקים חיים

איתא בגמ' מנחות עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתך, זלגו עיניו
דמעות וכו' אשריכם תלמידי חכמים וכו'. יל"ע למה נצטער יוסף הבלבי כל כך
על מה ששכח שיטת ר' אליעזר דפוסל, כיון דבלא"ה אין הלכה כן, וכמו דאמר'
ב"ש במקום בית הלל אינה משנה, וכי מי שישכח דעת בית שמאי יהיה לו מזה
עונת נפש.

ואף דאמר' אלו ואלו דברי אלוקים חיים, אבל צער כ"כ על ששוכח את זה
על שום מה. ואמנם יל"ע קצת מאי דאמר' ב"ש במקום ב"ה אינה משנה ולא
חשיב לה בתור פלוגתא כלל, והרי מי ששונה דברי ב"ש מסתמא חשיב דברי
תורה, ומ"ט קרי לה אינה משנה [מה שאומרים דלעתיד לבוא יהא הלכה כב"ש,
זה מובא בסידור הגר"א].

ויל"ע לגבי איסור דשכחת התורה אם יש איסור זה גם על דברי ב"ש ודברים
שאינם להלכה. [ואמנם שיטת יחיד לפעמים יש אמורא שפוסק כן, וא"כ זה נוגע
למעשה].

ובסיני לא נאמר השיטות שאינן להלכה. דוכי נאמר כשר ופסול, אלא דמ"מ
אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ואמר' דהקב"ה שונה דברי שניהם כדאמר' בגיטין
דף ה: ע"ש.

הנה הרמב"ם כתב ספרו משנה תורה ובהקדמה כתב לפיכך קראתי שם חיבור זה
משנה תורה, לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואח"כ קורא בזה ויודע ממנו
תורה שבעל פה כולה ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם עכ"ל. והרי הרמב"ם
אינו מביא רק את ההלכה, ולא את החולקים, ומה עם חלק התורה הזה, והרי
אין לך שכחת התורה יותר מזה, ומשמע דאין ע"ז איסור שכחה.

ובאמת קיצור שו"ע וכן כל המקצרים וכבר הטור והשו"ע כן, שכתבו תמצית
כל ההלכות בקצרה, וכי לא מקיים מצות ידיעת התורה בזה, וע"כ דהמצוה של
ידיעת התורה היינו לידע "ההלכה", ומה שלא נוגע להלכה יש בזה מצות ת"ת,

סדר הלימוד

ת"ר סידורן של נביאים וכו' וכן נפסק ברמב"ם ושו"ע וצ"ב מה נפק"מ וכי יש
איזה דין שנפק"מ מהסידור הזה ואולי הכונה דאדם צריך ללמוד כסדר הנכון
ובודאי אם ילמוד משנה ואח"כ מקרא אינו סדר הנכון אע"פ שלא עשה עבירה
מ"מ זה לא הדרך הנכון לכן אומר דהדרך והסדר הנכון הוא ללמוד לפי סדר הזה
אלא דלשון הרמב"ם והשו"ע משמע דהנידון על סידור כתיבת הספרים וצריך
ביאור מה נפק"מ. (אילת השחר ב"ב יז, ב)

כבוד התורה

רש"י ד"ה מי איכרת בבעלי ראתן ועסקת בתורה שה' מסכן בנפשו לכבוד
את התורה והיינו בזה שהחשיב כ"כ את התורה שתגין עליו ויש לעיין למה לא
פ' פשוט ללמד תורה ואולי יש לומר דבאמת יתכן שנתמעט ע"י זה תלמוד
תורה כי התלמידים לא באו ללמוד אתו מחשש סכנה שלא רצו ללמוד תורה
ביחד עם בעלי ראתן ולכן אולי נחסר כי למד עם פחות תלמידים אבל זה כבוד
התורה מה שלומד ומסכן נפשו וכבוד התורה כולל את לימוד התורה. (אילת
השחר כתובות עז, ב)

חביבא ליה

אידי דאתיא מדרשא חביבא ליה. יש לפרש הטעם משום דכל הקשר שיש לכלל
ישראל עם הקב"ה הוא ע"י תורה שבע"פ, ובלי תורה שבע"פ לא נשאר ייחודים
כידוע מהקראים וכדו'. ולכן חביבין הדרשות שהם קיום התורה וקיום כלל ישראל.
עוד י"ל דהנה ודאי מה שאדם זוכה ע"י יגיעה חביב יותר מאשר בלי יגיעה, ומה
שכתוב בפירוש ולא צריך לדרשא, לא חביב כ"כ כדבר שצריך לתשומת לב ויגיעה,
לכן מה דאתי מדרשא ע"י יגיעתו בתורה חביבא ליה. (אילת השחר זבחים מח, א)

תפילה בשבועות על פירות האילן

נשאל רבנו בדברי המג"א (סי' תצ"ד סק"ה) 'דנוהגים להעמיד אילנות בביהכ"נ
ובבתים, ונ"ל דהטעם שיזכרו שבעצרת נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם'.
ובמשנ"ב (סק"י) העתיק מדברי המג"א שהעמדת האילנות הוא זכר שבעצרת נידונים
על פירות האילן, ולא העתיק שיתפללו עליהם. מה הטעם שהשמיט את התיבות
שיתפללו עליהם?

והשיב רבנו: שבי"ט אסור להתפלל על צרכיו.
ונשאל רבנו דמצינו בר"ן בר"ה שאין אומרים אבינו מלכנו בר"ה שחל בשבת
משום איסור דבקשת צרכים, וא"כ משמע דבי"ט אין איסור זה?

והשיב רבנו: דראש השנה שאני, אך שאר יו"ט אסור לבקש בו צרכיו [להגר"א]
וכמבואר במעשה רב (סי' קס"ד) דהגר"א לא אמר י"ג מידות והרבש"ע בשעת
פתיחת הארון ביו"ט.

ועוד נשאל דא"כ מה הטעם של המג"א שכן התיר להתפלל על האילנות
בשבועות?

והשיב רבנו: דהוא מפני שהדבר נחוץ, דבלא פירות קשה להתקיים, ומצינו (שו"ע
יור"ד סי' רל"ו ס"ד) שאם אחד נשבע שלא יאכל פירות הוי שבועת שוא שא"א
להתקיים בלא פירות. (מאיל המילואים עמ' נב)

לנצל את הימים

ובמכתב לבני ישיבת ארחות תורה, ותורה בתפארתה, כתב רבנו: בס"ד. לבני
ישיבתנו היקרים ד' עליהם יחי'.

בשעת קבלת התורה ה' בבריאה שמחה גדולה כמש"כ עה"פ ההרים רקדו
כאילים, שהקב"ה עשה שינוי בטבע כדי להראות שמחה ממ"ת.

ע"כ כמה עלינו להיות מאושרים על זכינו לקבלת התורה ויש לנו הזכות שאנו
יכולים לשבת באהלה של תורה ולעסוק בה, ועל כל אחד לנצל את הימים האלו

אבל איסור שכחת התורה אין על זה.

וכן עי' רש"י ד"ה שלא כיווננו שמועתינו כלומר דלא סליק לך אליבא דהילכתא כל דאמר' לך עד השתא, הרי שאם לא אמר להלכה לא הי' לו בזה שמחה. ברש"י ד"ה שנה לך משנת רבי אליעזר, ולא שהלכה כן אלא חביבה היתה עליו ושנאה לך. משמע דאף ר' יהודה גופיה לא הוה ס"ל דהלכה כן, אלא שנאה לך כך משום חביבותא, ומבואר דאפשר לומר דבר שאינו הלכה משום חביבותא. וצ"ב מ"ט, דהא מטעה אותו שיחשוב שההלכה כן. ועי' ביותר מזה בים של שלמה ב"ק דף ל"ח (פ"ד ס' ט) דאף מפני הסכנה אסור לשנות אפי' דין אחד וחייבין למסור הנפש ע"ז, ע"ש, והאיך כאן הי' ר' יהודה משנה הדין משום חביבותא בלבד. ועי' בחזו"א כאן שתמה על רש"י דהא יכול לטעות. ובאמת בלא"ה נמי קשה דכיון שאומר הלכה הוי הלכה כן, והאיך אומר הלכה ואינו כן. וכזה קשה ג"כ בהא דאמר' פסחים ק"ב. אם ביקשת ליחנק היתלה באילן גדול, וכיון שאין הלכה כן, האיך מותר, אך שם צ"ל דסובר שכן הלכה לכן מותר לו לומר כן, ואמנם מה דאמר' פסחים נ"א ע"ב דמי שראה מותר לו, ומי שלא ראה אסור אינו מובן כ"כ, אבל כאן סובר בעצמו שאין הלכה כן צ"ב האיך הי' מותר לו לומר כן. ומה דאמר' במגילה (דף ט): ששינו לינאי המלך, שם אי"ז שינוי בהלכה. [עי' ים של שלמה שם מש"כ ע"ז. א"ה]

[העירו אם גם היום יש קפידא בזה כשאומר בשיעור גמרא, שלא לומר שלא כהלכתא, ואמנם בדרך כלל אומר ב' השיטות, ואין פוסק הלכה, ואם פוסק מתוך סברא שמחדש מעצמו ואומר, זה בלא"ה אין הלכה, ורק בבחינת פטפטיא.] והנה בתוס' בכמה מקומות מייטי ראי' דהלכה כאמורא אחד, מזה שהגמ' מפרשת את דבריו, ודוחין דלפעמים מפרשינן אפי' דלא כהלכתא, והיינו משום דמ"מ אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ומש"ה שקיל וטרי שפיר אליבא דחד אפי' שלא כהלכתא, ואמנם נראה דמושג זה דאלו ואלו דברי אלוקים חיים הי' שייך רק בדורותם שהיו כולם קדושי עליון והיו נקיים מכל נגיעות ותאוות, אבל בדורותינו אי אפשר לומר אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כיון שמלאים בכל מיני נגיעות ותאוות. ואמנם כשמפרשים דברי הראשונים כמלאכים בודאי זה דברי אלוקים חיים. (אילת השחר מנחות שם)

להוסיף שעה אחת

שח הרה"ג רבי דוד לוי: ישבנו שבעה על אבי. מרן הגיע ביום הראשון לנחם, וישב שם אח של אבי שאינו כל כך מדקדק במצוות, ומרן דיבר איתו קצת ואז אמר לו שכדאי להוסיף שעת לימוד כל יום ויהיה תועלת גדולה לנפטר. אחרי כמה חודשים מרן הגיע לחתונה משפחתית שלנו, הוא רק ראה את הדוד שלי ומיד שואל אותו האם הוא הוסיף, הלה יצא מהתפעלות שהוא זוכר אותו וקיבל על עצמו מאז להוסיף שעת לימוד ואכן הוא מקפיד על זה מאוד, והתחזק והתרומם. הכל בזכות 3 מילים שמרן שאל: 'הוספת שעת לימוד'.

מהות גדול

בתענית כה: אי' מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים, וכשרנו עליו רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מדותיו. והק' על כך הגר"ס דא"כ אדרבה הרי באמת זה היה גדול מזה מפני שזה העביר על מידותיו יותר מחבירו וא"כ היא גופא היתה גדולתו ומהי הכוונה לא מפני שזה גדול מזה, ותירץ דהרי שמאי והלל נחלקו בשיטתם אם טוב להיות קפדן או שעדיף לוותר (וצל"ד דכל ההבדל בין הלל לשמאי היה רק אם צריך להקפיד כגון על א' שבא להטריד), ורבי אליעזר שהיה מתלמידי שמאי סבר כשיטתו של שמאי ואילו ר"ע סבר כשיטת הלל, וזהו הביאור שאע"פ ששניהם היו גדולים מ"מ ר"ע היה בשיטתו מעביר על מידותיו ולזה הכוונה גדול מזה שהיה מעביר על טבעו ולא הקפיד כלל שזו היתה מעלתו של הלל.

ובאמת שדברי חידוש הם, דלפי דבריו המעביר על מידותיו היינו שמעביר הוא על טבעו וצ"ב דא"כ מי שבטבעו הוא וותרן אם ילמד אצל שמאי ויתנהג כמותם הרי ג"כ יחשב למעביר על מידותיו, ועוד יש להק' דבהרבה מקומות בש"ס לא משמע כן, וכמו דבסנהדרין קי: אי' הלשון שבקיה ר"ע לחסידותיה, ופירש"י שם

שרגיל לזכות את ישראל והשתא מחייב להו, וא"כ מוכח דרבי עקיבא באמת היה חסיד יותר מאחרים, עוד יש להק' מב"מ פה' שלא רצו להכניס את רבי יוסי בנו של רבי אלעזר בר"ש למערת אביו, ואי' שם הלשון לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה, וצ"ב לדרכו של הגר"ס הלא באמת היה ראבר"ש גדול מבנו רבי יוסי מפני צער המערה שרוממו בהרבה ממה שהיה קודם לכן (וכמו שנתרומם רשב"י מרבי פנחס בן יאיר אחר שהיה יג' שנים בצער מערה), ועוד דודאי שאף רבי יוסי לא היה בצער מערה מפני שיטה כל דהיא.

ולבאר הדבר הבאתי ראייה לומר דהביאור לא מפני שזה "גדול" מזה הכוונה גדול בתלמוד ובהלכה, וכדחזינן בכל הש"ס דגדול היינו למדן, וזו כוונת הגמ' לא מפני שזה גדול מזה אלא מפני וכו', ויש להביא ראייה לזה ממה דרב אחא בר יעקב ידוע היה בגדלותו וכמובא עליו שאפי' השטן נשק לו, ואעפ"כ מובא עליו בב"ק מ' שכשהיה רבא משתבח בו לפני רב נחמן שאדם גדול הוא א"ל ר"נ כשיבא לידך הביאהו לידי כדי להווכח בגדלותו ע"י שישאלהו דבר הלכה יעו"ש, ומשמע דעל אף שידע על מעלתו וצדקותו מ"מ כשרצה לראות אם הוא בגדר "אדם גדול" בדק זאת רק בדרך זו אם יודע ללמוד, וחזינן דאדם גדול הוא רק אדם היודע ללמוד, (וכ"כ החזו"א באמונה ובטחון פ"ג יח). וכע"ז מובא עוד בב"ק נט: שתפסו את אלעזר זעירא נוהג אבילות על החורבן ואמר גברא רבא אנא וראוי אני לכך ובדקוהו גם באופן זה ששאלוהו דבר הלכה אם ידע.

עוד מובא בקדושין עא: על זעירי שהיה משתמט מרבו ר' יוחנן מפני שהיה רוצה ר' יוחנן שישא את בתו וזעירי לא רצה לישאנה מפני שהיתה מארץ ישראל וחשש עליה שאינה מיוחסת, (א מעשה), ראש הישיבה רוצה בו כחתן לבתו והתלמיד מסרב...), עד שאמר לו וכי תורתי ראויה וכשרה בעיניך ואילו בתי אינה כשרה בעיניך, ומוכח שכשרצה להוכיח לו שכשר הוא הוכיח לו זאת מכת תורתו.

זה המטרה שלו

שח הרה"ג ר' שרגא ברלין שליט"א נכד רבנו: רבנו היה נוהג לבוא לבית הורי ברח' רשב"ם בערב סוכות ולסדר את הד' מינים, באחד הפעמים שהגיע לשם, עמד מתחת הבת עגלה של מוכר אבטיחים והכריז פעם אחר פעם על מרכתו, אחרי זמן ממושך שאל אותי רבנו כמה פעמים נראה לך שהכריז הלה על האבטיחים שלו, ואני פחדתי לומר סתם גזמא, אמרתי רק שהרבה פעמים שאל אותי רבנו וכי זה לא נמאס לו לחזור כל כך הרבה פעמים על אותו מילה. שתקתי, ואז הוא ענה אלא הוא רוצה כסף לחג וע"י שיכמור את האבטיחים יהיה לו כסף לחג לכן הוא כ"כ הרבה חוזר ולא נמאס לו לחזור כי כשאדם רוצה וחושק במשהו הוא יכול לחזור שוב ושוב בלי הפסק.

וכך אמר לי הנה בסוף הרחוב רשב"ם גם מרן הגר"ח קניבסקי והוא חוזר כל שנה על הש"ס ועל כל התורה ולא נמאס סלו לחזור שוב ושוב על דברים שכבר יודע בע"פ, כיצד לא נמאס לו, אלא זה הכסף שלוף שכהוא חושק כל זהמן לצבור עוד ועוד מהתורה אז ממילא אין לו אף פעם שובע ויכול לחזור שוב ושוב בלי הפסק.

שפתותיו דובבות בקבר

הביא הגרב"צ פלמן: שמעתי מהגראי"ל שטיינמן זצ"ל, שפשוט שכל מי שעושה איזה מעשה שמכח זה הרבה אנשים מתעוררים להתחזק באיזה מצווה, בוודאי שאפילו לאחר מותו אם יש אנשים שמתעוררים מהמעשה הזה שעשה, הרי זה מוסיף לו זכות בעולם הבא ומתרבה שכרו.

אבל בפסוק "דובב שפתי ישנים" התחדש דבר חדש, שת"ח שאומרים שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, ונחשב הדבר כאילו הוא בעצמו אומר עכשיו בעולם את דברי התורה הללו, וכאילו הוא בעצמו עשה את המצווה. ובכל המצוות מה שמכוחו אנשים מתעוררים בעשיית המצוות, זה רק מרבה לו שכר על זה שמכוחו התעוררו לקיום המצווה, אבל עצם המצווה לא מתייחסת אליו להחשיבו כאילו הוא בעצמו קיים את המצווה. אבל כשאומרים דבר שמועה מפיו, שפתותיו דובבות ונחשב כעושה המצווה בפועל ממש, ושכרו הרבה יותר שזה נחשב אצלו כאילו שהוא בעצמו קיים את המצווה הזו בפועל ואמר את דברי התורה הללו.

קונטרס האברכים חלק א'

הנה זכו הדור האחרון לריבוי מופלא של אברכים עמלי תורה שלא היה כמותו, וכפי שסיפר מרן רשבב"ג רבנו הק' זי"ע שלפני השואה בכל ארץ פולין כמדומה שהיה כולל אחד שהג"ר שרגא פייבל ריף הי"ד [שרבנו הכירו מבריסק] שהיה ידוע כעילוי מיוחד יסד את הכולל אברכים באוטבוצק. ואחרי השואה רבותינו ובראשם מרן החזון איש ועוד שהגדילו את הכוללים ורוממו את קרבם.

ובשנת התשכ"ג היה צורך השעה להוציא ספר המעורר ללימוד התורה ולחיזוק האברכים, וגדולי הדור מינו את הגה"צ רבי שלמה ברעודה לערוך את הספר 'עמלה של תורה' ולשם כך התכנסו בביתו גדולי הת"ח [וכמו שכתב בהקדמתו שזירזהו לכך האבי עזרי והקהלות יעקב] ובראשם היה רבנו זי"ע שהיה אחראי על זה, וישבו ודנו לילה שלם מה להכניס לספר, וכך יצא הספר ועשה רושם גדול בכלל ישראל בכל אתר ואתר. אחרי כמה ימים כשפגש רבנו את רבי שלמה אמר לו שכנראה כזו אחדות לא יהיה עד ביאת המשיח, שכולם באותו אסיפה היו תמימי דעים מה להכניס ומה לא, וזה מראה על רצון ה' בזה. [והספר עצמו נדפס מאז הרבה פעמים כמובא שם] וכן נסע עמו רבנו זצ"ל למרן הרב מטשבעין לדבר עמו בענין זה ובענין הקמת כוללים חסידיים [ראה כאיל תערוג- גדולי הדורות]. ומרן הרב מפוניבז' שהכיר בכוחו של מרן רבנו מינהו לראש הכולל פוניבז' ועי"ז הרים קרנה של תורה בעומק השגת מעלת האברכים בדור האחרון.

ובדור האחרון הפליא רבנו בענין זה להגדיל תורה ולהאדירה, באופן מופלא וניסי של ריבוי כוללים לאלפי אלפים של אברכים כ"י, ואשר רבנו היה נושא חלק גדול מהעול הכספי של הכוללים על שכמו, ועסק יומם ולילה להעמיד את הכוללים, ולסייע להם בכל דרך שיכול כאשר ישא האמן את הינק וגו'. ויש בידנו מכתבים מלפני כחמשים שנה שכבר דאג רבנו לעזור למען הכוללים ויובאו בהמשך.

הנה רבנו מלבד אשר נשא את משא העם, אמנם עיקר הנשיאה הוא של אלפי אברכים שנשא אותם על כתפיו, ועמד על גבם של ראשי הכוללים, שהקימו מכוחו כוללים מדן ועד באר שבע, באופן מפליא ביותר שכמעט אין עיר או כפר שגרים בו עמלי תורה שאין שם כולל לאברכים. והן בדברים המפורסמים, והם בדברים הנסתרים שנתמכו בזכותו אלפי האברכים כ"י. ובהרבה הזדמנויות הרבה רבנו לדבר על מעלת האברכים אוכלי המן, שחיים בנסים נסתרים וגלויים, וקיבצנו כאן מעט מדברי רבנו, וכמה מעשים מופלאים שזכו אברכים להיות מאוכלי המן, ולראות בישועת ה'. וכמובן שאי אפשר ללמוד הלכה פסוקה מהעובדות כי לפעמים זה היה לפי השואל וישמע חכם ויוסף לקח.

נביא כאן לקראת חג השבועות "זמן מתן תורתנו" מעט דמעט עובדות ומכתבים של רבנו למען היכלי הכוללים, וכפי שהעיד רבנו ע"ע שכתב מאות!!! מכתבים בעניינים אלו להרבות תורה. וכמו"כ נביא קצת מדברים שאמר רבנו לאברכי הכוללים לרומם ולגלות רום ערכם. [הבאנו רק כמה דברים שהיו תח"י, ולצערנו הרבה מאוד מהדברים הגיעו לאחר גמר העריכה להדפסה ונשמטו מקונטרס זה ואין בזה ח"ו כונה להמעיט מחשיבות כולל כזה או אחר ונבקש מכל מי שיש בידו חומר שיחות עובדות וכו' שישלח לנו לפרסום בח"ב של קונטרס זה]

ידכם שפע של לומדי תורה, אולם אם חושבים אתם לפטור עצמיכם ממצווה זו בטענה שיש עודף לומדי תורה, גם הקב"ה יאמר מה צריך כל כך הרבה עשירים. (קו' שלמי שמחה ח"ב עמ' צ"ה. ובקיצור בס' לעבדך באמת ח"א עמ' ר"ג).

וכע"ז הביא הגר"א מן שלט"א: אמרת, הגרא"ל עמד על כך פעם שאחרי החורבן של המלחמה יש דבר חדש שלא היה פעם, העשירים נותנים במושיגים גדולים שלא היה כך קודם החורבן, ים של כסף. אמר הגר"ח: אחרי חורבן התורה, ה' נותן את האפשרות לבנות את התורה מחדש וזה על ידיהם. ואמרת לו שהרא"ל אמר בנוסח קצת שונה: הקב"ה החריב התורה ואיך ישלם לנו בזה על ידי בנין התורה ובכזה בנין התורה בין על ידי בני התורה עצמם ותלמידי החכמים ובין על ידי מחזיקי התורה וכל זאת תשלום על חורבן התורה בבנין התורה - גם של היששכר וגם של הזבולון ע"כ (מפי ר"י לוינשטיין ששמע ממרן ואי"ל). (כל משאלתיך)

תורה מתוך הדחק - על רדיפה התורה ולומדיה אל תגעו

כמשיח

שח רבנו: על הפסוק בקהלת 'אחד מאלף מצאתי' אומר המדרש כי אלף נכנסים למקרא ואחד יוצא להוראה. מנינם של האברכים בני התורה עומד כיום על מספר מבורך - כן ירבו, הללו משקיעים את עצמם בלמוד התורה כי הם חיינו, כשעצם הלמוד הוא התכלית: תורה לשמה, לשם תורה. אולם מלבד זאת כדי לקיים את המסורה יש צורך ביוצאים להוראה. במספר הלומדים כיום כ"י, אין די כדי להוציא את הכמות הנדרשת ליוצאים להוראה. כלל ישראל ועולם התורה בפרט זקוק למספר הרבה יותר גדול של מרביצי תורה ומוסריה - ראשי ישיבות, דיינים, רבנים, מגידי שעורים, מלמדי תשב"ר ועוד. אם כן, הרי אנחנו חייבים להרבות ספסלי הלימודים בבית המדרש ולא חלילה לנסות למעטם. כי אלף נכנסים ואחד יוצא. זאת מלבד הצורך להרבות לומדים תורה לשמה, אי אפשר לוותר אפילו על אחד, אסור לגעת. חלילה מלמעט...

ואם תאמרו כיצד יתקיימו בגלל הגזרות, ומה חלילה עלול העוני לגרום, עדיף שיחיו כעניים ולא יחיו כעשירים, מבני עניים תצא תורה. מהם ייצאו תלמידי החכמים, לאורך כל הגלויות התנחה כלל ישראל בנסינות קשים. אולם המציאות הוכיחה כי העניים הם שהחזיקו מעמד, למרות התלאות. דווקא בקרב בעלי הממון, היו כאלה שכשלו ולא עמדו בנסיון. נסיון העושר גרם לרבים להיכשל והם הפסידו את בניהם ואת צאצאיהם שסרו מדרך התורה והמסורה, לעומתם

מעלת האברכים

ריבוי האברכים

להלן השו"ת עם מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל ויבלחט"א מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, משנת תשע"א:

שאלה: מה ראוי לענות לטוענים על מה שאחוז כל כך גדול של החרדים בא"י רק לומדים ובעקבות זה יש כל כך הרבה עניות... ולכן גם צריכים להסתמך על תרומות מחו"ל להחזקת מוסדות התורה, ובכלליות לא מלמדים את בני הנוער אומנות כפי שצריך לכן מצוי שגם מי שיש לו צורך אינו מצליח למצוא עבודה טובה?

מרן הגר"ח שליט"א ענה:

"לאילו ששואלים כאלו שאלות אין מה לענות, העיקר (יש לדעת) שסוף יש בשכר שעוסקים בתורה!"

ומרן הגרא"ל (שליט"א) זצוק"ל ענה בידידיש ובעוצמה:

"תגידי להם שבזכות זה לפחות יש קצת ידישקייט, (והמשיך בקול ובעוצמה גדולה) בלי זה לא היה כלום!"

והוסיף: "מה שנגזר לאדם יהיה... יש הרבה שעובדים והם עניים, כל כך הרבה עניים יש בא"י הם כולם לומדים? במזרחיסיטים אין עניים? בחילונים אין עניים?" ע"כ השו"ת.

ונראה דכוונת מרן הגרא"ל זצ"ל, דמה שנגזר לאדם יהיה... ואם בכל זאת נראה לכאורה שבין אנשי העסקים יש יחסית יותר כסף, יתכן שזה כדי שיהיה נסיון לעמלי התורה, וזה מתקזז מדברים אחרים כבר בעולם הזה, וכמבואר כאן בהמשך. (נשלח ממת"ח מערי הצפון)

ריבוי הגבירים רק בגלל האברכים

כשרבנו נסע ללונדון לאסיפת גבירים לדרבן אותם לתמוך באברכים עמלי תורה, בשעת האסיפה קם אחד הגבירים ושאל מדוע הרב הטריח עצמו לאסיפה זו האם אין עודף אברכים. ענה לו רבנו, בעיר הולדתי בריסק רוב המשפחות היו עניות ומעט משפחות היה להם כדי צורכם ושתי משפחות עשירות היו בכל העיר, והנה רואים אנחנו שהקב"ה נתן בדורנו שפע עושר למשפחות רבות, חשבתי שהסיבה שהקב"ה נתן כיום שפע זה מפני שהוא חפץ בהרבה לומדי תורה ומשום כך נתן לכם עושר שתוכלו לזכות במעלה הגדולה שיתרבה בעולם על

העניים, שמרו על מסורת התורה ועמדו בנסיון הקשה. עיינו ראו והמציאות הוכיחה שבכל המדינות שבהם למדו תורה מתוך הדחק, נשמרה מסורת התורה, ובמקומות אחרים בהם למדו מתוך הרווחה, התפשטה רוח ההשכלה הארורה וחוללה שמות בכרם בית ישראל, עד שעזבו את רוח ישראל סבא. ואל אותם הסבורים כביכול האברכים בני התורה מסכנים הם ובאים אתם לעזור להם, אם תבואו לאברכים החובשים את ספסלי בית המדרש הם יאמרו לכם **כי הם נמצאים בגן עדן**, כאשר תאמרו להם שבאתם להוציא אותם ממסכותם, כביכול, הם ינודו לכם כאינם מבינים ומוחים: כי הרי למרות הקשיים הכלכליים הם הרי ברומם של עולם, 'אשריהם בעולם הזה וטוב להם לעולם הבא' הניחו להם אל תגעו במשיחי אל תגעו. גם האליאנס ניסו ללמד את בני התורה מקצוע כביכול להיטיב להם ומה יצא מכך הרס של כלל ישראל הרס...

קיום תורה אינו כדרכי הטבע

המשיך רבנו ואמר: בדרך כלל כל האברכים לומדים תורה מתוך הדחק ולא ברחבות, ובן אדם שהוא מתוך דחק הוא ממורמר, אבל זה מפני שהוא לא יודע עד כמה חשוב בעיני הקב"ה מה שהוא לומד תורה מתוך הדחק כמו שחז"ל אומרים סנהדרין [כ, א] על הפסוק שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, שקר החן זה דורו של משה, ואח"כ דורו של חזקיה, ומה זה אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה בר אילעי שהיו ששה מתכסין בטלית אחת. יוצא שכל מה שלמדו תורה בימי חזקיה שנעץ חרב בבית המדרש ואמר מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב, וכן דורו של משה רבינו הרי כל כלל ישראל למדו תורה, וכל זה לא חשוב כ"כ כמו דורו של רבי יהודה בר אילעי שהיו מתכסין ששה בטלית אחת שהיו עניים ולומדים תורה מתוך הדחק. נמצא שזוהי החשיבות הכי גדולה מה שיש, ואדרבה מחמת זה גופא ה' צריך להיות לבן אדם כ"כ שמחה עד שלא יהי' לו שום משהו של עצבות של עגמת נפש, שהרי הוא הכי מאושר הוא לומד תורה מתוך הדחק, כי אם זה לא מתוך הדחק זה לא כ"כ חשוב דורו של חזקיה למדו תורה כל הדור למדו תורה, אבל לא מתוך הדחק רק דורו של רבי יהודה בן ר' אילעי שלמדו תורה מתוך הדחק זוהי החשיבות הכי גדולה.

הכשרה מקצועית לאברכים

ומעידים בני הבית - שפעם הגיע גביר אדיר לביתו ובידיו המחאות בסכום דמיוני עד למאוד! שהוא מוכן להקדיש עבור הכשרה מקצועית לאברכים, על מנת שהללו יצאו למעגל העבודה. מדהים היה לראות כיצד מרן זי"ע בז לכסף בצורה מעוררת השתאות, ואמר לו מפורשות: "לא" - אין צורך בזה! והוכיחו נכוחות כשהוא מסביר לו היטב את חשיבות לימוד התורה ואת הג' עדן האמיתי שיש לאברכים, כשהוא מסיים בזעקה בוקעת מעמקי הלב: "**הנח להם לאברכים להמשיך ללמוד, אל תגעו במשיחי!** והזכיר את כל הדברים הנזכרים לעיל. והסכום האגדי התאדה כמובן, מסדר היום. (מאחורי הפרגוד עמ' 134 - מוסף שבת קודש פרשת שלח תשס"ג)

היו ישובים ארבעה ארבעה

והיה תקופה שניסו להוציא אברכים מלימוד כוללים, וציטט רבנו את דברי הירושלמי בסוטה כפי שהובא גם ברמב"ן בפ' כי תבא: אמר רב אסי בשם רבי תנחום בר חייה למד ולימד שמר עשה והיה סיפק בידו להחזיק ולא החזיק הרי זה בכלל ארור ידרשו בהקמה הזאת בית המלך והנשיאות שבידם להקים את התורה ביד המבטלים אותה ואפילו היה הוא צדיק גמור במעשיו והיה יכול להחזיק התורה ביד הרשעים המבטלים אותה הרי זה ארוה.

עוד הוסיף במילים כמדקרות: יכול אדם להיות צדיק למד ולימד שמר ועשה אך אם היה סיפק בידו להחזיק תורה ולא החזיק הרי זה בכלל ארוה יכול אדם להיות ירא שמים לומד תורה ואם יש ביכולתו להחזיק תורה ולא החזיק הרי התורה אומרת עליו דברים חמורים ביותר ואם חלילה אדם משתמש בממון שהוא מחויב להוזילו להחזיק תורה ובמקום זאת הוא נותן אותו כדי לתלוש לומדים מהיכלי בית המדרש על אחת כמה וכמה אם במקום להמנות על תומכיה מאושר הוא פורץ פרצות כדי לעקור לומדים מהיכלי התורה ומספסלי בית המדרש אם במקום להחזיק תורה הוא מחזיק עקירה הרי התורה כבר קובעת עליו כי אינו ברוך ובפרט לעת קשה כזו התבטא רבנו זצ"ל.

שונאי הדת האומרים פן ירבה עומדים עלינו במיעוט הקמח ובגזירות שכוונתן למעט האפשרות להיות תורתו אומנותו, למעשה זה בידו: כמו שמצינו בעירובין נ"ג ע"ב אמר רבי יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אושעיא היינו יושבין ארבעה ארבעה באמה, היתה להם תשוקה כה גדולה ללימוד התורה עד שארבעה אנשים היו נדחקים ויושבים באמה אחת, ובהמשך אמר רבי כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אליעזר בן שמוע שהיה דור או שני דורות קודם לכן היינו יושבין ששה ששה באמה, בעצם כל זה הוא נס כמו שביאר שם המהרש"א, אלא שבדורו של רבי אלעזר בן שמוע שהיה דור מוקדם יותר היתה תשוקה גדולה לתורה לכן גם הנס היה גדול יותר והצליחו

ששה להכנס באמה, כי כגודל התשוקה לתורה כן גודל הנס. אמנם בדורינו אין לנו מושג בדברים כאלה ולא שייכים אצלנו ניסים כאלה אבל ככל שהשאיפה שלנו תהיה יותר לעלות בתורה והתשוקה שלנו לתורה תתרבה אז גם אם לא יהיו ניסים כאלה לכל הפחות נזכה לכך שנוכל לקיים את התורה ככל שכלל ישראל יתעלה יותר ותהיה תשוקה יותר גדולה לקב"ה יעזור ששונאי הדת לא יוכלו גשום דבר להזיק לבני תורה וכלל ישראל יוכל להמשיך עד שהקב"ה יערה עלינו רוח ממרום. (מוסף שבת קודש וארא תשס"ד)

לא לסלק אברכים מבוגרים

בכולל שע"י ישיבה אחת הבחורים בישיבה הנישאים וחפצים ללמוד בכולל הגדול של הישיבה עלתה בדעתו לסלק את האברכים המבוגרים ולקבל במקומם אברכים צעירים מבוגרי הישיבה אולם לפני שעשה מעשה הלך ונועץ בזה עם הגרי"א שטיינמן זצ"ל ורבנו התנגד לזה בתוקף ואמר: שאין לקבל אברכים צעירים על חשבון אברכים מבוגרים ישמע חכם ויוסף לקח.

היום מחברים ספרים

פ"א אמר רבנו הנה דורות הקודמים מי שלמד הרבה תורה נעשה רב באיזה עירה וזה נתן לו שטיגען, אבל היום שאין הרבה עירות ויש ריבוי לומדים יותר, עשה הקב"ה שיהיה יותר קל להוציא ספרים, ועי"ז אברכים יכולים הרבה מאוד להתעלות בשיעור, אם הם לוקחים ע"ע איזה נושא בלימוד או מסכת לחבר עליו ספר וכדו', ועי"ז עושים שטיגען ונותן להם סיפוק גדול.

(י"ב ניסן תשע"ה) שאלו לרבינו שיש אחד שמחזיק כולל כמה שנים במסירות רבה, ובדק וראה שאברכים לא שומרים את הסדרים כמו שצריך, לכך ברצונו להחזיק כולל במקום אחר, שאמנם יש שם אחד שמחזיק, אבל לא באופן קבוע, שאל רבינו האם בזמן שאברכים נמצאים לומדים טוב? אם כן שימשיך להחזיק כולל זה, וכי אפשר לדעת מה יהי' במקום אחר. (צדיק כתמר יפרח)

הרב היקר שיש לו כמה כוללים, נכנס לרבינו שיש לו מאה ועשרים אברכים ומאחד קשה לו כבר להחזיקם, ומרגיש שכבר רוצה לסגור הכוללים, אמר לו רבינו תוסיף עוד עשרים אברכים, לאחר כמה חודשים נכנס שוב לרבינו שאלו רבינו כמה אברכים יש לך השיב מאתיים, ושאלו איך מסתדר, השיב לו שב"ה מרגיש שהתבסס והוקל לו. שאל את רבינו האם להוסיף עוד אברכים, אמר לו רבינו שלא, וגם המאתיים האלו בסכנה, שאל לרבינו ילמדו רבינו בעבר שאמרת לרבינו שאיני יכול להחזיק האברכים אמר לי רבינו להוסיף עוד עשרים אברכים, ועכשיו שב"ה התבססתי רבינו אומר לי לא להוסיף ואף המאתיים בסכנה, מה הטעם?, הסביר לו רבינו שבעבר שאמרת שאתה מרגיש שאינך יכול להחזיק האברכים, ראיתי שאתה מרגיש שכולך תלוי רק בהקב"ה יכלת להוסיף עוד אברכים, אבל עכשיו שבאת ואמרת שהנך מרגיש שכבר התבססת ואתה מרגיש שאתה מסתדר לבד, חששתי שאינך מספיק תלוי רק בהקב"ה, זה כבר סכנה גם על האברכים הקיימים. [א"ה עי' חובת הלבבות שער הבטחון]

פעם נכנס אחד עשיר ואמר שיש לו שאלה שמציקה לו, ועדיין לא קבלתי תשובה, מה יהי' בעתיד עם בחורי ישיבה ואברכי הכוללים, במה הם יתפרנסו את עצמם, השיב לו רבינו לא צריך לדאוג להקב"ה איך יפרנס, בתחלה כשפתחו כוללים לא ידעו שיהיו כ"כ הרבה מורות, שהם הביאו פרנסה ואח"כ התווספו עוד מקצועות, התברר שיש צורך בגריפיא וכדו', ובמשך הזמן הצטרף הענין של קצבת ילדים, לא צריך לדאוג להקב"ה לפרנסה, אבל צריך לדעת שהעיקר זה תורה, בכל מדינה יש את הדברים שלה, כל מדינה מוצאת את הפרנסה, וכל תקופה יש לה את הס"ד שלה.

היכלי הכוללים

אהל יצחק ומרים

הוקם ע"י הרה"ג ר"ש ברונו שליט"א בעיר ביתר.

חידוש שנתחדש בשנים האחרונות מבית מדרשו של רבנו בעלי בתים העוסקים לפרנסתם וקובעים עיתים לתורה שנוטלים על עצמם את האחריות לתורה, הם נודדים לחו"ל עבור החזקת תורה הם אינם עוזבים את עסקי פרנסתם והופכים לראשי כוללים, אלא ממשיכים לעסוק לפרנסתם ויחד עם זאת נוטלים על עצמם את עול היציאה לגלות מתוך אחריות להחזקת תורה.

הר"ר שמואל ברונו העוסק בשירה ובזמרה לפרנסתו נזדמן באחד הימים לבית רבנו ושאלו מה לעשות לזכר הוריו שנפטרו?

ורבנו עוררו על ענין האחריות לתורה הר"ר שמואל ברונו נכנס לעול האחריות רבנו הורה לו לפתוח כולל ערב בעיר ביתר, עם הזמן הורה לו רבנו לפתוח כוללי ערב נוספים בערים אחרות, במשך הזמן התרחבה רשת כוללי הערב אוהל יצחק ומרים על פני כמה וכמה ערים ברחבי הארץ עד שהיא מונה כיום מעל מאתיים

אברכים. הר"ר שמואל ברונר לא עזב את עסקי פרנסתו הוא ממשיך לעסוק לפרנסת משפחתו הברוכה תוך כדי שהוא נודד בעולם כולו עבור החזקת תורה.

מכתב רבנו

בס"ד, לכב' אברכי כולל "אהל יצחק ומרים" [ע"ש הר"ר יצחק יוסף ברונר ז"ל ואשתו מרת מרים ע"ה] ה' עליהם יחיו.

שמחתי באומרים לי כי זכיתם ללמוד זה כמה שנים ככולל מסכת בבא קמא, ועכשיו שזכיתם לסיים המסכתא תזכו אתם וביתכם, וכן כל נדיבי הלב מחזיקי התורה, ללמוד וללמד ולידבק בו יתברך כחפץ לב כל מבקשי השי"ת, ולראות הרבה נחת מכל יוצ"ח.

בברכת כתיבה וחתומה טובה

אהל נפתלי

כולל שהוקם ע"י הגר"ש ויסמן שליט"א לאברכים מיזצאי ארץ צרפת.

מכתב רבנו

בס"ד. כ"ד טבת התש"ס. בני ברק יצ"ו

זכתה עירנו בני ברק במוסדות תורה וחסד עם מגמות שונות, ומהם יש כולל אברכים חשוב, מאלה אשר ארץ מוצאם היא צרפת, ושפת צרפתית על לשונם, ומתעתדים להפיץ תורה ויראת ה' בארץ מוצאם, אשר חסר שם מאד אנשים אשר שאר רוח להם ומבינים בשפתם.

והנה למותר יחשב להרבות בגודל הצורך והתועלת בזה, ובודאי ישתדלו לתמוך בעין יפה כמיטב יכולתו, כדי להקים אנשים המסוגלים להרביץ תורה לעדרים עדרי הצאן אשר בזכותם אנו קיימים. והנני בברכה לכל התומכים שיתברכו מבעל הברכות בכל טוב סלה. אהרן יהודה לייב שטיינמן. חיים קניבסקי נ.ב. שם הכולל הנ"ל הוא "אהל נפתלי" אשר מנוהל ע"י הרה"ג ר' שאול ויסמן שליט"א

דברי רבנו בכינוס מוצש"ק בא תשס"ב

כפי מה שאני שומע, כל הנאספים כאן, כולם אנשים שיש להם שיעורים קבועים ללמוד תורה. וגדלות לימוד התורה מסתמא ידוע לכל אחד ואחד, שתורה וחסד הם הדברים העיקריים, שכל יהודי, בלי זה לא מתחיל שום דבר.

וברוך השם, כפי ששמעתי כל האנשים האלה קובעים עתים לתורה, רק מה, צריך להתחזק! כל דבר צריך חיזוק, בפרט תורה, כמו שכתוב בגמ' שזה אחד מהדברים שצריכין חיזוק.

ובודאי שכל אחד יש לו נסיונות, הרבה פעמים צריך לבטל בשביל זה איזה דבר ויש לו קשיים לעשות את השיעור, למלט את הזמן בשביל תורה, ולפעמים יש מפריעים כל מיני מפריעים, וצריך מאד חיזוק.

ובודאי כל אחד מכם מה שיותר יתחזק יה' לו טוב גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. וצריך מאד להתחזק בזה. וזה העיקר תורה וחסד הם הדברים העיקריים שכל אחד צריך ללמוד. ובודאי מסתמא כל אחד ואחד שואף לזה, רק צריך לראות להתחזק שלא יה' ח"ו שום ויתר. אלא בקביעות להמשיך.

ועי"ה הקב"ה יעזור שכולכם תתברכו אתם וכל המשפחה. בבריאות בבני חיי ומזוני. בבריאות הגוף והנפש. הקב"ה יעזור לכולכם.

אמונת אי"ש

בית המדרש להלכה בהתיישבות בראשות הגר"י אפרתי שליט"א, ולאחר פטירת מרן הגר"ש שינו שם הכולל לאמונת אי"ש.

קריאת השם

בליל ט"ו תמוז תשע"ג, הגיע רבנו למסור דברי חיזוק לזכרו בעת שקראו את 'בית המדרש להלכה בהתיישבות' בראשות הגר"י יוסף אפרתי, בשם 'אמונת אי"ש' על שם הגר"ש אלישיב. ואלו דבריו:

עכשיו עוד מעט שנה להסתלקות אדם גדול, צדיק, הגאון הגדול, ורוצים לקרות על שמו של הגאון הצדיק הזה את המקום הזה.

כל הדורות החשיבו את הענין של קריאת שם, כמו שמצינו שתיכף ומיד כשהקב"ה ברא את העולם, חוה קראה את שם בנה קין, על שם קניתי איש את ה'. וכן בהמשך הדורות רחל ולאה, [לאה בעיקר], קראו שמות. ובזמן האחרון [כלשון המדרש בראשית רבה (ז, לו), רשב"ג אומר הראשונים על ידי שהיו משתמשין ברוח הקודש, היו מוציאים לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקודש אנו מוציאים לשם אבותינו] קורים שמות על שם הסבים - הסבתות, העיקר הוא שיש קשר עם העבר, העבר הוא בדרך כלל טוב, ורוצים שיהיה קשר עם העבר, בשביל זה מנציחים את השם.

גם אם מנציחים על שם גאון, הכונה היא על העבר, על מה שהוא השפיע על העולם, ומה שהעולם היה נהנה ממנו. ממילא אנתנו מבינים מאוד את הענין של קריאת שם על שמו של האיש הגדול מאוד, ואין להתפלא למה צריך לעשות דבר לשמו.

הקב"ה יעזור שנזכה ג"כ ללכת בדרכיו, להיות בתורתו יהגה ולילה, כמו שכתוב בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, זה צריך להתקיים, ואנחנו רוצים להמשיך על הדרך הזו שנזכה עי"ה לתורתו יהגה יומם ולילה, ובתורת ה'

חפצו. הקב"ה יעזור שכלל ישראל יתרוםם להרבות תורה בישראל, היות שהיום ישנם אנשים שרוצים ח"ו למעט תורה, אנחנו צריכים דוקא לעשות את כל המאמצים להרבות תורה בישראל, לקיים כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ושזה יתרבה עוד ועוד.

הקב"ה יעזור שעי"ה נזכה בעי"ה ג"כ למצב של ימות המשיח, לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן סלה.

מעלת לימוד הלכות

בעת חנוכת הבית ל'בית המדרש להלכה בהתיישבות' כתב רבנו: בס"ד לכ' הגר"י אפרתי שליט"א ולכא"ל אך טוב וברכה כל הימים. שמחתי על שזיכהו השי"ת להניח יסוד לבית מדרש בהלכות ארץ ישראל. וכ' שזוכה לשמש בהלכות אלו את מרן שר התורה שליט"א וכל הדברים יעברו לפי פסקיו והוראותיו ימשיך לפעול בכיון זה שיתרבו אברכים העוסקים בהלכות אלו עד שנזכה לקיים כל מצות אלו מתוך חיובם מדאורייתא כמקדם, ויחד עם זה בבנין בית מקדשינו בב"א. ח' סיון תשס"ג - א. ל. שטיינמן.

*

עוד פ"א הגיע רבנו למסור שיחה בענין מעלת ארץ ישראל ונדפס בכאיל תערוג פר' מסעי.

בית אבא

מהכוללים הראשונים במודיעין עילית שהוקם ע"י הגר"י פרוינד שליט"א, ורבנו טרח הרבה פעמים לחזקו ולעודדו בתחילת דרכו.

מכתב רבנו

כ"ד מרחשון תש"ס בני ברק יצ"ו

לאחינו תומכי תורה די בכל אתר ואתר ה' ישפות של' לכולכם.

הנה בקרית ספר נוסד לפני כמה שנים כולל אברכים חשוב בו לומדים מאות אברכים יקרים, ולפני שנתיים בערך נוסדה גם ישיבה גדולה וכל זה על ידי הרה"ג ר' אהרן דב פרוינד שליט"א הנושא בעול כל הכולל והישיבה, אמנם לרגל בניית מקום ראוי לזה נכנס עי"ה בחובות עצומים וסכנה גדולה על כל המוסדות האלה, ובודאי מצוה גדולה לעזור ולתמוך במקום תורה גדול כזה. והעוזרים והתומכים יתברכו בכל מילי דמיטב ונחת מכל יוצאי חלצכם בגשמיות וברוחניות. הכנ"ח לכבוד המקום תורה החשוב

דברי רבנו בסיום שבת יום ג' ר"ח ניסן תשנ"ז

סעודת סיום מסכתא מובא בפוסקים שזה סעודת מצוה כמ"ש הרמ"א (ו"ד ס"ר רמ"ו) וכמו שלמדו חז"ל משלמה המלך שעושין סעודה לגמרה של תורה. אמנם בכל זאת לא מצינו שיעשו סעודת סיום למי שעמל ובייר סוגיא, כנהוג היום שעומדים על ענין אחד הרבה זמן, ונקרא לימוד בעיון, לומדים את כל המפרשים, כל הראשונים וכל האחרונים, ואעפ"כ גם מי שלמד עם כל המפרשים ובכל העיון, מ"מ לא מצינו שיעשו סיום על זה ויהא נקרא דבר מצוה.

כי הנה עצם הדבר שסעודת סיום נקרא סעודת מצוה נמצא בפוסקים, ונ"מ בזה לכמה דינים. כגון בתשעת הימים שאין אוכלים בשר מ"מ כתבו הפוסקים דבסעודת סיום מותרין לאכול בשר כיון שזה סעודת מצוה. וכן לגבי בכורים בערב פסח כת' הפוסקים דמותר לאכול בסיום מסכתא. ואמנם יש אומרים דדוקא כשמסיים במקרה באותו יום אבל לא שיעשה במכוון לגמור דוקא ביום זה, אך עכ"פ כשבאמת גומר באותו יום זה נקרא דבר מצוה והסעודה נקראת סעודת מצוה.

אך לא מצינו בפוסקים שכשאחד לומד סוגיא אחת הרבה זמן, עם כל המפרשים הראשונים והאחרונים, ועם כל הסברות! עמל על רשב"א אחד, ויעשה סיום, זה יחא נחשב סעודת מצוה כדי שיהא מותר לאכול בערב פסח בשביל זה או בתשעת הימים, לא מצינו כן בפוסקים.

ועל כרחך משמע שבאמת כשאחד גומר מסכתא בלימוד פשוט, אפי' גמ' רש"י בלי תוס', אלא בתכלית הפשטות, מ"מ כשגומר מסכתא זה נקרא סעודת מצוה, ואי"ז סתם שם סעודת מצוה. אלא יש לזה מקור בהלכה שיש לזה דין סעודת מצוה. אבל כשילמדו יום שלם רשב"א אחד, ויעשה כל מיני סברות על הרשב"א, אין לזה דין סעודת סיום ויהא נקרא סעודת סיום.

משמע דאע"פ שזה באמת דבר גדול ללמוד בעיון, מ"מ יש חשיבות מיוחדת במה שמקיף מסכתא שלימה. מסכתא שלימה זה ענין. וגם מצינו שאחז"ל מאן דירית מסכתא חדא ירית עלמא חדא, ואם שאינו מבינים מה זה עלמא חדא, האין יורשים עולם, ומה זה עולם, אך עכ"פ יש כזה דבר, וכמו שאומרים חז"ל. רואים שכשאחד לוקח מסכתא שלימה, מה שרבינו הקדוש חיבב, זה נקרא מסכתא, ועל זה יש דין שזה נקרא סעודת מצוה כשגומר את זה.

והנה בעצם הענין שעושין סעודה לסיום מסכתא, צריך להבין מה נוגע כשגומרים רוחניות, גמרו עם סעודה, מה השייכות לסעודה עם רוחניות, דכשאדם גומר מסכתא מבינים שהוא יכול להיות שמח, הקב"ה עזר לו שהוא גמר מסכתא, בפרט אם הוא יודע אותה זה עוד יותר טוב, וגם אם הוא לא יודע זה ג"כ קצת מצוה כ"ש כשיודע, אבל מה השייכות הוא לאכול? האם בשביל שעושה רוחניות מגיע לו לאכול, ולא מצינו שכשאחד עושה מצוה, בשביל זה

מגיע לו לאכול, אחד יניח תפילין האם נאמר שעכשיו יעשה סעודה וזה יהיה נקרא סעודת מצוה, וכן כשלבש ציצית האם יעשה סעודה, הוא קיים מצוה, ומה ענין סעודה לסיום מסכתא.

אך מבואר באבודרהם אולי על כל סעודת מצוה ולא רק בסיום דכיון שהגוף משתתף בעשיית המצוה, לכן גם הגוף צריך לקבל חלק, וא"כ זה תלוי מה שיותר הגוף השתתף, שיש לזקוף על חשבוננו יותר שמגיע לו ג"כ חלק. כיון שגם הוא השתתף, וכמובן לפי"ז מה שהגוף עמל יותר מיגע לו יותר. ומה שלמהשתתפים זה סעודת מצוה זה ג"כ משום שיש הנאה מזה למסיים.

אמנם כמובן עפ"י הלכה משמע שאפי' אם אחד גומר מסכתא קטנה כמו מכות הוריות ועוד יותר קטנות, זה ג"כ סיום מסכתא. ומ"מ בפשטות מה שהוא לומד יותר ועמל על זה יותר, יש יותר סברא שיהיה שייך על זה סעודת מצוה. כי אז הגוף באמת השתתף כיון שזה מעייף את הגוף ואם לא אין חלק כ"כ לגוף בזה. וכשלומד מסכתא שלימה כמו מסכתא שבת שזה מסכתא כ"כ גדולה, ויש בה הרבה מה ללמוד כדי לדעת אותה, ובזה אם אחד עמל זה נקרא באמת שהגוף השתתף וזה נקרא סעודת מצוה.

וכפי ששמעתי יש כאן ב"ה חלק גדול של אברכים שזכו לגמור מסכת שבת וגם נבחנו על זה, ומסתמא הם יודעים אותה, והלואי שכולנו נזכה לזה לדעת מסכת שבת, מסכתא שצריך כ"כ לדעת אותה, וכמשאחז"ל הרים התלויין בשערה, ואם הם זכו לדעת כזו מסכתא, בודאי היה הרבה עמל וגם הגוף השתתף בזה, ומגיע באמת סעודת מצוה אמיתית.

והקב"ה באמת יעזור שכל אחד ואחד מכם יוסיף ללמוד עוד מסכתות, ויוסיף עוד לעמול בתורה, ולזכות לדעת את כל התורה כולה, כל הש"ס בבלי וירושלמי. וזה הכל יהיה נחת להקב"ה, ותזכו מהמצוה הזאת לעוד מצות, מצוה גוררת מצוה, ותזכו שכולכם תעלו באמת בתורה, ותהיו תלמידי חכמים גדולים, צדיקים, יראי ה', כמו שהקב"ה רוצה.

דברי רבנו בסיום מסכת עירובין בכולל בית אבא - אור לה' מרחשוון תשס"ב

ידוע שכל הדורות מתמעטין והולכין, ירידת הדורות יש כבר לא רק היום, וכבר בימי התנאים והאמוראים ה' ירידת הדורות כמבואר בחז"ל. כמובן הדור שלנו חוץ ממה שלפי החשבון הוא צריך לרדת, אבל בזמן האחרון הירידה היא לא רק כל עשרים או כל חמשים שנה, אלא כל שנה רואים שיש ירידה. ממילא יש מאד לשמוח שבכל זאת יש לנו ב"ה תלמידי חכמים אברכים יקרים שיושבים וממיתים עצמם באהלה של תורה, ולומדים מתוך הדחק [מסתמא חלק גדול] עד כדי כך שהשיגו ללמוד כל מסכת עירובין שהיא מסכתא כל כך קשה, ונחשבת מהמסכתות הכי קשות בש"ס, למדו את זה טוב עד כדי כך שידועים חלק גדול בעל פה, זה דבר גדול מאד ושמחה גדולה.

והנה מצינו בעירובין (דף נ"ג א') א"ר יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל ר' אושעיא היינו יושבין ארבעה ארבעה באמה [פי' באמה אחת היו יכולים לשבת ארבע תלמידי חכמים], אמר רבי כשהיינו לומדין תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע היינו יושבין ששה ששה באמה [באמה אחת ששה אנשים].

ובמהרש"א כבר עמד בזה האיך אפשר דבר כזה, הרי אמה היא ששה טפחים ושישבו ששה באמה יוצא שכל אחד ישב בטפח, והאיך זה אפשרי? הרי אפי' תינוק בן יומו הוא הרבה יותר מטפח, והאיך יכול להיות שישבו ששה באמה אחת, ואפי' ארבעה באמה זה דבר קשה מאד, לכן כתב די"ל שהי' בנס כהנהו מקומות שהמועט מחזיק את המרובה.

אמנם אם זה נס נמצא שגם ארבעה ארבעה באמה זה נס, וא"כ מה החילוק הרי זה נס וזה נס ובמה זה תלוי, ובשלמא אם זה בדרך הטבע רואים שכ"כ נדחקו עד ארבע אנשים נדחקו באמה, והאחרים נדחקו עוד יותר עד שישבו ששה באמה, אבל אם זה נס, הרי אין נ"מ, ויכול להיות אי' בטפח אחד מיליון אנשים. וא"כ מה רוצה לומר שכאן ה' יותר נס, וכאן ה' נס יותר קטן? מה אומר בזה. משמע הפשט כך, כי כפי מדת חשקת לימוד התורה כפי מדת חביבות התורה שהיה בעיני התנאים בעיני האמוראים לפי זה ה' הנס. וזה כי אף שבודאי ה' נס אבל הנס ה' כפי מדת אהבת תורה שהי' להם. והיות שבימי התנאים האהבת תורה ה' עד כדי כך שהי' יכול להיות ששה אנשים יהיו באמה, ובדרגת האהבת תורה שהי' להם ה' חילוק מרבי שלמד אצל התנא רבי אלעזר בן שמוע לר' יוחנן שלמד אצל ר' אושעיא. שזה לא כ"כ הרבה דורות, רק אולי דור או שנים לכל היותר. אבל זה ה' כבר כ"כ הפרש מנס כזה לנס כזה, זאת אומרת שבימי ר' יוחנן כבר ה' חסר באהבת התורה שהי' להם ובודאי ה' אהבת תורה בדרגה כזאת שאנחנו לא יכולים לתאר, כי הרי אם ה' כזה נס ע"כ שהי' להם אהבת תורה, ולנו ה' אין כזה נס, ויכול להיות שאם לנו ה' אהבת תורה כמו שהי' להם, ה' גם לנו כזה נס, אבל אנחנו רחוקים מזה מאד.

עכ"פ אצלנו בדורות שלנו, אם ב"ה לומדים, בכלל אם בן אדם יעזוב את השטויות של הבלי עולם הזה, ומתמסר לתורה, יושב ולומד ומקיים חיי צער תחיה כי החיים או יותר כולם אין להם רחבות זה נס, בדרונו - זה נס! בזמנם ה' נס מה שהי' יושבים ומצטופפים שש אנשים באמה, אצלנו גם זה נס. ולכן יש מאד לשמוח באברכים שלומדים כאן, שבודאי הם חיים כך, שאהבת

תורה שלהם חזק מאד, שע"ז גם המשפחה שלהם מסכימה לזה על ידי זה שרואים את האהבת תורה שלהם, ובזה אנחנו צריכים מאד לשמוח.

ורצינו להוסיף עוד דבר שרואים ג"כ מה שהי' בזמן חז"ל מה שמובא בכתובות (דף ס"ב ב') ר' עקיבא רעיא דבן כלבא שבוע היה, חזיתיה ברתיה דהוה צנוע ומעלי [פי' אדם טוב] אמרה ליה אי מקדשנא לך אזלת לבי רב [פי' שתלך לישיבה] אמר לה אין. זאת אומרת שהיא הציעה מעצמה שרוצה להתקדש אליו כדי שילמוד תורה. איקדא ליה בצניעא [כדי שהאבא לא ידע] ושדרתיה, שמע אבוא אפקה מביתו אדריה הנאה מנכסיה. אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב. וחזר עם שתיים עשרה אלף תלמידים, ושמע להווא סבא שאמר לאשתו של ר' עקיבא עד כמה קא מדברת אלמנות חיות [עד מתי את מתנהגת כאלמנה חיה], אמרה ליה אי לדידי ציית יתיב תרי סרי שני אחרני, [שיחזור לישיבה עוד שתיים עשרה שנה].

אמר ברשות קא עבדינא, הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחרני בבי רב. כי אתא אייתי בהדיא עשרין וארבעה אלפי תלמידי, שמעה דביתוהו, הוה קא נפקא לאפיה אמרו לה שיבבתא שאילי מאני לבוש ואיכסאי [שתלבש בגדים נאים] אמרה להו יודע צדיק נפש בהמתו, כי מטיא לגביה נפלה על אפה קא מנשקא לי' לכרעי' וכו'.

עכ"פ שמע אבוא דאתא גברא רבא למתא ששמע בן כלבא שבוע שהגיע אדם גדול לעיר [ולא ה' יודע שזה ר' עקיבא רק שבמשך הזמן נתחרט למה עשה נדר ובא להתיר הנדר] א"ל אדעתא דגברא רבה מי נדרת. אל אפי' פרק אחד ואפי' הלכה אחת. אמר ליה אנא הוא! נפל על אפי' ונשק' על כרעיה ויהיב ליה פלגא ממוניה.

ראשית ביארו תוס' דמה שקורה לר"ע צניע ומעלי. אע"פ שאמר בפסחים אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור משמע דלא הוה מעלי, ופירשו תוס' דלאו משום שהיה שונא תלמידי חכמים אלא משום שהיה סבור שמתגאין על עמי הארץ וכו' אבל מכל מקום ה' שומר מצות. עוד הקשו תוס' דהא אסור לפתוח בגולה. וכאן זה הרי נולד שהרי נעשה אח"כ תלמיד חכם, ומתחילה ה' עם הארץ.

וכת' תוס' וי"ל דהכא לא חשיב נולד כולי האי כיון שהלך לבי רב ודרך הוא כשהוא הולך ללמוד שנעשה אדם גדול תוס' אומרים בכזה מין פשטות, שמי שהולך ללמוד הדרך הוא שנעשה גדול, ולכן זה דבר צפוי מראש ואי"ז נולד. ואיני יודע אם גם בזמנינו אפשר לומר כך, והלואי שהי' ככה שכל מי שהולך ללמוד הדרך הוא שנעשה אדם גדול, עכ"פ תו' נוקטים כך בפשטות.

[ויש לדקדק קצת בדברי התוס'. דממה נפשך אם חמיו ה' יודע שהולך לישיבה למה נדר מעיקרא הרי עומד להיות אדם גדול, ואם לא ה' יודע שהלך לישיבה א"כ זה נולד שהרי לא ידע שעתיד להיות אדם גדול]. עכ"פ זה מה שרואים בתוס' שאם אחד הולך ללמוד הדרך הוא שנעשה אדם גדול.

ועלינו להתבונן האם בימינו זה ג"כ ככה. הרי יש ב"ה שלשים או ארבעים אלף שלומדים בישיבות וכוללים כן ירבו וא"כ ה' צריך להיות שיצאו שלשים ארבעים אלף גברא רבא! והלואי שיהי' ככה.

עכ"פ אלה ששואפים לזה, צריך מאד לשמוח שיש כאלה שבאמת משתדלים בכל הכח ללמוד ולהצליח להיות גברא רבא. ואנחנו מצפים שאלו יהיו העדי עדית שבכלל ישראל. שיהיו גדולי ישראל "כולם" בכל הכוללים והישיבות, שיצאו כולם אנשים גדולים ועי"ז באמת כלל ישראל יזכה למה שצריך לזכו.

והרי ידוע שבימינו המצב בכלל ישראל ולא רק כלל ישראל אלא גם אומות העולם, נמצאים במצב לא פשוט, וצריך רחמים גדולים, ואפי' אומות העולם שרוים בפחד, ויש באמת מה לפחד...

והעצה היחידה היא שאנחנו יודעים שהעיקר הוא תורה ויראת שמים, וצריך את שתיהם, כמו שחז"ל אומרים בפרקי אבות אם אין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת. וא"כ כשרואים שמתקיימת חכמתו צריך לנקוט בודאי שהיתה יראת חטאו קודמת, ואם באמת חסר ביראת חטא, אז אפי' אם יש קצת בכל זאת אחר כך זה נופל, לא נשאר.

א"כ בזמן הזה שצריך כ"כ רחמי שמים, אז לא רק שצריך להרבות בלימוד התורה, אלא צריך לראות ג"כ שתהי' יראת חטאו קודמת לחכמתו. ונקוה שכאן זה בסדר אבל יש מקומו שצריך בזה תיקון גדול מאד. שצריך לראות שתהי' יראת חטאו קודמת לחכמתו. ואז חכמתו מתקיימת, ובזה שייך לשמוח כי אז נעשה לגברא רבא. ואם לא, לא שייך שיהי' נעשה גברא רבא!

ובכל הדורות לא היו אנשים גדולים שלא היו יראי שמים גדולים, כל הגדולים הידועים אשר מימיהם אנו שותים... כמובן היו יראת חטאם קודמת לחכמתם, ואם אחד רוצה להיות אדם גדול, גברא רבא, צריך להיות עם יראת חטא.

ובימי חז"ל בודאי מי שהלך לישיבה ה' יראת חטאו קודמת לחכמתו, ואפי' ר' עקיבא אומרים תוס' שהי' ע"ה אבל ה' שומר תורה ומצות. ה' יראתו קודמת לחכמתו, ואח"כ הוא זכה להיות הרבי עקיבא הזה שכל התנאים ה' ר' עקיבא רבם. ואפשר לומר ממש שכל תנאים היו תלמידי. ובודאי שהיתה יראתו קודמת לחכמתו בלי שום ספק, ועי"ז הוא יצא הגברא רבא, ולא שייך אחרת, אלא כל אחד צריך שביחד עם לימוד התורה כל מה שלומד תורה צריך להיות ג"כ מושתת על יראת חטא ויראת שמים.

וכל אחד מכם אני מקוה שהקב"ה יעזור, שתשתדלו בזה ותעבדו על זה שיהי'

יראת חטאו קודמת לחכמתו, ותזכו כולכם להיות גברא רבה, הקב"ה יעזור לכולכם.

דברי רבנו בסיום מסכת חולין אור לג' תמוז תשס"ד

המקום הזה ברוך השם הוא מקום תורה כבר עשר שנים, עשר שנים שהמקום הזה הוא מקום תורה למאות בני תורה שעמלים כ"כ הרבה בתורת ה', ובודאי יש מהם הרבה תלמידי חכמים, ומסתמא בודאי כולם תלמידי חכמים, וזה זכות גדול שהמקום הזה משמש כבר עשר שנים למקום תורה, ואנו רוצים רק לומר כמה מלים בשבח של הענין הזה.

הנה יש פסוק במשלי (פרק כ"ב פסוק ט') טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, ומביא ע"י הגר"א את הגמ' בברכות (דף כ' ע"ב) ומתפלא קצת על הגמ', הגמ' מביאה דרש רב עזריא וכו' אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך, [המלאכים שאלו קושיא עצומה, סתירה מיני' ובי', פסוק אחד כתוב אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, ובפסוק אחר כתוב ישא ה' פניו אליך], אמר להם [הקב"ה ענה להם] וכי לא ישא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, [בפסוק כתוב ואכלת ושבעת, ושביעה זה יותר מכזית ויותר מכביצה, וכאן פתאום הם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה, שאפי' בכזית וכביצה הם כבר מברכים], ופרש"י עד כזית לר"מ עד כביצה לרבי יהודה, [כי לכאורה זה קשה, אם על זית מברכים כ"ש על כביצה, לכן מסביר רש"י שיש מחלוקת מתי חייבים בזימון אם בכביצה או בכזית, ומסביר רש"י שהכונה כאן עד כזית לר"מ ועד כביצה לר' יהודה, דתנן עד כמה מזמנין רבי יהודה אומר עד כביצה ר"מ עד כזית.

ושואל על זה הגר"א קושיא עצומה, האיך אפשר, אחרי שאומר שמדקדקין כבר בכזית למה צריך להוסיף עד כביצה, הרי כזית הוא פחות מכביצה, וכיון שמדקדקין בכזית לברך בהמ"ז כ"ש בכביצה, ומה שרש"י אומר שזה כזית לר"מ וכביצה לרבנן, שואל הגאון ומי איכא ספיקא קמי שמיא, האם הקב"ה מסופק אם הלכה בכביצה או בכזית.

ועוד למה הוא מצא דוקא את החומרא הזאת של בהמ"ז בכזית וכביצה, הרי יש הרבה חומרות, יש המון דברים מה שחז"ל החמירו, כלל ישראל החמירו, ומביא דוגמא מה שכתוב שבנות ישראל החמירו על עצמן בטיפת דם כחרדל, לישוב שבעה נקיים, וכן יש כל מיני חומרות שהחמירו עליהם, ולמה הזכירו דוקא את החומרא הזאת מה שמחמירין על עצמם לברך בהמ"ז עד כזית ועד כביצה. לכן פירש הגאון פשט אחר, כי באמת הרי"ף סובר ששיעור ב' סעודות זה י"ח גרוגרות שהם ששה ביצים, ובזוהר הק' כתוב שבשלש ביצים יש עשרה זיתים שהם ט' כגרוגרות, יוצא שבשיעור של סעודה, שהוא שיעור של ג' ביצים, [לפי החשבון ש-י"ח גרוגרות הם ו' סעודות], והם מדקדקים שאם יש לאחד ככר לחם של שלש ביצים, הוא לא אוכל אותם לבד, רק היות שכלל ישראל מדקדקים, וכלשון הגר"א ישראל עם קדושים הם, "חפשו בנרות" איך לגדלו ולרוממו יותר, ולכן כשיש לו שיעור של שלש ביצים, הוא לא אוכל את כל השלש ביצים, שזה עשרה זיתים, אלא יהדר אחרי עשרה יהודים, שמביא עוד תשע אנשים לאכול אתו, כדי שייגע לכל אחד כזית, ואז יברכו בשם, היינו שהזימון יהי' ברוך אלוקינו, ואם לא ימצא עשרה, עם כל זה לא יאכל בעצמו את כל השלש ביצים, אלא מהדר אחר שלשה, זאת אומרת שלוקח עוד שני אנשים, כדי שביחד יהי' זימון ויברכו בלי לומר אלוקינו.

יוצא לפי הגאון כי שאר דברים שמחמירים זה לא נורא, וזה לא מועיל שהקב"ה יצא מהגרד שקבע שלא ישא פנים ולא יקח שחד, רק על זה אומר הקב"ה האיך לא ישא פנים לישראל, אני אמרתי ואכלת ושבעת וגו', ואם ה' אוכל שיעור ג' ביצים שזה שיעור קביעות סעודה ה' מקיים ואכלת ושבעת, והם לא עושים כך אלא מדקדקין על עצמם שכל אחד יאכל כזית, ולכה"פ כביצה לג' בני אדם, כדי שיתקדש שם שמים "ויהללו" שם שמים עוד יותר, ושיהי' מה שיותר כבוד שמים, ועל זה אומר הקב"ה שכשכלל ישראל משתדלים לעשות כל כך הילול להקב"ה, האיך לא ישא פנים להם פנים.

נמצא כך, הרי באמת כתוב לא ישא פנים, הקב"ה קבע שלא ישא פנים, ממילא כדי לעשות שיהי' יוצא מן הכלל, צריך דבר משהו מיוחד, וכל החומרות וכל הדברים שעשו, עדיין לא מספיק שיהי' יוצא מן הכלל שישא פנים, אין כזה דבר, רק דבר אחד, במקרה שעושים שיתרבה כבוד שמים... להלל כבוד שמים... ועל זה אומר הקב"ה האיך לא ישא פנים, האיך אפשר שלא ישא פנים? כך טוען הקב"ה למלאכים, אני לא ישא פנים, אם עושים כזה דבר שאנשים עושים כ"כ הרבה השתדלות, לגדל ולרומם שם שמים, האיך לא ישא פנים, אבל שאר דברים שמחמירים, זה לא עד כדי כך, יש שעושים חומרות וכל מיני דברים, אבל לא עד כדי כך שהקב"ה יצא מהקביעות מה שקבע שלא ישא פנים.

ועכשיו השאלה היא זאת, הרי כשאחד אוכל שיעור שלש ביצים, הוא חייב בבהמ"ז מדאורייתא, וכשאוכל כזית זה רק מדרבנן, ובכל המקומות בש"ס מבואר שמצות עשה דאורייתא זה הרבה יותר גדול ממצוה דרבנן, וכשיש לפניו לקיים מצוה דאורייתא או מצוה דרבנן, אומרת הגמ' בסוף ראש השנה שאם יש לפניו

אפשרות לשמוע שופר, או לשמוע את הברכות, אומרת הגמ' פשיטא שילך לדאורייתא, כי האי דאורייתא והאי דרבנן, ומה פתאום כאן רבנן אמרו, שאדרבה הקב"ה אומר האיך לא ישא פנים, למה, במקום לעשות מצוה דאורייתא עושים מצוה דרבנן?

הרי אדרבה צריך להיות בדיוק להיפך, וזה לא נכון מה שעושים, אלא ה' צריך שלא להביא עוד יהודים, ולקיים מצות עשה דאורייתא, אבל זה לא כך אלא הקב"ה אומר אדרבה אם ע"ז גורמים שעוד אנשים, הרבה אנשים יהללו שם ה', זה שוקל יותר מהכל, זה שוקל יותר מדאורייתא, אם עושים ששם שמים יתקדש, כך רואים בגמ' לפי האיך שהגאון לומד.

עכ"פ רואים דבר כזה נורא, כי מה שגורמים שיתקדש שם שמים ע"י הרבה אנשים, זה גורם שאי אפשר לדמות שאר דברים, ועל כל הדברים שבעולם הקב"ה לא ישא פנים, ואפי' אם עושים מצות וכל מיני דברים טובים, עושים חומרות וכל הדברים, על זה לא יכול להיות שישא פנים, אבל האיך לא ישא פנים כשעושים שיתגדל שם שמים.

א"כ במקום שכאן ב"ה התאסף ציבור גדול של בני תורה, מלבד מה שכל השנים עבדו, עכשיו גרמו שיתקדש שם שמים, עד כדי כך!

חז"ל אומרים בסוף הוריות, שהי' זמן שרצו לעשות איזה דבר נגד רבן גמליאל, ורצו שישאלו אותו בעוקצין, והוא לא התכונן, אז יגידו לו מי ימלא גבורת ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו, והיות שלא יוכל לומר שיעור על עוקצין, זה לא כל תהלתו, ממילא הוא לא ראוי להיות נשיא, כך הם רצו לומר, ובסוף הקב"ה עשה שידע עוקצין, עכ"פ רואים שללמוד תורה לרבים זה "תהלתו", א"כ אם כאן ב"ה יש רבים גדול מאד שזכו ללמוד מסכתא כזאת "חולין", וב"ה כפי שאני שומע, ב"ה יודעים את זה, וזה כל תהלתו, גורמים שיתרבה הלול ה' עד כדי כך, על זה אפשר לומר האיך לא ישא פנים, והקב"ה כ"כ שמח עם זה, עד שאומר האיך לא ישא פנים, אפשר לומר בצורה כזאת שכלל ישראל עושים כאלה דברים שעכשיו יש כ"כ הלול ה', שכ"כ רבים גדול, גרמו להלול ה', שהקב"ה בודאי מקבל את זה ברצון מאד.

והקב"ה יעזור שכל אלה שהשתתפו בזה, וגם כל אלה ששייכים בזה, שהם גרמו כבוד שמים גדול מאד, והקב"ה בודאי מרוצה מזה, והוא יגיד האיך לא ישא פנים, וע"ז יתרבו לומדי תורה ויתקדש שם שמים, וכל כלל יזכו לדבר הזה שיתקיים כמים לים מכסים, וזוכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

בס"ד

בית דוד

הכולל הוקם ע"י הגאון רבי יוסף רוס צ"ל. וכיום בראשות בנו מ"מ הגרמ"א רוס. ידידות גדולה היה בין רבנו להגאון רבי יוסף רוס צ"ל והיה תקופה שרבנו היה לומד בחברותא עם הגה"צ ר' משה בנימין ברנשטיין, ובגמר הלימוד היה מחכה לו הגר"י רוס והולך עמו ומדברים בד"ת. כמו"כ היו תקופות ארוכות שהיה הגר"י רוס מתפלל בליל שבת בדברי שיר והיה אח"כ מדבר עם רבנו זמן מושך בד"ת כשהוצרך רבנו לכהן לפדיון פטר חמור לקח את הגר"י לכהן. רבנו כתב מכתב במעלת הכולל ולא הגיע לידיו לע"ע.

בית הלל

הכולל הוקם ע"י הגאון הגדול רבי מרדכי מן צ"ל וכיום בראשות בנו הגאון רבי יוסף מן שליט"א.

עשרות שנים רבנו טרח הרבה למען הכולל שהוא המיוחדים שבדור, והיה מגיע מידי שנה למסור שיעור או שיחה בשיבה. ובעת מחלת הגר"מ דאג רבנו טובא להמשך העמדת הכולל על תילו.

מכתב בעת שחלה א' האברכים

בס"ד, לכ' ישיבת בית הלל ולאברכים החשובים שלו' וישע רב הנה דרכי השי"ת עם בריותיו הם ישרים, אלא שאין אדם בהיותו בעולם הזה מבין אותו, אבל בעולם העליון ובעיקר לעתיד לבוא יתגלה שהכל לטובה, כדי שיתרוממו כל הברואים והי' ה' למלך על כל הארץ. כמבואר בפסחים דף נ' ע"א אמר רב אחא בר חנינא לא כהעולם הזה העולם הבא, העולם הזה על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, כי אליבא דאמת הכל לטובת הנבראים ובעיקר זה כלל ישראל אהוביו. ויה"ר שיהי' רק טוב בסביבותיכם א.ס.

אהרן יודא לייב שטיינמן אור לט"ו אלול תשס"ט לפ"ק

מכתב תודה

בס"ד לכבוד הר"י... נ"י

שמעתי כי כבודו הוא מתומכי לומדי תורה וחוץ חן למר על זה, ואחד מהכוללים הוא כולל בית הלל וכבודו שמע מזה ובודאי מצוה גדולה לכל מי שעוזר למקום תורה יזכה מר להיות מעושי מצוה ושכרו בעולם האמת אין לשער. הכולל בברכה למר וכל אשר לו א.ג. שטיינמן. ז' תמוז תשע"ב לפ"ק

מעלת הכולל

לרכז אברכים רציניים השוקדים בתורה אשר הם מעותדים לגדל ולהפריח בתורה ויראה, ולא באתי בזה לתאר יקרת ערך כל כולל וכל ישיבה אשר כל א' מהם מוסיף להגדיל תורה ולהאדירה ולכל א' מהם יש משהו שאין באחרת, כי כ"ז ידוע היטב יותר ממני, רק איני יכול להשיב ריקם פני המוכ"ז היות שבא לאתרא דאין מכירין אותו ובאתי בזה להכירו כי הוא ירא שמים גדול, ויה"ר שיתגלגל זכות ע"י הזכאים להחזיק בתורת אלקינו ויתברכו כל העוזרים והמסייעים לזה ממקור הברכות בכל טוב סלה. ומברככם בכל טוב סלה **אהרן יודא ליב**

ברסלב (ב"ב)

הוקם ע"י הגה"צ רבי נתן צבי קניג זל"ה וכעת ע"י מ"מ הגר"י יעקב קניג שליט"א. רבנו הגיע כמה פעמים לשיבה. ובימי השבעה של רבנו הק' נכנס ראש הכולל נכנס ואמר כי המסירות נפש להחזיק את הכוללים היתה מדהימה, וגם אנו בכולל היינו נעזרים בו תמיד. (מיומן)

מכתב רבנו משנת תשכ"ו

בס"ד ער"ח ניסן תשכ"ו בני ברק יצ"ו

אפתח בברכה ברכת מז"ט וכל טוב לרגל הולדת הנכד הראשון תזכו יחד עם בתכם תחי' ועם בעלה נ"י לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ותרוו רוב נחת מכל צאצאיים שיה' כולם זרע ברוכי הבורא יתברך.

בזמן האחרון רבו המבקשים לכתוב לכ"ת בעניני מוסדות התורה והחסד וקשה להשיב פניהם ריקם כי כולם רובצים תחת משאיהם בריבוי חובות ובכך לא יקשה נא בעיני כ"ת אם מזמן לזמן יבואו דברי בענינים כאלה, ואין כונתי להטריחו ולהכבידו וידוע לי שכ"ת רוצה יותר ממני לעזור בכל מוסדות כאלה, בכך זה יה' בתור הקדמה למכתבי זה ולכיוצא בזה.

עכשיו נתבקשתי להמליץ עבור כולל אברכים הקיים כאן בבני ברק ע"ש ר' נחמן מברסלב ז"ל שנמצאים שם עשרות אברכים השוקדים בתורה"ק ונתמכים על ידי הנהלת המוסד הנ"ל וכהיום הלא כל תקותינו על האברכים הצעירים המתמסרים ללמוד תורה"ק שמהם יבנה ישראל סבא וכל מה שמתרבים הכוללים מתרבה אור התורה בישראל וזהו מעלה עמוקה של ההבטחה שנבטחנו כי לא תשכח מפי זרעו, ובכלל מה לי להרבות בדברים שידוע לכ"ת יותר ממנו, בכך הנני להמליץ עבור הרב דוד זישא קניג לסייעו ולברכו, ויה"ר שנזכה כולנו להיות מעושי מצוה וממזכי הרבים ונזכה בקרוב לגאולה האמתית בבלצ"ג בב"א.

א.ל. שטינמן. ד"ש לידידינו עוז ר' משה הלוי נ"י.

מכתב נוסף

בס"ד. בעירנו בני ברק קיים זה הרבה שנים כולל ברסלב ובו יותר מכשלוש מאות אברכים ובו מתקיימות שיעורים בעיון וכן בהלכה למעשה וקול התורה ידוע לכל, והראש הכולל הנושא בעול הוא הרה"ג ר' יעקב קניג שליט"א בנו של ראש הכולל ר' נתן צבי אשר יסד הכולל והי' יוצא ובה אצל מרן הגאון ר' יעקב ישראל קניבסקי הסטייפלער וכן אצל מרן הגראמ"מ שך ובעידודם ובעזרתם. והיות כי המצב של הכולל קשה מאד בזמן האחרון, באו בבקשה באופן מיוחד לתמוך בהם הן מצד שהמוסד הזה אשר בו לומדים ת"ח לא יופסק חלילה הן מחמת מצות תמיכת תורה אשר עליה נאמר ותומכיה מאשר, ויתברכו בכל הברכות האמורות לעושי רצונו.

הכ"ח לכ' התורה ועמליה. י"ז מרחשון תשס"ג לפ"ק בני ברק יצ"ו

דרכי תורה

הוקם ע"י הגאון רבי אשר וייס שליט"א. רבנו הגיע לכולל לשאת דברי חיזוק והדרכה בעניני חינוך.

וסיפר שם הגר"א וייס בדברי פתיחה סיפר: "הייתה לי הזכות להצטרף לנסיעה עם מרן שליט"א לארה"ב, במהלך הנסיעה במטוס שאלתי את מרן - כיצד יש בכוחותי בגילו המופלג לנסוע מארץ לארץ וממדינה ומדינה, דבר שאנו הצעירים מתקשים בכך?! השיב לי מרן: "הנה אני היום יהודי זקן, הראש שלי אינו מצליח להתרכז כמו בעבר, ואם אין בכוחות שלי ללמוד כבעבר - משתדל אני לפחות לחזק אחרים - בכוחות שעדיין נותרו בי". כעבור דקות ספורות - ממשיך רבי אשר לספר - שואל אותי מרן מה לומדים אצלנו בכולל, השבתי כי כעת אנו עוסקים בסוגיית של 'דבר שלא בא לעולם', ואז לפתע עם כל הרענונות החל מרן לדלג ולחרוז מגמ' לראשונים אחרונים ופוסקים בבהירות מופלגת ובידיעות מקיפות. איחלתי אז לעצמי: הלוואי ואני אזכה בגיל כזה ב'חוסר ריכוז' כפי שמרן שליט"א מגדיר על עצמו... ואני שואל רבותי! מהיכן רבינו הגדול חי?! התשובה היא שאין זה אלא כוחות עליונים, שמעל דרך הטבע, ובהכרח ש'מלחמה של תורה הוא אוכל ומימה הוא שותה..."

דרומא

הכולל היה לבני הישיבה שהגיעו מדרום אמריקה, והארכנו בזה בגליונות בהיכלי הישיבות.

הלכה למשה

הוקם ע"י הגאון רבי משה ראם זל"ה. [ראה אודותיו בכאיל תערוג פרי תרומה תשע"ז] וכעת ממשיך ע"י בניו שליט"א

בס"ד. לאחינו בני ישראל נדיבי לב תומכי תורה ולומדיה שיחי' לאוי"ט באנו בזה להמליץ ולהודיע בדבר מקום תורה הגדול הנמצא כאן בעיה"ק ב"ב ת"ו הלא הוא כולל האברכים "ישיבת בית הלל", אשר יסדו והנהיגו שנים רבות הגאון הגדול בתורתו וצדקתו רבי מרדכי מן זצוקללה"ה. בכולל משתדלים ביותר בכדי שיוכלו לומדיה להמשיך לעלות בגדלות בתורה ויראה, ומשום כך הרבה ראשי הישיבות הק' מכוונים טובי תלמידיהם בוגרי הישיבות אחרי נישואיהם ליכנס למקום תורה גדול זה, כי הוא מבצר התורה וירא"ש.

כולל זה המונה כמאה וחמישים אברכים כ"י והחזקת העול הכספי היא גדולה ורבה מאד, ובמיוחד עתה אשר נסתלק לבית עולמו ראש הישיבה אשר נשא בעול קיום הכולל נשאר מצב הכולל כספינה המטורפת בלב ים מחוסר אמצעים כספיים. לכן באנו לאחב"י נדיבי עם שיתמכו ויעזרו וישתתפו בתמיכה כספית הגונה שלא יבוא ח"ו להתמוטט מקום תורה גדול זה.

זכות מצוה זו של החזקת התורה ולומדיה יעמוד לכל העוזרים והמסייעים בזה ויתקיים בהם ברוך אשר יקים את דברי התורה להתברך בברכה והצלחה נחת ובריאות וכטו"ס. כ' כסלו תשנ"ח בני ברק יצ"ו הכ"ח לכ' התורה ועמליה **אהרן יהודה ליב שטינמן**

*

כהיום יום כ"ג סיון תש"ס, בס"ד נתוספו ספסלי בני מדרשא ומצוה גדולה לעזור ולתמוך במקום תורה החשוב.

*

אברך אחד מלומדי הכולל הוצרך לעבור לעיר אחרת, אלא שהמשיך ללמוד עדיין בכולל, אחרי תקופה היה כבר קשה הנסיעות וכו' ובא לרבינו לשאול אותו אם לעבור מהכולל, ענה לו רבינו שימשיך עדיין, עבר תקופה נוספת ובא לשאול שוב שהתרבו הקשיים אם לעבור לכולל אחר, ואמר לרבינו שאף בעירו ישנם כוללים טובים, ענה לו רבינו אבל "בית הלל" אין שם, ולכן תמשיך.

*

הרבה פעמים הגיעו לרבינו שאלות של אברכים מבית הלל שרצו לעבור לתקופה מסוימת מהכולל, אמר להם רבינו שלא יעזבו רק אם ראה"כ שליט"א יסכים שלאחמ"כ יחזור.

*

סיפר נכד רבינו הרה"ג ר' י"ש שליט"א, שבא' ההזדמנויות התעניין אצלו רבינו על סדרי לימודו בכולל שבו הוא לומד, ואמר לו רבינו שבבית הלל עושים טוב שלומדים שנה מהמסכתות הישיבתיות, ושנה משאר חלקי הש"ס, ושיבח רבינו מאד מאד יוזמה זו, שיסד ראש הישיבה הגאון הגדול רבי מרדכי מן זצ"ל.

*

חיבה גדולה היתה לו לרבינו לשיבת בית הלל, ויעיד על זה המעשה הבא, בערוב ימיו של רבינו שכבר לא הוכנסו אנשים לבית, ובחוח"מ עברו אלפים לברכת גוט מועד, ולא היה שייך להתעכב אפילו לרגע, מחמת עומס האלפים, כשעבר ראה"כ הגר"י מן שליט"א, הושיט לו רבינו את ידו בחמימות, ובקושי רב התאמץ לשאול על הכולל והתעניין על המצב של הכולל.

*

בא' הפעמים נכנס הגר"י מן שליט"א אל רבינו עם אברך מהכולל, לשאול על אודות היותו הגיס הגדול אצל משפחת אשתו, והנושא היה שגיסו שהיה מבוגר מאד התארס בשעטו"מ, והיתה זו שמחה מיוחדת אצל בני המשפחה, אלא שהתארס עב"ג המתגוררת בארה"ב, וכמובן היה פשוט לכל בני המשפחה שכולם נוסעים לארה"ב למשך זמן של שבוע ויותר, לשהות ולשמח בשמחה המיוחדת כל ימי השמחה, ואף הוא כבר קנה כרטיסים והכין עצמו לנסיעה, עם ב"ב, אלא שברגע האחרון עלתה בליבו מחשבה, אולי הוא צריך לוותר על הנסיעה כיון שהוא מפסיד מזה שבוע ויותר מסדרי הכולל, וע"ז נכנס ושאל לרבינו מה לעשות, אמר לו רבינו אם בעבור הנסיעה היית מפסיד מליון דולר ג"כ היית שואל את זה, א"ל ודאי שלא, אמר לו רבינו להפסיד שבוע בכולל זה יותר ממליון דולר, ומכח הוראת רבינו האברך נשאר בארץ למרות הכל.

בית מרדכי

הוקם ע"י הגר"א גרינבוים זצ"ל שנהרג עק"ש ע"י ערבים בשוויץ

מכתב רבנו משנת תשל"ד

בס"ד ער"ח תמוז תשל"ד בני ברק יצ"ו

שלו' וכל טוב לכ' ידידי עוז הרה"ג ר' זאב נ"י רוזנגרטן ולכל אשר לו אך טוב וברכה כל הימים

הנני בזה לברך אתכם ברכת מז"ט לרגל נשואי בנכם היקר מוה"ר יצחק נ"י המיועד להתקיים בקרוב ויה"ר שתרוו רוב נחת ממנו ומכל צאצאיים שיחי', שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו.

באתי בדברי אלה לפי בקשת המוכ"ז הרב אברהם גרינבוים נ"י למד בכולל פוניבו הרבה שנים ולפני כשנה יסד כאן כולל אברכים, וחפץ ה' בידו הצליח

בס"ד. שמחתי לשמוע כי זכיתם לסיים מסכת ברכות, זוהי המסכת אשר נלמדה ע"י חבורת אברכים בכולל שהסכמתם לקרות את שמו ע"ש הנדיב הנכבד מר הרשי פרידמן נ"י ויה"ד שהכולל ולומדיו יצליחו להגדיל תורה ולהאדירה כחפץ לב כל מבקשי השי"ת. י"ד טבת תשס"ו. בס"ד. ג' אדר ב' תשס"ח. כשם שזכיתם לסיים מסכת ראש השנה כן תזכו ללמוד ולסיים הרבה מסכתות ורפואה שלמה לראש הכולל שיחי' אכ"ה.

הר"ן

הוקם ע"י הגר"צ ויפיש שליט"א. רבנו הגיע פ"א למסור שיחת חיזוק בישיבה בירושלים, ובפתיחת הכולל בב"ב ובהכנסת ס"ת באלעד עוד מקומות.

בס"ד הנני מצטרף לדברי הרבנים הגאונים ובראשם מרן הגר"ש אלישיב שליט"א אשר באו על ספר בשם דברות צבי לראש ישיבת הר"ן שליט"א. ומצטרף לברכה בכל עזרתו לעמלי תורה אשר לזכותם איך להעריך כלל, וחפץ ה' יתברך בידר יצליח להוסיף כהנה וכהנה וירוה רוב נחת מכל משפחתו ויוצאי חלציו עד סוף כל הדורות.

א"ל שטינמן. ב' אדר השני תשס"ג בני ברק יצ"ו.

חזון איש

הוקם ע"י מרן החזון איש זצ"ל וממשיך ע"י אחיינו מרן הגר"נ קרליץ שליט"א.

רבנו היה מוסר שיחות קבועות בחודש אלול בכולל, [ראה בספר כאיל תערוג גדולי הדורות], והיה מתפלל שם בקביעות בשבתות ובימים נוראים. כמו"כ הגיע מידי פעם למסור שיחות בכולל.

פ"א באו לבקש ממנו למסור שיחה בכולל, ואמר אני מתביש למסור שם שיחות ליד מרן ראש הכולל הגר"נ שליט"א.

[בניא כאן מעט דברים בין רבנו ליבדלח"ט הגר"נ"ק באדיבות מערכת הגליון נשיח בחוקיך]

הכבוד הגדול שרחש רבנו למרן רבי נסים קרליץ שליט"א

בכנס בוגרים של ישיבת "ארחות תורה" בהשתתפותו של מרן רה"י זצוק"ל, הוכרו ע"י המנחה שמרן הגר"נ"ק שליט"א בדרך לאולם, מיד נעמד מרן זצ"ל וקם לכבוד התורה דקות ארוכות על אף חולשתו הגדולה כשבני הישיבה מקבלים שעור חי בגודל מעלת כבוד התורה.

ראו את תלמידיו

עם הסתלקותו של הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, הגיד עליו רעו רבנו הגרא"ל, שהיה 'קדוש מרחם', אך בעיקר הזכיר את ה'העמידו תלמידים הרבה' שלו, על כמותם, בעיקר על איכותם. אם תרצה ללמוד על גדלותו של העין, הדגיש, ראה את פירותיו. איך ניתן ללמוד על גדלותו של הגרמ"י ליפקוביץ - מתלמידיו! ואם תלמידיו הם הגר"ח קניבסקי שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א, הרי זה מעיד על הרב, על העין, על שורשיו, על גזעו האבות. (מתוך מוסף שב"ק ית"נ מסעי תשע"א) כאשר כולל חזו"א עבר למשכנו החדש בקומה העליונה בתקופה הראשונה, התנהל בהיכל הכולל הישן כולל לחושן משפט בראשות הרה"ג ר' מרדכי קרליץ. לאחר תקופה ביקשה ישיבת 'מרבית תורה' ללמוד במקום ומרן הגר"נ שליט"א אישר להם אבל לא הסכים ליטול מהם דמי שכירות, באומרו: מה הם עושים? הם הרי לומדים תורה. היינו, מה לי בני הכולל שלי ומה לי ישיבה של אחרים אם לומדים תורה, ומדוע שאקח דמי שכירות.

מרן הגרא"ל שטינמן באחר משיעוריו סיפר זאת, ושיבח דבר זה מאד שמרן הגר"נ שליט"א לא הסכים לקחת דמי שכירות. (מוסף ש"ק י"ג חיי שרה תשע"ד)

מודה על האמת

באחת משיעוריו הקבועים של רבינו מרן הגרא"ל זצוק"ל שנאמר בביתו מדי שבת בשבתו בשעת רעוא דרעוין שוחח רבינו זצ"ל על ענין מודה על האמת, כמה זה קשה לאדם להודות בטעות ולומר טעיתי, וסיפר שהחזו"א אמר שמכיר רק שלשה שהיו מודים על האמת, וביניהם מרן הגר"ע זצ"ל, ובעל ה"שרידי אש", והמשיך רבינו ובודורינו אני מכיר אחד שמיוחד בזה מאוד זה מרן הגר"נ קרליץ שליט"א שלא חושש על כבודו כלל, ומודה על האמת. (מפי נכדו מקורבו הרב דוד שפירא שליט"א)

בית דין צדק

בחנוכת הבית דין צדק בבני ברק בראשות מרן הגר"נ קרליץ שליט"א במשכנו ברחוב הרב שך הגיעו להשתתף רשכבה"ג מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל ומרן הגרמ"י לפקוביץ זצ"ל ומרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, במעמד נשא רבינו הגרא"ל זצ"ל בחשיבות בית דין לענין, ולענין בית דין בתורה מבואר כשערי העיה.

כמו"כ נהג מרן זצ"ל למכור את חמצו אצל מרן הגר"נ שליט"א, והי' שולח קופסאות למכירת חמץ, וכן את הפרזבול היה עורך בבית דינו של מרן הגר"נ שזהו בי"ד החשוב בדורינו.

בדרכי ההוראה

באחד משעוריו של מרן רה"י בפרקי אבות דיבר על נושא של דיין בבית

הדין ואמר שדיין צריך להיות בקי בש"ס ופוסקים ואמר שכך זה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל וכך זה גם יבלחט"א מרן הגר"נ קרליץ שליט"א. (מפי הרב בן ציון פרידמן שליט"א)

לאברכים שהיו מתייעצים עם רבינו מרן הגרא"ל זצ"ל היכן לשמש ולקבל דרכי ההוראה היה מייעץ ללכת למרן הגר"נ שליט"א, וגם לאחר שמרן הפסיק לקבל קהל, הורה ללכת לתלמידיו גדולי ההוראה לקבל מהם דרכי ההוראה. (מפי הגר"י הושע ננקנסקי שליט"א ראש כולל מורשה ודעת ב"ב)

גם בלימוד מראות דמים הורה לנכדו שילך ללמוד אצל מרן הגר"נ קרליץ שליט"א באמרו דספק דאורייתא לחומרא (מפי נכד מרן זצ"ל הגר"י ישעי' כהן שליט"א מר"י עטרת שלמה לצעירים)

פעמים רבות שלח מרן רה"י זצ"ל את השואלים בדבר הלכה ובנושאים אחרים להוועץ עם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, סח תלמידו מקורבו של מרן זצ"ל הי' לי קביעות מידי שבת להכנס למרן זצ"ל לשאול את ספקותי בהלכה ובכל חלקי התורה, כשרבינו משיב אחת לאחת, אולם כשנסתפק מה לענות הי' עונה לי כסדר, זה תשאל לר' נסים. (מפי הגר"י מאיר שטיבל שליט"א ראש ישיבת תל אביב) כמו כן הורה לאחד השואלים, את כל שאלותיך תשאל לר' נסים הצדיק. (מפי הרב יחיאל פרקוביץ שליט"א)

אמר ר' שמואל איינשטיין בשם רבנו זצ"ל, שר' נסים זה כמו משקה 777 ששותים קצת וזה חריף מאוד, כך אצלו הוא אומר בקצרה כמה מילים וזה חריף מאוד. (כאיל תערוג)

35 דקות אחרי השקיעה

הראה רבנו לתלמידיו, מכתב ששלח לו הגר"נ קרליץ, שהחזון איש הורה שאפשר למול תינוק בשבת אם נולד 35 ד' אחרי השקיעה [בליל שבת]. (אילת אהבים עמ' ה', וראה באעלה בתמר מתורת החזון איש אות ל"א מה שציין בזה וע"ע בס' מילה שלמה עמ' תמד)

כיום העולם

שח רבנו הגרא"ל, העיד הגר"נ קרליץ, שהחזון איש אמר לו כמה פעמים, שמה שאמרו שקיום העולם הוא על ידי לימוד התורה שבכל רגע ורגע, היינו גם על ידי השינה של תלמידי חכמים ולומדי תורה, כשישנים כדי שיהיה להם כח להמשיך ללמוד (אעלה בתמר מתורת החזון איש עמ' נה)

חוט שני

סח הגאון ר' נתן רוטשילד שליט"א, רב הקהילה החרדית בעפולה, ומרבני ישיבת גאון יעקב, שבהיותו פעם אחת אצל מרן זצוק"ל, דיבר עם מרן על כך שהוא מוסר שיעור בהלכות שבת בביהמ"ד בשיכון ה' בב"ב והתיעץ עם מרן באיזה ספר מומלץ לומר מתוכו את הפסקים המתחדשים בזמנינו, שאינם נמצאים בספר המשנה ברורה, והשיב מרן זצ"ל תסתכל בספר של ר' נסים "חוט שני" שם תמצא את הפסקים הנוגעים לזמנינו. (נשיח בחוקיך)

מוכן לעלות שש קומות

כשחלה רבינו מרן הגר"נ שליט"א ונאלץ לשהות במנוחה בבית בנו הרב מרדכי קרליץ שליט"א נערך שם כינוס גדולי הדור של "מפעל הש"ס" מארח הכינוס היה מרן הגר"נ שליט"א, משום כך נעתר מרן רשכבה"ג זצ"ל לבא להשתתף בכינוס, בהגיעו לשם נתברר למרבה הצער שהמעלית התקלקלה והכינוס נערך בקומה שלישית, מקורביו של מרן זצ"ל חשבו שאולי יחזור לביתו מפני הקושי שהיה לו אז לעלות מדרגות, השיב מרן זצ"ל "בשביל ר' נסים אני מוכן לעלות גם שש קומות". (מפי הרב יצחק רוזנרטן שליט"א ושאר המקורבים של מרן זצ"ל שהיו שם)

מרן הגר"נ"ק על מרן רבנו זי"ע

ישרות בלימוד

העיד הגר"נ קרליץ שהחזון איש קילס את רבנו על שזכה לישרות בתורה, וכידוע אצל החזון איש ישרות היא הדבר הגדול ביותר שניתן לשבח בו. (ית"נ 'חשון תשע"ד)

כיבדו בכבוד גדול

רגיל רבנו מרן הגר"נ קרליץ שליט"א לספר איך שבצעירותו ישב ביחד עם מרן הגר"ב פוברסקי שליט"א אצל מרן החזו"א זל"ה, ושוחחו עמו בלימוד, ולפתע נכנס אברך, והחזו"א קם מלא קומתו וכיבדו מאוד כא' הת"ח הגדולים, ואז פנה הגר"ב"ד להגר"נ ושאל אותו מי הוא האברך שהחזו"א מכבדו כא' הגדולים אשר בארץ, השיב לו רבינו הגר"נ"ק שהוא הגאון ר' אהרן לייב שטינמן, ויש בנותן טעם להביא מה שמספר הגאון הגדול רבי אריה אברמס שליט"א מגדולי תלמידי החזו"א שפעם שמע מרן החזו"א איך שמדברים על הגרא"ל, הגיב החזו"א ואמר לא אומרים ר' אהרן לייב אלא אומרים הגאון הצדיק ר' אהרן לייב, וכמו"כ סיפר שמרן החזו"א רצה להקים בי"ד בנשיאותו של מרן רה"י הגרא"ל זצ"ל. (הרב יחיאל פ.)

מנהיג הדור

שמענו מבעל המעשה העוסק בצרכי ציבור באמונה כמה עובדות בהתבטלותו המוחלטת של מרן הגר"נ קרליץ שליט"א להנהגתו של מרן מנהיג הדור הגרא"ל שטינמן זצ"ל, עובדא היה כשהיה צריך לבחור במועמד לתפקיד ציבורי מסוים

חמדת צבי

הוקם ע"י הגר"י דרורי שליט"א. ובעת שנפטר אביו הגר"י דרורי שהיה בקשר עם רבנו, רבנו היה לומד עמו בקביעות כל ליל הושענא רבא ועוד], הגיע רבנו למסור שיחה בכולל

שיחת רבנו בכולל "חמדת צבי" - כ"ח אדר תשס"ב

אמרו לי שכאן זה מקום שלא מדברים דברים בטלים, וזה דבר גדול מאד. הלואי שבכל המקומות יהי ככה. ובקשו לומר כמה מלים. ובאמת מה צריך לומר דברים שכל אחד מבין. שכל דבור תורה שוקל ותלמוד תורה כנגד כולם. ואם להבדיל ח"ו לא תורה זה להיפך! וכל אחד יודע, אך בכל זאת נאמר משהו. הגמ' אומרת בחולין (דף פ"ט ב') מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם, ידביק שתי שפתותיו כשתי רייחים, יכול אף לדברי תורה כן ת"ל אלם צדק תדברון.

ולכא' מה הפשט "אומנותו" של אדם בעולם הזה. אסור לדבר דברים בטלים. וצריך לדבר דברי תורה, נאמר מה אומנותו של אדם. שלא לגנוב. שלא יאכל נבילות וטריפות. ומה פתאום דוקא שלא לדבר דברים מיותרים זה נקרא אומנותו בעולם הזה? למה דוקא זה. הרי יש עוד הרבה דברים, וזה תימה גדולה לכאורה. וכן יש לתמוה מה שהגמ' אומרת יכול אף לדברי תורה. א"כ וכי ה' הוי אמינא שכן אדם יהי' ממש אלם ולא ידבר כלל, לא תורה ולא דברים בטלים, כלום לא ידבר אז בשביל מה הקב"ה ברא בן אדם עם פה?

ואפשר לבאר כך. הנה זה ידוע שאדם נבדל מכל הבעלי חיים, מכל הברואים שבעולם, בזה שיש לו כח הדיבור, כי כל הבעלי חיים יש להם ג"כ איזה כח "חיות", אבל כח הדיבור ניתן רק לאדם, ובה מתבטא ג"כ שיש לו שכל, כי ע"י הדיבור רואים שיש לו דעת, יש לו הבנה, מה שכל הבעלי חיים אין להם שכל ולא הבנה, רק להאדם הקב"ה נתן לו כח זה.

וידוע מה שכתוב בירושלמי ברכות (פרק א' ה"ב) שאמר ר' שמעון בן יוחאי כי אילו היה בשעת מתן תורה, ה' מבקש שהקב"ה יברא לאדם שתי פיות, אחד לדברי תורה ואחד לדברים בטלים, ולמה רק בפה שיאמר ג"כ שה' מבקש שתי ידים, א' שיכול לעשות מצות וא' שיכול לעשות עבירות, כמו בפה.

משמע אותו הדבר, שהקב"ה ברא את האדם יותר משאר בעלי חיים רק בזה, כי יתר הדברים יש גם בבעלי חיים, אם כי לא ממש דומה כי הידים של האדם הם לא כהידיים של הבהמה בצורה חיצונית. אבל הבהמה ג"כ יכולה להשתמש ברגלים הקדמיות שלה כמו ידים, ומה שמייוחד באדם, שברא לו הקב"ה דבר שזה "מייחד" את האדם, שזה "כל" האדם, האדם הוא הפה! לכן ה' סברא שפה של קדושה, ופה שעושה להיפך מקדושה, זה לא מתאים, שהרי ברא הקב"ה כלי מיוחד כדי לדבר.

ולכן אומרת הגמ' "אומנותו" של אדם, זה אומנות! שכן אדם לא ידבר דברים בטלים, ישים עצמו כאלם, זה האומנות שלו, זאת אומרת שזה העיקר הפה מה שנתנו לו.

ומה שאומרת הגמ' יכול אף לדברי תורה כן א' שא"כ מה צריך את הפה בכלל, משמע כך. דבדואי לא ה' הוא שלא ילמד תורה. שהרי בשביל מה נברא הפה, הרי זה כל התכלית של הפה. כדי ללמוד תורה. רק כמו שכתוב בחז"ל, כל פיטפוטא בישין בר מפטפוטא דאורייתא דאינון טבין. והיינו שאפי' כשלא מדבר ממש דברים שהם לאמתה של תורה, רק "פטפוטא" דאורייתא, זה ג"כ טוב, ועל זה ה' הוא שצריך לשתוק, ומספיק שידבר בפה רק דברי תורה נקי וטהור אליבא דהלכתא. ולא פטפוטא דאורייתא.

ובמגיד מישרים (פר' ויקהל) כתוב שהמגיד אמר לבית יוסף על איזה רמב"ם קשה שתירץ הבית יוסף שני תירוצים, ואמר המגיד לבית יוסף כי תירוץ אחד הוא אמיתי ות' ה' הוא לא אמיתי אבל הקב"ה שמח גם בפלפולא דאורייתא. אפי' שזה לא כ"כ אמיתי, וזה חידוש, כי ה' סברא לומר שידבר באמת רק דברי תורה שהם לאמתה של תורה, מה שבאמת מתרץ את הרמב"ם. ועל זה הוצרכנו ללמוד מדכתיב צדק תדברון, שידבר גם בכזה דבר.

על כל פנים, מה שרואים עד כמה זה חשוב, שה' סברא שלא יהי' אפי' באותו פה, הפה הזה שמתלכלך בדברים בטלים, לא יכול להיות בו דברי תורה. רק הקב"ה ראה שלא כדאי כמ"ש בירושלמי שם.

ובבית הלוי כתוב מה הענין שתוקעים בשופר בראש השנה ומתפללים כל כך. מפני ששופר זה ג"כ בפה וכאילו מדבר מתוך השופר. רק שהפה עצמו במשך השנה התלכלך בדברים בטלים. בלשון הרע, וכל דבורים האסורים, ולדאבונינו כמעט כל בן אדם לא יכול לומר שבמשך השנה לא עבר שום עבירה עם הפה, ולכן הפה לא כ"כ נקי, וממילא הפה לא יכול להתפלל כ"כ, והתפילה בפה לא כ"כ מתקבלת, מפני שנתלכלך קצת רק אולי הצדיק הכי גדול שלא דבר אף פעם איזה דיבור בטל, אבל בדרך כלל רוב האנשים הם לא ככה, אז הפה מלוכלך, ולא יכול להתקבל התפלה שבפה. רק השופר שהוא פה כזה שעדיין לא נתלכלך.

א"כ עלינו מאד מאד להתחזק בזה וזה כ"כ טוב אם אנשים הפחות עד כמה שאפשר, לעשות גדרים יהי' נקי, בפרט בבהמ"ז, במקום שלומדים תורה.

וכאן כפי ששמעתי יש רק מגידי שיעורים, זאת אומרת שכל אחד הוא לא רק יחיד, אלא הוא בכח של ציבור, כל אחד אומר שיעור לציבור אם רב או

כשהי' צדדים לכאן ולכאן ובאו משלחת לביתו של מרן הגר"נ, ולאחר ששמע את הדברים החליט על מועמד מסוים, ואחר שכבר הוחלט סופית הגעתי מבית מרן הגר"נ ואמרתי למרן הגר"נ שדעתו של הגר"נ בענין על מועמד אחר, מיד ללא אומר ודברים לקח מרן הגר"נ בלנק וכתב לאחר שנודע לי כי דעתו של מרן הגר"נ למנות את מועמד פלוני יש לעשות כדבריו.

ושוב מעשה במינוי לראשות עיר בעיר פלונית, שדעתו של מרן הגר"נ היתה על מועמד מסוים, ודעת הגר"נ היה שלא למנותו, מסיבה מסוימת שדעתו של מרן הגר"נ היה מכרעת בענין, עלה מרן הגר"נ למעונו של מרן הגר"נ וכששמע שדעתו של מרן הגר"נ שכן יש לעשות מיד קיבל את דבריו ללא עוררין.

במחלוקת מפורסמת באחת הישיבות יזם מרן הגר"נ שמרן הגר"נ יקבל על עצמו להיות בורר בסכסוך ובהסכמת מרן הגר"נ אלישיב זצ"ל לקח מרן הגר"נ על עצמו את העול הקשה למען השלום.

חבר מועצת גדולי התורה

בשנת תשמ"ט עת ראה מרן האבי עזרי זצ"ל צורך בהקמת מועצת גדולי התורה עבור מפלגת דגל התורה, שלח מרן הרב שך זצ"ל את רב"צ למרן הגר"נ קרליץ שליט"א שיכהן כחבר במועצת החדשה שעד אז היה רבנו הגר"נ חבר במועצה של אגודת ישראל ביחד עם מרן הרב שך, שאל הגר"נ האם מרן הגר"נ שטינמן גם כן יהיה חבר במועצת של דגל התורה כי הוא הגבר הוקם על המתאים ביותר לתפקיד הנהגת הדור?

ולאחר שנענה בחיוב שמח רבינו נסים ונכנס לעובי הקורה לסייע בהקמת המועצת של דגל התורה. (מפי רא"ש קרליץ שליט"א)

הכרעה בעניני גירות

בזמן שעמד על הפרק נושא הגירות כהלכה בארץ ישראל, הגיע אל רבינו מרן הגר"נ שליט"א אחד מנציגי הציבור החרדי בכנסת, לשמוע את דעתו ההלכתית והציבורית כיצד לנהוג בנושא הלכתי זה, רבינו הגר"נ ענה לו מיד שעניני ציבור מסור לרשכבה"ג מרן רה"י הגר"נ זצ"ל וע"כ איני צריך להכנס לדון בדבר, הנ"ל שאל אבל מה בנוגע לנושא ההלכתי מה לומר למרן הגר"נ, השיב רבינו גם את הצד ההלכתי תשאל אותו. (מפי רא"ש קרליץ שליט"א)

רואה אדם גדול

חשוון תשע"ג, נשאל רבינו שכתבו ביתד נאמן שאחרי שראה איך שמרן החזו"א זל"ה כיבד את מרן הגר"נ כאחד הגדולים לכן נכנע אליו, הגיב רבינו גם היום אני רואה שהוא הגדול.

להעמיק יותר

שבט תשע"ג, נשאל רבינו הגר"נ התפרסם מכתבו של מרן הגר"נ שטינמן להתחזק בלימוד התורה כדי להסיר מעלינו את גזירת גיוס בני הישיבות, אחד שמנצל כל רגע ללמוד כיצד יתחזק בנושא זה? והשיב: להעמיק יותר.

היצה"ר מוציא את האדם

ח' חשוון תשע"ה, נשאל רבנו הגר"נ על ת"ח גדול שפועל בפעולות שונות כנגד הנהגתו של מרן הגר"נ זצ"ל, איך אפשר להבין דבר זה שכן נוהג אותו ת"ח? והשיב: היצה"ר מוציא את האדם.

על כבוד התורה

סח לנו הגאון הגדול רש"צ רוזנבלט שליט"א שנים רבות זכיתי לחסות בצילו של מרן רבינו הגר"נ שליט"א והיינו רגילים לשלוה המיוחדת שאפפה אותו, ואני זוכר שני פעמים בלבד שראיתי אותו נסער מאוד, פעם אחת זה ה' על ביזוי בית מדרש ואכמ"ל, ופעם שניה על כבודו של גדול הדור, היה זה כשאדם אחד בא למרן הגר"נ והחל לומר לו שיש דעות אחרות מדעתו של מרן רה"י הגר"נ זצ"ל ולא חייבים ללכת כדעתו, באותו רגע פניו של מרן הגר"נ שליט"א נתאדמו וכולו החל לרעוד, ונתן דפיקה חזקה על השולחן ואמר בקול "יש לך מושג מי זה ר' אהרן לייב, איזה אדם גדול הוא", למותר לציין שהלה נמלט באותו הרגע מהמקום. (נשיח בחוקיך)

מטפל בדברים העדינים

י"ז תמוז תשע"ה, נשאל מרן הגר"נ: מרן הגר"ח קניבסקי כ' במכתבו שהנהגת הדור מסורה למרן הגר"נ זצ"ל שטינמן איך רואים שנמסר לו? והשיב: רואים שהוא מטפל בדברים העדינים.

מחאה על כבוד התורה

כשאירע לפני קרוב לעשור מעמד על ביזוי כבוד התורה בהשתתפות גדולי הדור, נבצר ממרן הגר"נ להשתתף במעמד, ושלה מכתב ע"י מרן הגר"נ שליט"א להקריא את מכתבו ברבים, וכך אמר מרן הגר"נ יש לי שליחות מהגאון רבי אהרן לייב, והחל בקריאת המכתב, ולאחר מכן נשא כמה דברים מנהמת לבו.

מכתב הגר"נ ק לצרפת אדר תשס"ב

לכבוד באי הכנס לחיזוק הדת במדינת צרפת כאשר זכיתם להופעת גאון הדור והדרו מרן רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן שליט"א הנני לצרף ברכתי שיזכו לחזק הדת ולהעמיד תלמידים הרבה לתורה בהצלחה בכל הענינים. ניסים קרליץ.

לא מחשב, הוא לא יודע מה זה, הוא חושב מילה מילה... מילה אחת... הוא לא חושב שכל מילה זה "נצח", אם הוא למד מילה טובה זה נצח, ואם מילה לא טובה, זה גם כן נצח, אוי ואבוי... וברוך השם כאן באו אנשים שלומדים תורה, כל מילה ומילה זה נצח! אז אנחנו צריכים מאוד לשמוח שלמדו כל כך הרבה תורה, והי רצון שנזכה לעוד יותר מזה, ונזכה לחיי נצח. הקב"ה יעזור לנו שכלל ישראל יושעו בכל הדברים הטובים, ונזכה כולנו לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן סלה.

בית מדרש טהרות - ירושלים

הוקם ע"י הגר"א שפירא שליט"א ללימוד סדר טהרות בעיון. ורבנו עמל ויגע שנים רבות עד למאוד להחזקת הכולל ואף עזר הרבה לעשות יששכר חבולון לאברכי הכולל ועוד פעולות רבות מאוד.

מכתב רבנו

בס"ה. לכ' רבני הכולל העוסקים במסכת כלים ומסיימים אותה, ולכ' הנדבן היקר ר' יוסף שטרן המשתתף בשמחתם ושמחת עולם בראשם. יצו ה' את הברכה כמש"כ והריקותי לכם ברכה עד בלי די וכדדרשינן עד שיבלו שפתותיכם מלומר די ותזכו בבוא ציון ברנה. מנאי.

מכתב רבנו

בס"ה. לכבוד חברי בית המדרש טהרות ה' עליהם יחיו זכות גדולה זכותם כי זכות גדול זוכים כל העוסקים בדברי תורה נוסף לזה לאלה המונחים בקרן זוית כגון סדר טהרות שאין לו כ"כ דורשים וזכותם לחבר ספר עמ"ס כלים. והנה אף כי לא זכיתי לראות ולעיין בהם מ"מ אוקי הני צורבי דרבנן אחזקתייהו כי יגעת ומצאת תאמין. וברוכים יהיו חברי בית המדרש יחד עם הנגיד החשוב מתמכי דאורייתא ונושא בעול הוצאת הספר הר"ר אברהם יוסף שטערן שליט"א יהי רצון שחפץ ה' בידכם יצליח ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה. הכו"ח לכ' עמלי תורה.

סיום מסכת אהלות

בסיום מסכת אהלות שנלמד אחרי יגיעה גדולה של קרוב לחמש שנים, טרח והגיע רבנו לירושלם למסור שיחה, ודיבר שיחה בענין שם אפרים שזה עפרו ואפר וכו' והתרגש טובא עד דמעוט מהמראה הגדול של אברכים מבוגרים העמלים בדברים הקשים.

*

הורה רבנו להגר"א שליט"א שלסדר אח"צ בימות החורף אלו שעדיין לא התפללו מנחה לפני הסדר, יכולים להתפלל מנחה ביחידות ולא לבטל סדרי הכולל כשיתפללו במנין. כשהקים הגר"א שליט"א כולל לאברכים צעירים הורה לו רבנו שטוב שגם יהיו כמה אברכים מבוגרים בכלל כדי שהם יהיו דמויות לצעירים.

יששכר באהליך

הקמת הכולל

שח הרה"ג רבי אלחנן וויסבורד שליט"א ראש רשת הכוללים יששכר באוהלך את תחילת דרכו:

מעולם לא הייתי עסוק בכגון דא הייתי איש העושה לפרנסתי באחד הימים כשנכנסתי למעונו של רבנו הוא פתח את איגרת התשובה לרבינו יונה והחל להקריא בפני את דבריו הנוקבים: ואמרו רבותינו זכרונם לברכה תלמוד תורה כנגד כולם ואמרו בספרי כשם שתלמוד תורה גדול מכל המצוות כך עונש ביטול תורה גדול מכל העבירות, ומצינו בבית ראשון שויתר הקב"ה על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עון ביטול תורה והרוצה להינצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יתעסק בצרכי התלמידים, והרבנים הלומדים לשם שמים ויעזור בשכירות הרבנים כדי שיעמדו בעירו ויהיו עוסקים בתורה על ידו, עכ"ד הדברים היו נוקבים ופולחים את הלב.

שאלתי את רבנו מה כוונתו בדבריו אלו האם כוונתו היא שאתעסק בהחזקת תורה? כן לזה התכוונתי השיב תפתח כולל קח כמה אברכים עשר או שתיים עשרה אברכים ותפתח כולל למרות כובד המשימה לא התעוררו בי שום שאלות הוא אמר את דבריו ואני נצטויתי לעשות נעשה ונשמע היה זה שלשה ימים לפני תחילת חודש חשוון מיד לאחר מכן שמעתי על קבוצת אברכים שמתארגנת בראשותו של ראש כולל חשוב מאוד וקיבלתי על עצמי לדאוג לגיוס הכספים עבורם נסעתי לחו"ל מבלי שיהיה לי מושג איך אני מתחיל, שם פגשתי בכמה יהודים שליבם ער לכל דבר שבקדושה והם התגייסו לעזור לי בתחילת דרכי הנסיעה הראשונה לוותה בקשיים גדולים אך הייתי שמח כל כך בזה שזכיתי להקים כולל.

מכתב רבנו

בס"ה. הנה הר"ר אלחנן וויסבורד נ"י משתדל לעזור לאברכי כולל שיוכלו ללמוד בתורת הקב"ה ודואג בשביל יותר מאלף ושלוש מאות אברכים והוא טורח ועושה עמל ויגיעה שיוכלו ללמוד תורת הקב"ה ומצוה לעוזרו ולסמוכו שיוכל להמשיך בפעולתו הטובה וכל העוזרו יתברך מן השמים בכל טוב סלה.

א.ל. שטיינמן. י"ב סיון תשע"ג לפ"ק

מעט. וצריך להשפיע על ציבור ללמד תורה, אם כן מה שהפה יותר נקי, יש יותר תועלת. והלואי שבכל היום לא ידברו דברים בטלים. אך מי יכול לזכות לזה. הלואי שנזכה לזה.

אבל כל מה שעושים שהפה יהי' מנוצל לדבר בו רק דברי תורה, אשרי חלקם. והקב"ה יעזור באמת שכולם יתחזקו בזה. ועי"ז הפה יוכל יותר להועיל גם בתפילה, ובכל הדברים, ועי"ז הקב"ה יעזור.

ובפרט בימינו עכשיו, שצריך כ"כ רחמי שמים, הרי כל אחד יודע שהמצב בארץ ישראל הוא נורא ואיום! ממש בווער באש, כל המדינה בווערת באש, וצריך רחמי שמים וכל מה שנוזהרים יותר מדברים בטלים, ומתחזקים בלמוד התורה אין לשער ואין לתאר כמה שזה יכול להועיל. והקב"ה מתחשב בזה, והקב"ה יעזור שתתחזקו בזה ועי"ז נזכה כולנו ל-ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

כוללים בטבריה

דברי רבנו בעת שהגיע לטבריה:

אני רואה ברוך השם שאפילו במקום הזה שאפשר לומר שהוא רחוק מהישוב, ממרכז הארץ, יש ב"ה הכל, יש ישיבות, יש כוללים, יש חדרים, והקב"ה יעזור שיתווספו עוד כמה וכמה.

בחז"ל שהיה זמן בכלל ישראל, בדורו של חזקיהו המלך שנעץ חרב בבית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב, ובדקו מדין ועד באר שבע ולא מצאו איש ואשה תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בטומאה וטהרה. עד כדי כך! כל כלל ישראל היו בקיאים בטומאה וטהרה, אפילו תינוק ותינוקת. מדברים על דברים שנצרכים מאד, כמו לדעת מה אסור ומה מותר, אלא אפילו בטומאה וטהרה ג"כ היו בקיאים בכל הארץ, וכל זה עשה חזקיהו המלך.

שלדור כזה לא זוכים היום, ולא כל הדורות היה ככה, והדורות יורדים... ובדורינו יש רק קצת תורה, אך ברוך השם שיש את הקצת הזה, ואם ח"ו גם זה לא היה, אוי ואבוי!

במדרש שהקב"ה מסתפק במועט. ומובא ששאלו את הגאון מוילנא מה הפשט שהקב"ה מסתפק במועט? ואמר שהכונה היא היות שבדורות הקודמים היו צדיקים גדולים מאד, וידעו את כל התורה כולה, וכעת לא כ"כ, ובכל זאת הקב"ה מסתפק גם במועט הזה, שיש קצת צדיקים, וגם הם לא כ"כ צדיקים כמו שהיה קודם, זוהי הכונה שמסתפק במועט.

שלנו הקב"ה צריך מאד להסתפק במועט, כי אם לא יסתפק במועט יהי' לו צער גדול, ובאמת יש לו צער, יש צער לשכינה, כשהקב"ה רואה שח"ו לא לומדים או איזה דבר אחר שלא כראוי, הקב"ה מצטער, אבל אעפ"כ הקב"ה מסתפק במועט, באותו קצת תורה שיש ביחס לגבי מה שצריך להיות.

אני רואה את ה"קצת" הזה מה שיש לכל הפחות, ויש בכל ארץ ישראל כוללים, וישיבות. ובעצם לגבי הדור של חזקיהו שכל כלל ישראל ידעו את כל התורה כולה, ולא מצאו איש ואשה תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בטומאה וטהרה, זה מעט מאד, אבל ב"ה שיש את הקצת הזה. וכאן האריך בדברי הגמ' של ר' יוחנן ואילפא והובא להלן.

וסיים: מה אנחנו רוצים לומר, הרי זוהי דרגה שאנחנו לא אווזים בה, אבל מצד אחד אפילו היום ג"כ יש ברוך השם אברכים ששמים את כל החיים שלהם בתורה, למרות שבדאי אין להם עשירות, וכל אחד מסתמא אפשר לומר עליו קצת כמו שכתוב עליהם "דחיקא להו שעתא", ואולי לא דחיקא ליה שעתא "טובא", לא טובא, אבל עכ"פ רואים ב"ה בכל המקומות שאברכים מוסרים את כל החיים שלהם בשביל תורה, עוזבים את הדברים של עולם הזה שהקב"ה ברא בששה ימים, ובמקום זה עוסקים בתורה שניתנה בארבעים יום, והם יושבים ולומדים שנים על שנים.

יעזור שבאמת יצליחו שיהי' להם הצלחה בכל הענינים, בתורה ויראת שמים, ברוחניות ובגשמיות, הם וכל המשפחה שלהם, ויוכלו לפרנס את המשפחות, והכל הקב"ה יעזור להם שבזכות זה יזכו ג"כ בזה ובבא, ונזכה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים, ונזכה במהרה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

כולל טהרות

הוקם ע"י מרן הגרמ"ל זצ"ל ללמוד סדר טהרות.

רבנו הגיע כמה פעמים לסיום לעורר את הלבבות ללמוד התורה ואלו דבריו בא' הסיימים: ברוך השם שהקב"ה זיכה את כל האברכים היקרים לסיים מסכתות כאלו "קשות" שבפשוטו זה קשה מאוד.

ואזכיר את הגמרא בבבא בתרא דף כ"א עמוד ב', שיש שם מחלוקת אם שבשתא כיון דעל עיל, או שבשתא ממילא נפקא, זאת אומרת אם אחד לומד עם תלמיד שבשתא - דבר משובש, אם זה ממילא נפקא - יוצא מעצמו, או כיון דעל על - זה נשאה ותוס' שם אומרים שאפילו אם שבשתא ממילא נפקא, מכל מקום אותה שניה, אותו מילה שלא היתה בסדר "אף פעם לא יחזור. א"כ רואים כמה החשיבות של כל מילה של בן אדם בעולם הזה. ובדרך כלל בן אדם הלא זורק מילים במשך החיים שלו, אולי מליארדים מילים, עכ"פ מיליונים! והוא

בס"ד. שלו' וישע רב לכל אברכי הכולל יששכר באהלך העמלים בתורה בשכונת בית וגן בירושלם.

הנה זכיתם לסיים מסכת כתובות בעיון ועכשיו שמתחילים ללמוד בעיון מסכת מכות הנני לברך אתכם שכל א' יצליח לעלות מאד בתורה ויראת שמים ולהיות גדולי תורה ויראת שמים יה' אוצרו ויזכו לכל טוב בזה ובבא.

בברכה. אהרן יהודה לייב שטיינמן. אור לא' שבט תשס"ט לפ"ק. בני ברק יצ"ו

*

בס"ד שלו' וישע רב לכל אברכי הכולל יששכר באהלך העמלים בתורה בעיר ביתר עילית.

הנה זכיתם לסיים מסכת נדה בעיון ועכשיו שמתחילים ללמוד בעיון מסכת בבא בתרא הנני לברך אתכם שכל א' יצליח לעלות מאד להיות גדולי תורה ויראת שמים ויזכו לכל טוב בזה ובבא.

בברכה א.ל. שטיינמן

כ"ד תמוז תשס"ט לפ"ק בני ברק יצ"ו

דבריו בסיים הדברי חיזוק בכולל יששכר באהליך בני ברק ליל י"א מרחשון תשע"ב

כתוב בחז"ל שהעולם כולו עומד בזכות התורה "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת", וברוך השם היום יש אברכים וגם בחורים וילדים שמרבים תורה בישראל, ובזכות זה אנחנו קיימים, בזכות מה שכל אחד מתחזק יתה.

הרי חז"ל אומרים שצריך לחשוב כאילו העולם חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת כאילו הכריע את העולם לכף זכות, ואם חלילה וחס עבירה אחת, לכף חוב ח"ו.

וזה כל אחד צריך לדעת שהאחריות של כל אחד הוא לא רק על עצמו, האחריות של האדם על כל העולם! יכול להיות "חטא אחד" שיגרום רח"ל לאנשים יהודים חלילה וחס שיקרה אסונות, כל מיני תאונות דרכים וכל מיני דברים יום יום, מי יודע, יכול להיות שאדם עשה חטא אחד שהוא השלים עד כדי כך שקרה אסון תאונת דרכים ונהרגו אנשים או נהיו חולים, יום יום קורה. הרי היום יודעים יום ויום או שיש פיגוע רחמנא ליצלן - הלאו שכבר לא יהיה, או שזורקים חיצים מכל המקומות.. מי יודע איזה חטא השלים את החשבון הזה, ובלי החטא הזה יכול להיות שלא היה, בודאי לא היה! כל דבר זה לא סתם... יש חשבון, כל מקרה שקורה, תאונת דרכים פיגוע, הכל בחשבון אם יש עוד עבירה, ובלי עבירה נוספת היו הרבה הרבה ניצולים, אם כן כל אחד צריך לדעת שהאחריות שלו על כל דבר.

ואתם ברוך השם לומדים תורה, אבל צריך לדעת מה שמתגבר בלימוד התורה, אפילו עוד "שניה אחת" אם לומד תורה, עוד שניה! כבר יכול להשפיע.

לסיים... ממילא כל בן אדם הוא אחראי, לא רק על עצמו אלא על כל העולם, מה שעושה יותר מצות הוא מציל מכל מיני צרות, ולהיפך אם לא עושה, חס ושלום מביא צרות. ממילא צריך לעשות חשבון כזה ולראות להיות שקוע בלימוד התורה!

דברים לאסיפת נדיבים

הגמ' אומרת על הפסוק ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום, וכי אפשר להידבק בשכינה? אלא זה המשיא בתו לתלמיד חכם ועושה פרקמטיא לת"ח וכו', כל הדברים האלה אם עושה אותם, זה נחשב כאילו מדבק לשכינה. נמצא שיש לאדם הזדמנות להיות כאילו "דבקים בה' אלוקיכם" הכל למה, כי הוא עוזר לאברכים, עוזר ללומדי תורה.

צריך לנצל את ההזדמנות הזאת, זה אפשר לעשות רק בעולם הזה, בעולם הבא כבר אי אפשר לעשות את זה. תדעו לכם אפשר לזכות להיות, אתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום. דאס איז חיים, דאס איז אַמְתַּע חיים - זה חיים! זה חיים אמיתיים. דער אייברשטער זאל אייך העלפן איר זאלט זוכה זיין, צו זיין "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם".

דבריו לאברכים בחנוכה תשע"ה

וכשנתבקש רבינו לומר כמה מלים, הביא את הגמ' בתענית דף ה' ע"ב משל למה הדבר דומה לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו, אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו, וכשבקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך, אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא צילך נאה הרי צילך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתך הרי אמת המים עוברת תחתך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך.

א"כ מה אני יכול להגיד לכם, אתם אברכים שלומדים, ובדרך כלל רוב האברכים, ועכ"פ חלק גדול מכם לומדים תורה "מתוך הדחק", וזה חשוב מאד בעיני הקב"ה, לימוד תורה תמיד חשוב, אבל מתוך הדחק זה משהו מיוחד! והזכות של זה גדול מאד. הקב"ה יעזור שתזכו ללמוד גם לא מתוך הדחק.

עשוי היה מרוגז על יעקב שלקח ממנו את הברכות, ולמעשה עד היום יעקב

חי בדוחק, ועשיו לעבט א טאג... חי טוב, ומה הוא רצה שיעקב חטף ממנו את הברכות, הרי במציאות לעשיו לא חסר כלום, וליעקב חסר. אך עלינו לדעת שהעיקר הוא לא כאן, העיקר הוא שם - בעולם הבא.

וסיים רבינו כל אלה שלומדים תורה מתוך הדחק השכר שלהם "כפול", ומקוים שבעז"ה הקב"ה יעזור שכבר יוכלו ללמוד תורה ג"כ לא מתוך הדחק.

ניסים גלויים

שח הרב אלחנן ויסבורד : יש לנו הוראה מרבנו שלא לקחת על עצמנו חובות ולא ללוות אפילו פרוטה אחת, רק אם יש כיסוי לזה. אף פעם לא פניתי לגמ"ח בבקשת הלוואה לתשלום המלגות של החודש, לפני שלא הייתה לי התחייבות ברורה של גביר לסכום, ואז אני הולך לגמ"ח ולווה בדיוק לפי סכומי ההתחייבות שיש לי בידיים, ורבנו דורש להתנות עם האברכים שאני נותן בתנאי שיהיה לי ואם חסר כסף מה עושים? כל חודש יש את הסייעתא דשמיא שלו רבנו אומר כל הזמן: בהחזקת תורה יש ניסים גלויים, מחזיקי התורה הם בגדר מלומדים בניסים, עליך לעבוד במסירות ולעשות את ההשתדלות שלך, והקב"ה יעשה שיש, דרכה של תורה שאינה מתקיימת בדרך הטבע וכל קיומה הוא בדרך ניסית.

ללחוץ על צדקה

לפני כמה שנים היה זה כמה ימים לפני מועד חלוקת המלגות ובחשבון לא הייתה אף לא פרוטה אחת, לא ידעתי מה לעשות? נכנסתי לבית מורי ורבי רבנו ודנתי לפניו: ישנם כמה גבירים שיש להם לב פתוח והם מוכנים לתת כל מה שצריך, רק להפעיל קצת לחץ להעמיד אותם מול חומרת המצב, במצב כזה יש את מירב הסיכויים שהם יפתחו את ליבם ואת כיסם וכך תבוא הרווחה.

רבנו קם ממקומו וניגש אל הארון הוציא גמרא בבא בתרא דיפדף לדף ח' עמוד ב' והתחיל לקרא את דברי הגמרא: ופקדתי על כל לוחציו אמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: ואפי' על גבאי צדקה.

שאלתי את רבנו מה לעשות? והוא אמר לי ללכת להתפלל וד' יעזור, אבל אין שום רשות ללחוץ על גבירים לתת כסף, גם לא במצבים שנראה שהכל עומד לקרוס.

לבכות להקב"ה

היה פעם שששה ימים לפני חלוקת המלגות שלא הייתה פרוטה אחת בחשבון, גם לאחר כל המאמצים שעשיתי העליתי חרס ביד, כדרכי באתי לשאול אם להתקשר לגבירים בחו"ל, ולבכות בפניהם על המצב, ידעתי על כמה כאלו שאם אבכה בפניהם יש סיכוי שיפתחו את כיסם. התשובה הייתה נוקבת: אם לבכות! לך לבכות בפני הקב"ה, לך להתפלל.

בו במקום יצאתי עם אחד מאנשי הצוות למירון להתפלל, אני הצלחתי לומר רק חצי תהילים, והשותף שנסע איתי אמר את כל התהילים, באותו יום היה ראש כולל אחר בארץ אירופית כלשהי שגילה גביר חדש, אותו גביר היה זקוק לישועה גדולה בעניין שהעיקר עליו שנים רבות. אותו ראש כולל פתח וסיפר לו על גביר אחר שנושע בעניין זה לאחר שקיבל על עצמו להחזיק את אחד הכוללים של ישכר באהליך, הוא אפילו הציע לו להתקשר אלי ולברר את הסיפור. תגובתו של אותו גביר הייתה קשה, הוא לא רצה לשמוע מילה אחת בנושא ושילח את אותו ראש כולל ריקם. ביום ראשון מתקשר אלי אותו גביר אירופאי ושואל אותי אם הסיפור שסיפר לו אותו ראש כולל ביום חמישי הוא נכון. אישרתי לו את הסיפור. הגביר שאל אם הראש ישיבה יכול להבטיח לו ישועה דומה אם הוא ייקח על עצמו סכום גדול כל חודש?

נסעתי מיד לבית רבנו ושאלתי אם הוא מוכן להבטיח ישועה לאותו גביר תשובתו הייתה: שהוא מוכן לברך אבל לא להבטיח.

העברתי את התשובה לאותו גביר והוא הודיע לי מיד שהוא מגיע ארצה בעוד כמה שעות, לאחר כמה שעות הוא הגיע וביקש הבטחה לישועה, והוא קבל את התשובה הידועה: לברך כן אבל לא להבטיח. אותו גביר עמד והתחנן על נפשו אך ללא הועיל, עד שבהבזק של רגע הוא הודיע שהוא מוכן להעלות את הסכום החודשי פי כמה וכמה ממה שאמר בהתחלה.

מיד כששמע רבנו את הדברים הוא החל לברר אצלו אם נתינה כזאת היא בגדר "מסירות נפש" בשבילו, או שהוא יכול לעמוד בזה בקלות, לאחר שאותו גביר הוכיח שהסכום הזה הוא בגדר יציאה מגדרו.

אמר לו רבנו : אם אתה מוכן לצאת מגדרך למען החזקת תורה, אצא אף אני מגדרי ואשתדל וארבה עבורך תחינה ובקשה באופן מיוחד, בו במקום נערך הסכם כתוב וחתום.

לאחר שיצאנו מן הבית. שואל אותי אותו גביר ששמע עלי לראשונה לפני כמה ימים, אם יש לי תוכנית סדורה איך להחזיק את הכוללים, אמרתי לו שאין לי שום תוכנית הכל עובד על ניסים, אותו גביר התלהב ואמר אתה עוד לא יודע איזה נס היה לך!

כשראש כולל פלוני הגיע לביתי, וסיפר לי על הישועה שהייתה לגביר פלוני באמצעות התרומה לכוללים שלך, דחיתי אותו מביתי, אולם מיד לאחר שיצאתי מן הבית הגעתי לשיעור תורני בו אני משתתף שנים רבות, ומיד בכניסתי אני שומע שהמגיד שיעור עונה לשאלת אחד ממשתתפי השיעור: כזאת שאלה מתאימה לבעל אילת השחר, ראיתי בזה השגחה פרטית ולכן התקשרתי אליך.

להיות ירא שמים

פ"א באו לרבנו שני גבירים צעירים אחד מהם היה נשוי והשני עדיין לא, הם ידעו רק אנגלית אף מילה לא בעברית או באידיש, הצגתי אותם ואמרתי שאני אשמש כמתורגמן הוא נעץ בהם את מבטו ואמר תגיד להם: שצריך להיות יהודי חרדי, צריך לשמור תורה ומצוות, וצריך להיות ירא שמים הייתי המום לא ידעתי מה לעשות פחדתי מהתגובה שלהם, אבל מי שעמד יחד עימי בחדר דחק בי לתרגם את הדברים, ואז אזרתי אומץ ותרגמתי את הדברים.

שניהם החווירו יצאו החוצה, מעיניו של אחד מהם זלגו דמעות, בקושי הם הצליחו להתאושש מן המהלומה, מתוך דבריהם התברר שרבנו קלע אל המטרה הם אכן היו בדרגה רוחנית נמוכה מאוד, שניהם חזרו בתשובה שלימה.

באותה תקופה היה דבר דומה, מישהו הביא לרבנו עשרה גבירים חרדים שהגיעו לביקור בארץ הוא לחץ את ידי הגבירים ובירכם כשהגיעו לידי של אחד מהם נעצר וסיפר לו: פעם בכה החפץ חיים כשתפס את ידו של גביר מחזיק תורה גדול ואמר לו: חבל על יד זהב כזאת המחזיקה יד לומדי תורה שתישרף בגיהנום מחמת חילול שבת, אותו גביר יצא מן הבית חיוור כולו ומיד התברר שהוא אכן יש לו על מה לחזור בתשובה.

לפני תקופה התקשר אלי גביר גדול שהרוויח סכום עצום והוא רצה לתרום חלק ממנו לכוללים, כשרבנו שמע על הדרך בה הרוויח את הסכום הוא אמר לי: מיד תגיד לו שזה הונאה, הכסף הזה לא כשר.

זה האנטיביזטיקה שלו

פעם ישבנו אצל רבנו בהושענא רבה בשיעור רבה בשיעור של ארבע לפנות בוקר ולמדנו שם בבבא בתרא דף י"א את הסיפור הידוע על בנימין הצדיק.

תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממונה על קופה של צדקה פעם אחת באתה אשה לפניו בשני בצורת אמרה לו: רבי פרנסני אמר לה העבודה שאין בקופה של צדקה כלום. אמרה לו רבי אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים, עמד ופרנסה משלו לימים חלה ונטה למות, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו, מיד קרעו לו גזר דינו תנא הוסיפו לו עשרים ושנים שנה על שנותיו. מיד לאחר שסיים ללמוד את הקטע שאלנו אותו מי שתורם כסף לאברכים מה דינו? והשיב בוודאי שמוסיפים לו על חייו, ואז הזכרנו את שמו של יהודי גביר מחו"ל שמתייסר זמן רב בייסורים נוראיים, ואף רופא לא יודע באיזה מחלה מדובר. יומיים לפני כן הוא התקשר אלינו וביקש שזוכיר את שמו. רבנו נעצר ואמר: צדקה תציל ממות אם ייקח על עצמו להחזיק אברכים מדי חודש בחודשו הוא יחיה ויתרפא.

שאלנו אותו כמה אברכים הוא צריך לקחת על עצמו? התשובה הייתה שלשים. התקשרנו מיד לארה"ב וסיפרנו לו על התשובה שקיבלנו. אותו גביר שאל לכמה זמן הוא צריך לקחת זאת על עצמו לשנה או לחמש שנים?

וקיבלנו תשובה מדהימה תגידו לו: שלכמה שנים שהוא ייקח כך הוא יחיה, אם ייקח לחמש שנים הוא יחיה חמש שנים, אם הוא ייקח לעשר שנים הוא יחיה עשר שנים, אם עשרים שנה הוא יחיה עשרים שנה, ואז הוסיף ושאל, רגע בן כמה הוא? אמרנו לו שהוא בן ארבעים ושנים שנה אם כך זה בסדר גמור סיים. אח"כ הוסיף היה גוי שעזר לשחרר את הגר"א מוילנא מבית הסוהר והגר"א בירך אותו באריכות ימים, ואכן אותו גוי האריך ימים, וכאן נמלך כאילו בדעתו ואמר את הגוי אפשר לברך בברכת אריכות ימים כדי שיקבל את כל שכרו בעולם הזה, אבל ביהודי לא כל פעם אפשר לברך אותו באריכות ימים, כי יכול להיות שאם הוא יחטא במשך חייו וברכת האריכות ימים רק תזיק לו.

שוב שתק לרגעים מספר, ואח"כ חזר ואמר כדאי לברך אותו באריכות ימים כי אם הוא יתמוך בתורה הוא גם יקבל עולם הבא, ולכן זה כדאי לו.

באותם ימים נזקק רבנו לקחת תרופה לרפואתו ואז נאנח ואמר אני בשביל להרגיש טוב צריך לקחת אנטיביזטיקה, והוא בשביל להרגיש טוב, נותן לתורה זוהי האנטיביזטיקה האמיתית.

יש עוד המשך מעניין לסיפור. לאחר סוכות נסענו לארה"ב לעירו של אותו גביר כדי לקחת ממנו את הכסף, כשהיינו שם מתקשר אלינו מנהיג הקהילה בו חבר אותו גביר, והוא אומר לנו שכפי שהוא מכיר את רבנו הדבר לא ייתכן אין דרכו בדיבורים מסוג זה.

נסענו לאותו מנהיג קהילה ולאחר המתנה של שעות רבות הוא התפנה אלינו וחזר על דבריו, תיארונו לו את הגופא דעובדא ואת השתלשלות הדברים, ואותו מנהיג קהילה התעקש שהדבר לא ייתכן והוסיף וטען שאותו נדיב לא מסוגל לעמוד בתרומות בסדר גודל כזה? אמרתי לו אם אינכם מאמינים תוכלו לנסוע לא"י ולברר את הדברים, הדברים פעלו פעולה חלקית ואותו נדיב נתן את ההבטחה שלו לחודש אחד בלבד.

לאחר תקופה הגיע אותו מנהיג קהילה לא"י, ונכנס ובפיו בתלונה איך מבקשים מאותו גביר סכומים גדולים כאלה, הוא הוציא גליונות שלמים והראה את הרווחים של אותו נדיב, והתפלא איך מחייבים אותו בסכומים כאלו. רבנו שתק לאורך כל דבריו לאחר שסיים אמר לו דברים כדברונות: אתה שם

עצמך כמי שדואג לטובתו של אותו גביר, אם לא איכפת לך שיסבול ייסורים אמור נא: כמה אחוזים מרווחיו הוא מוכן לשלם כדי להינצל מדינה של גהינום, אם אתה דואג לו אמור נא בשביל מה הוא זקוק לכסף, בכלל בשביל מה כל הגבירים אוספים כסף, וכי הם יקחו את הכסף עימם אחרי מאה ועשרים, דבר אחד הוא עלול להרויח שכלל שהוא ישאיר סכום גדול יותר של כסף הילדים שלו יהיו יותר מסוכסכים בינם לבין עצמם במריבות על חלקם בירושה, אנשים עובדים כל החיים שלהם קשה כדי להגביר את עוצמת המריבות של הילדים שלהם לאחר מותם, זה נקרא שאתה דואג לאותו גביר?

שיהו מרוצים

בזמן שירד הדולר והמילגה בסך חמש מאות דולר אינה מספקת, ושאלו את רבנו האם יש להוסיף לאברכים עוד חמישים דולר כדי לאזן את ירידת ערך הדולר?

התשובה הייתה כן. תוסיף!

הדאגה להחזקת תורה היא לא רק להוסיף עוד אברכים לכוללים, אלא צריך לדאוג למצב רוח של האברך בעצמו.

הוספתי לשאלו הלא בסכום כזה אפשר לפתוח עוד כמה כוללים? והתשובה שקיבלתי הייתה אין לזה שום קשר לאברכים, תוסיף עוד חמישים דולר ופרט לזה יהיה סייעתא דשמיא לפתוח עוד כוללים, באותו אירוע נכח יחד עימי בחדר אחד מתומכי רשת הכוללים כשיצאנו תמה הגביר בכמה מסתכמת התוספת? ואמרתי לו את הסכום, ומיד התחייב ליתן אותו לכמה חודשים.

יזמתי ונמכרתי

לפני כמה שנים, כמה ימים לפני ראש חודש שבט, היה חסר סכום גדול התיישבתי במוצאי שבת בתחילת הערב וניסיתי לתפוס קשר עם כמה וכמה גבירים שהיו אמורים להעביר לי סכומים גדולים, אולם אותו יום היה יום אידם, המשרדים היו סגורים כך שלא היה שייך לתפוס אף אחד בשעה חמש לפנות בוקר כשהייתי מיואש כמעט לגמרי מלהצליח לתפוס מישהו, נכנסתי אל הראש ישיבה ושאלתי אותו אם אוכל לפנות לכמה גבירים ולדבר דברים חריגים כדי שיתעוררו ויצילו את המצב. רבנו פתח את הסידור דפדף לזמירות של מוצאי שבת ליזמר איש חסיד והחל לקרוא: יזמתי ונמכרתי להעבידי לכבודך ולא לכבודי, אל תעשה כלום לך לבינתך ותתפלל והקב"ה יעזור לך, עשיתי כדבריו ולאחר ארבעים ושמונה שעות התקשר גביר אחד מעצמו ושילם את כל הסכום החסר לאותו חודש.

שותפות עם התורה

היה יהודי ממונסי שכשפגשתי אותו לפני כמה שנים בתחילת דרכי, הוא התלהב ונתן שלשת אלפים דולר לכולל, אותו יהודי היה אף הוא בתחילת דרכו בעסקים ואת הכסף שהוא נתן לכוללים הוא לווה מאחרים, את המעשה הזה הוא עשה לאחר שהראיתי לו את דבריו של רבינו יונה באגרת התשובה "שהרוצה להינצל מהעוון והעונש המר יתעסק בצרכי הרבנים והתלמידים" בשנה שלאחריה הוא לקח על עצמו להחזיק שלשה אברכים, אחרי כמה חודשים אני מקבל ממנו טלפון בו הוא מבשר לי שהוא נכנס עכשיו לעסק גדול והוא מבטיח את כל המעשרות לכולל, והוא רוצה ברכה לעסק ממנו רבנו הלכתי וסיפרתי לו על בקשת אותו יהודי תגובתו הייתה תגיד לו למה רק מעשר? שיתן חמישים אחוז שיעשה שותפות עם הקב"ה אותו יהודי הסכים ומאז הוא הצליח בעסקים עד שהוא העלה את סכום התמיכה שלו פי ארבע, ואחרי תקופה הוא העלה את תרומתו פי עשר, כיום אותו יהודי הוא עשיר מופלג והוא מתקשר ומספר את סיפורו לכל מי שרק מעוניין לשמוע, הוא עושה בשבילי את העבודה כל נדיב חדש שאני מגיע אליו הוא מתקשר אליו ומשכנע אותו עד כמה כדאי לו לעשות את השותפות הזו.

*

לאחד מהנדיבים אמר רבנו שיש מעלה יותר גדולה בישכר וזבולון, שהזבולון נותן את הכסף לישכר לפני שהוא לומד, כדי שיוכל אח"כ ללמוד, וע"כ שיתן את המשוכרת לאברכים בר"ח שלפני החודש שלומדים, ולא בסוף החודש וכך עשה, ואכן יש באחד הכוללים שברשות הכוללים כזה כולל שנוהגים כך ע"פ רבנו.

*

ראה שיחת רבנו במעלת הבטחון שנמסרה בכולל בעלון שאל איבך ויגדך פר' בהה.

*

החזיק את עולם התורה

שח הגר"ח ברמן: וברשת הכוללים "ישכר באוהליך" גם קרה שנקלעו לחובות רבים ולא שילמו משכורות מספר חודשים ולבסוף נמצא גביר שהואיל לתרום סך מליון ש"ח אם יקבל ברכה מרבנו והביאוהו לפני רבנו ושאל את ראש הכוללים כמה חובות יש? ואמר 18 מליון ₪.

ואמר רבנו לגביר שהוא יכול לתרום את כל הסכום, הזדעזע הגביר ושאל מהיכן יהיה לי הסכום הזה? ורבנו הסביר לו בחיך ובעדינות שהוא יכול, הלך הגביר לנהריה להרה"צ רבי דוד אבוחצירה וסיפר לו הדברים ושאל מה לעשות?

אמר לו רבי דוד "אם רבנו אמר לך שאתה יכול אז אתה יכול ואתה צריך", וכך עשה הגביר ואחר שנתן את כל הסכום ראה שעדיין נשאר לו הרבה כסף...

כנסת התורה

הוקם ע"י הגר"י קלאר שליט"א שהיה מקרוב למרנן הגראמ"מ שך ולמנן רבנו זצוק"ל.

דברי רבנו בישיבה כ"ד סיון תשנ"ח

ראש הישיבה ביקש לומר דברי ברכה. אמנם הברכה הכי גדולה היא שאדם זוכה ללמוד תורה, לעבוד את ה', זו הברכה הכי גדולה!

בן אדם יכול לזכות בכל דבר מצוה. בכל דבר תורה, ברכות עד בלי די, כמו שמצינו אצל נח, שעל ידי דבר טוב שעשו שם ויפת, זכו לדורות לברכות, שם זכה עוד יותר, וגם יפת זכה, וחם קיבל להיפך, וזה נשאר לדורות. כמו שאמרנו - אין ארור מדבק בברוך, דחם נשאר "ארור" לדורי דורות, ולהיפך יפת ובעיקר שם, זכו להישאר בבחינת "ברוך", ברוך ה' אלוקי שם, שם נשאר ברוך לדורי דורות, בשביל דבר מצוה אחת! זה ע"י הזדמנות אחת, וכ"ש אחד שממשיך במצות, ממשיך בלימוד התורה, דתלמוד תורה כנגד כולם, המצוה הכי גדולה שיש, הרי הוא יכול לזכות בברכות עד בלי די!

לכן יעזור הקב"ה באמת לכולכם, שתזכו, ע"י לימוד התורה, ע"י קיום המצות. ע"י שתקבלו עליכם להיות "תמיד" יראי שמים. תמיד לעשות מצות. תזכו להתברך לדורי דורות, לנצח נצחים להיות מבורך! הקב"ה יברך אתכם.

כתר תורה

הוקם ע"י הגר"י אברמוב שליט"א ובעידודו ובנשיאותו של רבנו. ולע"ע לא הגיע לידיו כל הפרטים, ועוד חזון למועד אי"ה להאריך בזה

מגדל עוז

הוקם ע"י הרה"ג ר"י אתרוג שליט"א ובעידודו של רבנו זצ"ל. ולע"ע לא הגיע לידיו כל הפרטים, ועוד חזון למועד אי"ה להאריך בזה

מדרש אליהו (אלעד)

הוקם ע"י הגר"א פכטר שליט"א

מאמר הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על כולל מדרש אליהו:

"היתה ברכה או ברכה מרובה?", היה שואל רבנו רשכבה"ג זיע"א את ידידי, ראש כולל "מדרש אליהו" הרה"ג רבי אברהם פכטר שליט"א בכל פעם שהיה שב מארה"ב ממסע גיוס כספים לכולל.

מוסדות רבים באלעד "שייכים" היו למנן ראש הישיבה זצוק"ל, אך המוסד, בה"א הידיעה, שזכה במשך שנים רבות לטיפוחו וסיועו האישי, היה כולל "מדרש אליהו" של הרב פכטר שליט"א. מכיון שלמדתי בחברותא עם ראש הכולל שליט"א במשך מספר שנים רצופות באותם הימים, זכיתי להיכנס לקודש פנימה יחד עם הרב פכטר שליט"א פעמים רבות, לראות בעיניים את החיבה העצומה שרחש מנן זצ"ל להרב פכטר ולכולל שלו. בכל פעם היה הראש ישיבה מחייך ושמח, שופע אמרות כנף וכולו שמחה, שמחת התורה, שמחת האברכים העמלים יומם וליל. היתה חוויה עצומה להיכנס יחד עם הרב פכטר לר' אהרן לייב.

הכולל נפתח ולאט לאט הצטרפו אליו אברכים נוספים, ומנן רה"י זיע"א אמר לרבי אברהם שבכל פעם שיהיה חסר לו כסף למילגות האברכים - הוא עצמו ידאג ויתן לו כסף. מכתבים רבים כתב מנן זיע"א לגדולי הגבירים והעשירים בעולם כולו, כדי שיתמכו בכולל "מדרש אליהו".

זכורני שבנו של הרב פכטר נולד ובאותם הימים שימש רבנו כסנדק רק בביתו הקדוש והצנוע בחזו"א 5. אך כשהרב פכטר ביקש שרבינו יהיה סנדק, אמר רבנו: "אתה נוסע כל הזמן לאמריקה, ואשתך נמצאת לבד בבית. צריך לתת לה תשומת לב והרבה הכרת הטוב. היא הרי זאת שעומדת מאחוריך ומאפשרת לך לנסוע כל כך הרבה לאמריקה. אז תעשה את ברית ככולל באלעד ואני אגיע להיות סנדק ככולל". וכך היה. הברית התקיימה ביום שישי, בדיוק ביום בו אין סדרי לימוד ככולל, ומנן זצוק"ל נכח בברית, מסר שיחה נפלאה בסוף הברית וגם ביקש להודות בעצמו להרבנית פכטר תלית"א על חלקה ככולל. הוא המתין בחנייה מול הכולל ושם בירך בחום ובלבביות את אמו של הרב פכטר ואת רעייתו. אחת הפעמים שנסע ר' אברהם לחו"ל, צויה עליו מנן לרכוש חלוק לשת, מתנה לאשתו, על כל מאמציה הרבים. במקרה אחר, כשר' אברהם שב סחוט ועייף מאחת מנסיעותיו בחו"ל, הוציא רבנו זיע"א סכום כסף מכיסו ואמר לו: "קח כסף ותיסע עם אשתך למקום נופש לנוח בשבת קודש. מגיע לה!".

כן כן, לא יאומן כי יסופר, אך מנן זיע"א, היהודי הסגפן הגדול ביותר בכל הדור כולו, ידע היטב שישנם אנשים נופשים במקום שהוא והוא גם ידע כמה צריך לשלם על הנופש הזה, וישלם אותו בעצמו...

אדם אמיד מארה"ב, שהוא גם ראש קהילה חשוב במונסי, נכנס למנן זצ"ל עם הרב פכטר ואמר שהוא מאד רוצה להתחייב מליון דולר לכולל, אבל אין לו את הסכום הזה. "אני מוכן להתחייב להתאמץ בשביל להשיג לרב פכטר את הסכום הגדול הזה, אבל אני חושש". השיב לו מנן זצ"ל: "אם אתה חושב שתמשיך לישון טוב בלילה גם אם תתחייב לו מליון דולר, אז תתחייב לו..."

ישנו גביר גדול בארה"ב, הרב מ"א, שנותן צדקה רק לאלו שמגיעים אליו בשבת. המשולחים יושבים אצלו בבית במשך שבת שלמה ומספרים על המוסד התורני שלהם ובמוצאי שבת מעניק להם העשירי צדקה גדולה. הרב פכטר היה זקוק נואשות לסכום כסף גדול, למענקי חג הסוכות, והוא רצה מאד לנסוע לאותו הגביר, אך דא עקא ששבת חלה יום יומיים לפני יום כיפור, ואם הגביר יקבלו רק בשבת, לא תהיה אפשרות שישבו ארצה ליום כיפור. הרב פכטר אמר למנן ראש הישיבה שהוא מתלבט מאד. מצד אחד, התרומה חשובה לכולל, אך מצד שני, אם הוא ייאלץ לשהות בשבת שובה בארה"ב, הוא לא יוכל לשוב ארצה ליום כיפור וכך יהיה ילדיו בלעדיו ביום כיפור. שאלו הגרא"ל זיע"א: "ואיפה אבא שלך מתפלל?" הרב פכטר השיב שאביו הגר"צ שליט"א מתפלל ביום כיפור בישיבת סלובודקא בבני ברק. אמר רבינו זצ"ל: "אם ככה, עדיף שהבנים שלך יתפללו בסלובודקא, יהיה להם חיזוק גדול מאד בישיבה וזה עדיף מאשר להתפלל אתך בבית כנסת באלעד... אז תעשה ככה, תיסע, תיקח אתך את הקיטל והמחזור, והקב"ה יעזור שהגביר יסכים לקבל אותך עוד לפני שבת. אני יכתוב לו כעת מכתב אישי וכך תחזור הביתה עוד לפני יום כיפור".

הרב פכטר הסביר לראש הישיבה שהגביר לא מקבל אנשים, באופן עקרוני, בימות החול, אך הראש ישיבה התעקש ואמר שיהיה בסדר, בעזרת ה'. רבינו זיע"א כתב מכתב חם ולבבי לגביר והרב פכטר נסע לארה"ב. בסוף הסכים העשיר לקבלו לפני שבת, נתן לו סכום גדול מאד והרב פכטר שב ארצה לפני יום כיפור. אגב, מנן זיע"א היה אומר בחיך להרב פכטר: "אתה צריך לשמור "יום טוב שני", כי מרוב הטיסות שלך, אתה "בן חוץ לארץ"..."

גביר אדיר העניק סכומים עצומים לכולל ומנן זיע"א הבטיח לו ישועות וברכות לרוב לעשירות רבה. ואז, באחד הימים, ירד האיש מנכסיו ופשט את הרגל. הוא התקשר בזעם להרב פכטר ואמר לו שהוא רוצה לתבוע ל"דין תורה" את הרב שטיינמן, שהבטיח לו עשירות והנה הוא ירד מנכסיו. הרב פכטר נכנס בצער למנן זיע"א ורבנו אמר: "שיבוא אלי!!". העשיר לשעבר נכנס לראש הישיבה ושטח בפניו את "טענותיו". הגיב מנן זצוק"ל: "יש לך שותפים מחללי שבת?", והגביר האדים והסמיק. "יש לך שותפים שסוחרים בריבית?", והגביר שוב האדים. והרב שטיינמן המשיך ואמר: "כעת נופלים טילים בחיפה, אתה יודע למה הטילים נופלים דווקא בחיפה? כי הם התחילו להסיע אוטובוסים בשבת! אז תודה להקב"ה שהוא נתן לך סימן להפסיק להיות שותף ליהודים מחללי שבת ומלווי ריבית וכשתעזוב אותם תחזור להיות עשיר גדול!". וכך היה, הגביר עזב את שותפיו הרעים ושב להיות עשיר, פי כמה וכמה ממה שהיה קודם לכן.

והנה מופת נפלא נוסף: באחד הימים הגיע אחד מעסקני העירייה לשעבר לראש הכולל ואמר לו שהוא השיג לו אדם שהסתבך עם מס הכנסה והוא מוכן לתת לכולל מאה אלף דולר כדי שיבנו מבנה רחב ידיים לכולל. האיש הסכים לתת מאה אלף דולר, בתנאי שיתחילו לבנות את הכולל תוך שלושה חודשים, אך הרב פכטר סירב, באומרו שהוא לא יכול להתחיל בנייה כשיש לו רק מאה אלף דולר. הסכום הנדרש להקמת מבנה לכולל גבוה פי כמה וכמה, וכיצד הוא יתחיל לבנות כשיש בידו רק חלק קטן מהסכום? האיש לחץ ולחץ והרב פכטר נכנס לשאול בקודש פנימה.

מנן זצוק"ל השיב: "אל דאגה, תיקח ממנו את המאה אלף דולר ובסוף הוא יתן לך את כל הסכום כולו. תגיד לו שבעזרת ה', כשכל הקומה תהיה מוכנה הוא ייצא מכל הצרות שלו ממס הכנסה". וכך היה, לפרטי פרטים. האיש תרם בהתחלה רק מאה אלף דולר, אך ככל שהבנייה התקדמה, הוא העניק את כל הסכום, עד הפרוטה האחרונה, כולל רכישת "אוצר הספרים" וכולל רכישת כל הסטנדרים והספסלים לכולל. ביום של חנוכת הבית שנערך ככולל, בהשתתפות מנן ראש הישיבה זצ"ל וכל גדולי ומאורי הדור זצ"ל ויבלחט"א, הודיעו לו ממס הכנסה שהתיק נגדו נסגר והכל הסתדר על הצד היותר טוב!

עיתונים שלמים אפשר למלא עם עובדות והנהגות, סיפור מופת והוד, שהיו לידידי ראש הכולל שליט"א במחיצת רבנו הגדול זיע"א. והנה סיפור נפלא לסיום: מנהל סמינר חשוב בבני ברק סירב לקבל בת מאלעד לסמינר שלו, בטענה שהציונים שלה נמוכים. כל ההשתדלויות לא עזרו והרב פכטר נכנס למנן ראש הישיבה זצ"ל וביקש את עזרתו. הראש ישיבה ביקש שמנהל הסמינר יכנס אליו וכך הוא אמר לו: "אשה צריכה לעשות טשולנט טוב לבעלה. הציונים שלה ממש לא משנים! תקבל אותה לסמינר..."

--- מדוע רבינו הקדוש זיע"א השקיע עשרות שעות מזמנו הכה-יקר למען "מדרש אליהו"? כי האברכים ותורתם היו משוש חייו, נשמת אפן. עולם התורה והישיבות ניצבו בראש מעייניו כל רגע ורגע. הוא בכה על התורה וחיך על התורה. תורה, תורה ורק תורה!

יהי זכרו של רבנו הקדוש זיע"א ברוך וכולנו נזכה לאורו בביאת גואל צדק במהרה.

מכתב רבנו

בס"ה. שלו' וישע רב לכל אברכי הכולל העמלים בתורה בעיר אלעד הנה זכיתם לסיים מסכת שבת בעיון ועוד לאסוקי שמעתתא בהלכות החמורות ועכשיו שמתחילים ללמוד בעיון הלכות ריבית הנני לברך אתכם שכל א' יצליח

לעלות מאד בתורה ויראת שמים ולהיות גדולי תורה ויראת שמים יה' אוצרם ויזכו לכל טוב בזה ובבא.

בברכה אהרן יהודה לייב שטיינמן

י' ניסן תשס"ח לפ"ק, בני ברק יצ"ו

דברי רבנו בכולל בהכנה לחג השבועות - אייר תשס"ו

מורי ורבותי אנחנו היום בימי הספירה כתוב בספרים שספירת העומר היו לבני ישראל מ"ט ימים ימים של הכנה למתן תורה בשעה שיצאו ממצרים, למרות שחז"ל אומרים שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי' וא"כ אנשים גדולים מאד היו אבל זה היה רק רגע אחד זה לא היה מצב תמידי סוף כל סוף הם היו במצרים במ"ט שערי טומאה כתוב ואת זה לא יכולים ברגע אחד להעלים בן אדם שכמעט שקוע בטומאה פתאום נהפך לנביא, נביא צריך להיות שיא של קדושה שאין למעלה מזה.

הרי המדרגה הכי גדולה שבן אדם יכול לזכות בעולם להיות נביא ועד כדי כך כולם גדלו לנבואה כזאת שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', לעשות קפיצה כזאת אי אפשר, רק רגע אחד אפשר לעלות אבל אי אפשר מצב תמידי.

אתמול הוא היה במצב של מ"ט שערי טומאה פתאום תכף ומיד עד כדי כך שראויים להיות במתן תורה זה אי אפשר כדי לקבל את התורה צריך להיות אנשים גדולים מאד.

ובאמת כל יום מימי הספירה היה התקרבות יותר להקב"ה יותר להתרחק מהטומאה, ומה זה הטומאה טומאה זה מידות רעות מידות רעות זה הטומאה אין לך טומאה יותר גדולה מזה מ"ט שערים היו שקועים במידות רעות הם היו במצרים ולמדו מהגויים מהגויים לומדים דברים טובים לומדים דברים לא טובים מידות רעות, וכדי להיטהר לעזוב את הטומאה לעזוב את המידות רעות היה צריך לעבוד על זה כל יום ויום התרחקו קצת מאיזה מידה רעה, עד אחרי מ"ט ימים שהגיעו למצב שכתוב ויחן ישראל כנגד ההר ודורשים חז"ל כאיש אחד בלב אחד, במצב כזה לא יכול להיות טומאה כי אדם שרח"ל שקוע במידות רעות איך יכול להיות שיהיה כאיש אחד בלב אחד אפילו במצב לא כ"כ גרוע כמו של מ"ט שערים גם אי אפשר להיות בלב אחד ממש, גם במצב של פחות טומאה אנחנו רואים שלא יכול להיות בלב אחד אפילו יושבים על מקום אחד קצת אנשים כבר תיכף מעט אחד לא עונה לשני כבר לא ביחד כבר יש קצת מחלוקות כבר יש כאן קנאה ויש שנאה, אי אפשר רק אז אצל כלל ישראל קודם מתן תורה.

הנה בזמן שיצאו ממצרים היו ששים ריבוא וזה מגיל עשרים עד ששים חוץ מזה היה נשים והיה ילדים והיה זקנים יותר משישים סה"כ ראיתי באיזה מקום מביאים בשם החפץ חיים שמשער שהיה בערך חמש מליון אנשים, אז אם יש מקום אחד אפילו עשרים אנשים כמעט לא מצוי שיהיה הכל יחד שלא יריבו שלא יהיה קנאה שלא יהיה שנאה חמש מליון אנשים שיהיו במצב כזה שלא יהיה שום קנאה שום שנאה כאיש אחד בלב אחד זה ממש פלא עצום עכ כדי להגיע למתן תורה לא היה יכול להיות מתן תורה אם לא היה כלל ישראל עם מידות היותר טובות וממילא היה צריך הרבה לעבוד כל יום ויום היה התעלות תקנו מידה זו ומידה זו עד שהגיעו למדרגה כזו של ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד, ממילא כל המ"ט ימים הכל היה הכנה למתן תורה הדרגה של כלל ישראל במתן תורה היה בדרגה גבוהה מאד עד כדי כך כתוב שהקב"ה **שמחת ליבו** מה זה שמחת ליבו מתן תורה, אצל שמחת אנשים יש שמחת חתן וכלה להבדיל מתן תורה זה שמחת לבו של הקב"ה מתנה כזו שכלל ישראל זכו לה כביכול הקב"ה החתן וכלל ישראל הכלה מעלה גדולה מאד של אהבה של הקב"ה לישראל וזהו אפשר להשיג רק בלי מידות רעות, בלי מידות טובות אי אפשר להגיע לזה אחרי שעם ישראל היו במצריים עם המצרים והגויים הגויים אין להם כ"כ מידות טובות ידוע מה זה גוי מדרגה שפלה מאד אבל כיון עמ"י היו שם במצרים הרי אי אפשר שלא ישפיע עליהם היה השפעה ממילא כשיצאו עמ"י למרות שהיו בשעת קריעת ים סוף במצב של ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי' אבל זה היה רק קפיצה גדולה נכון לרגע אחד אפשר לקפוץ אבל אי אפשר להישאר במצב תמידי וכדי לזכות במתן תורה צריך להיות במצב תמידי אם אין מצב תמידי אז אי אפשר ככה מוכרחים לעבוד על זה וכל פעם התקרבו עוד בעוד מידה טובה התקרבו עד שזכו לויחן שם ישראל אז היו ראויים למתן תורה.

והנה ידוע שהקב"ה ברא את העולם לכתחילה במצב של תיקון אחרי חטא האדם הראשון הבריאה וכולם ירדו למצב שפל מאד מדרגה מאד נמוכה הרי אדם הראשון לפני החטא היה כ"כ גדול שמלאכי השרת רצו להגיד קדוש עד כדי כך כל כך גדול היה אבל אחרי זה ירדו

הקב"ה לא רוצה לברוא עולם כזה, זה לא התכלית שהקב"ה ברא עולם האם הקב"ה ברא עולם בשביל אנשים כאלה זה התכלית שלו? מה יש מזה אנשים כאלה עם כל מידות רעות עם כל העבירות עד שבא מצב שהקב"ה הביא מבול, הקב"ה לא רוצה עולם כזה על המבול כתוב בחז"ל שנחתם גזר דינם על הגזל זה גם המידות רעות שהיו עד כדי כך שנגזר דינם לכליון חוץ מנוח ואשתו והבנים שלו רק שמונה אנשים היו, וחוף מהם כל הבריאה כולה כל האנשים היו

במצב של השחית את דרכו על הארץ עד כדי כך אחרי זה אחרי שהקב"ה עשה את המבול והוציא את נח מהתיבה שוב אותו הדבר היה דור ההפלגה ואח"כ היה את מעשה סדום וכמה עיירות שהקב"ה הוצרך להחריב, שגם כן לא ראויים להתקיים אנשים כאלה לא ראויים להיות בעולם הקב"ה ברא את העולם בשביל אנשים כאלה אנשים כאלה לא.

אחרי זה התחיל אברהם אבינו סוף הפרשה התחיל קצת משהו של שינוי הפרשה התחיל קצת משהו של שינוי לטובה אברהם אבינו, התחיל אח"כ יצחק ויעקב והשבטים, אבל עיקר התכלית של הבריאה בא בזמן מתן תורה, וכן כתוב שהקב"ה התנה במעשה בראשית אם יקיימו את התורה טוב ואם לא מה צריך את הבריאה?

לומדים מזה שהקב"ה רצה בריאה שראויה למתן תורה כתוב שיש שכינה בשמים ויש שכינה בארץ שכינה בארץ אי אפשר עם אנשים כאלה של מצב טומאה זה מאד מאד רחוק מהמדרגה כזאת של שכינה עליהם בשביל זה הקב"ה הוצרך להביא אותנו במדבר לעשות כל מיני ניסיונות כדי להתחזק באמונה בהשם ובמידות טובות, ובוזה הוא יכולים להגיע לדרגה גבוהה בלי מתן תורה אין צורך לבריאה מתן תורה זה לא תוספות על הבריאה הקב"ה לא צריך בריאה כזאת מה צריך אנשים שהגיעו לגדר כזה גזילה רציחה וכל מיני דברים אמנם אצל אברהם אבינו התחיל קצת ואח"כ יצחק ואח"כ יעקב עד שהגיע מצב כזה שיהא מספר אנשים אבל אי אפשר לתת תורה לשני אנשים לכמה אנשים רק כשהגיע לדור של ששים ריבוא הראויים להיות במתן תורה וגם אנשים יותר משישים ופחות מעשרים עכשיו הגיע מצב כזה שבשבילו אפשר לתת את התורה ויש תכלית לבריאה

אם כן צריכים לדעת עד כמה שאנחנו מאושרים שזכינו למתן תורה, שבאמת ג"כ שייך להיות במצב של הכנה למתן תורה, אמנם יש אנשים בעולם כמו המצב שרואים היום אנשים שרחוקים ממידות טובות וא"כ אנשים כאלה הם עכשיו כמו לפני מתן תורה הגויים הם גם עכשיו כמו לפני מתן תורה ומה ששייך היום יום מתן תורה וכל מה שהעולם קיים הקב"ה כביכול מספיק לו שיש קצת אנשים שהם במדרגה גדולה שכדאי לברוא עולם.

כתוב בתנא דבי אליהו פרק א' שהקב"ה שמח בחלקו כך כתוב, מסופר ששאלו את הגאון מוילנא זצ"ל מה הפשט הקב"ה שמח בחלקו איך זה יכול להיות אצל הקב"ה הרי המושג שמח בחלקו אפשר להגיד על בן אדם אצל בשר ודם, וזה מדרגה חשובה שאדם שאומר שהמצב לא כ"כ טוב ובכ"ז שמח בחלקו זה דרגה אבל מה שייך שהקב"ה שמח בחלקו?

והגאון אומר כן: פעם היה צדיקים הרבה מאד וגדולים מאד, היום המצב חלש נתקטנו הדורות מה שיותר קטנו הדורות יש פחות צדיקים לא כ"כ צדיקים, אפילו בדורות הקודמים חז"ל אומרים חסידים ראשונים היו שוהין שעה אחת לפני התפילה כדי שיכוונו ליבם למקום חסידים הראשונים זאת אומרת שכבר אז היה ירידה, רבי ר' יהודה הקדוש שכתב את המשניות כבר כתב בלשון חסידים הראשונים ז"א שהיה כבר כמה דורות לפני היה מדרגה יותר גדולה רבינו הקדוש אומר כמה דברים שנשתנה מהחסידים הראשונים עד המצב של המשנה בזמן המשנה כבר היה ירידה שחסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפילה. בדור שלנו כבר אי אפשר להגיד חסידים הראשונים וכל כמה שהדורות מתרחקים יותר ממתן תורה אז יורדים ויורדים, וממילא הקב"ה כביכול בבחינת שמח בחלקו שנתן תורה לכל הדורות הבאים אף שלא יהיו בדרגה של אז המצב של היום.

זה כ"כ ירידת הדורות שאין לתאר אין לתאר מה היה לפני כמה דורות שלפנינו מה היה הדור שלפני לפני מלחמת העולם ומה היה בדור לפני זה לדור של הגאון לדורות הקודמים לדורות של הראשונים לאמוראים ולתנאים אי אפשר לדמות, אבל בכ"ז הקב"ה שמח בחלקו אבל עכ"פ מה צריך להיות לכל הפחות שיהיה מעט דמיון משהו צריך להיות להיות שייכים במשהו למצב של הדורות הקודמים, ובאמת במצב של היום מה עכשיו מחזיק את העולם רק הבני תורה האם ח"ו הגויים אומרים שיש בעולם בערך שבע מיליארדי אנשים אבל מה הם עולם מלא רוצחים גנבים כל מיני דברים גרועים לאין שיעור האם בשביל זה הקב"ה ברא את העולם בשביל אנשים כאלה אלא מה כדי שיהיה אנשים צדיקים קצת הקב"ה שומר גם את אלה את כל העולם אם יש אנשים קצת צדיקים הקב"ה כביכול שמח בחלקו, אבל שלא יהיה עוד יותר ב"ה שיש לנו את התורה ויש קצת בני תורה ולכן עלינו מוטל כל הקיום של העולם הזה אנחנו צריכים לעשות שהעולם יוכל להתקיים לכה"ה שיהיה קצת תורה.

בחר השם אנחנו באנו להתחזק בזה כדי שנזכה, הרי כתוב בספרים [רמח"ל ועוד] שבכל חג בכל זמן יש הארה מה שהיה אז, היות שהיה אז חג השבועות מתן תורה בשישי בסיון וכך פוסקים להלכה ואפילו אם היה בשביעי בסיון, עכ"פ בזמן ההוא היה ראוי לתורה כי כלל ישראל התכוונו למתן תורה.

והיום הזה הוא החשוב עד כדי כך שאצל הקב"ה זה נקרא יום **שמחת ליבו** בזמן שהקב"ה ראה שיש משהו שיש עם ישראל שבשבילם שייך לברוא עולם בשביל אנשים כאלה אז היום הוא התכלית של הבריאה, כתוב בחז"ל... שקודם מתן תורה עשרים ושש דורות הקב"ה זן בחסדו הרי תמיד קיום העולם

הכולל, ויעץ והדריך אותנו באומרו, כי האברכים הם בני מלכים ויש להתייחס אליהם על פי הגדרה זו.

הוא גם יעץ שאברך אחד לא ישתלב בהרבה מסגרות ביחד.

*

כשדיברו עמו כל כולל יום ו', אמר שיסיימו ב11:45 כדי שאברכים יספיקו להגיע עד 12 לקחת את הילדים מהתתי"ם.

*

כשהיה עצה שיעבור מלצר בכולל בשעה 11 בערך ויחלק לאברכים קפה למי שרוצה, אמרר בנו שלא יעשו כוף כי לפעמים אברכים צריך את השיחרור בעצם היציאה להכין את הקפה.

מיר

אודות ישיבת מיר והכולל הגדול ביותר בעולם שעי"י, כתבנו כבר במסגרת עולם הישיבות. ונביא כאן מהספדו של נכד רבנו- הרה"ג ר' אברהם ברלין שליט"א בעז"ו דישיבת מיר.

כיון שנמצאים אנו כאן בישיבת 'מיר' ראוי לומר אבל יחיד עשי לך 'ישיבת מיר', שרבות בשנים היתה הישיבה על לוח לבו ממש ומלבד מה שדאג לה בגשמיות בכל עזרה שבקשו אך אין תועלת להאריך בזה ומסתמא אי"ז ברצונו, אך יש לציין את החלק של הרוחניות שתמיד התעניין וידע מה לומדים כעת במיר גם כשהיה בבית חולים מיד כשנכדו ממיר הרה"ג ר' משה אמר לו שלום עליכם, הגיב אתה לומד במיר? במיר לומדים גיטין! ואתה מה לומד? וכו'.

ברצוני לספר מעשה מלפני כשבע עשרה שנה בתקופה שהיו בירושלים הרבה פיגועים נכסתי אליו ושאל אותי האם זה נכון מה ששמע שבמיר יש מאבטחים בכניסה לבניני הישיבה ועניתי לו שזה נכון אבל עשו זאת כדי להרגיע את ההורים של הבחורים החוצניקים שמאוד מפחדים. והתפלל ואמר הבעל הטורים (ומקורו מתדב"א) בתחילת חומש דברים פ"א פסוק ג בקרא דויהי בארבעים שנה וגו' כתב, ב' במסורה ויהי בארבעים שנה, בארבעים אלף בישראל, לומר אם יהיה ת"ח אחד בין ארבעים אלף אין צריכין לא רומח ולא מגן כי ת"ח מגין עליהם מאויביהם דאיירי התם בת"ח ש' לבי לחוקקי ישראל והכא נמי כתיב בתריה ענין התורה, ש' הואיל משה באר את התורה הזאת. ושאלני אם כן למה הביאו מאבטחים הרי בטוח אני שיש במיר שלושה ת"ח שיכולים להגן על סביבם ושאלתי אותו האם צריך לזה ת"ח ביחס לדור או ת"ח באמת ואמר שמסתבר שת"ח באמת (בפמ"ג כתב שאין בימיו דבר זה). וצריכים לדעת מי שהכירו כמה היה איש אמת בלא סיסמאות וגוזמאות, זו מחמאה הכי גדולה שיש על מקום תורה לומר שיש בו ג' ת"ח אמיתיים. שוב אמרתי לו שזה למראית עין בלבד בגלל החוצניקים וכו', וזה קצת הרגיעו.

פעם שלחוני לשאול בני חבורת הכולל שהולכים ללמוד מס' חולין, האם כדאי שיתענו יום שלם או לכה"פ חצי יום (כיון שבכולל פוניבז' הנהיג שיתענו), וענה במיר יש ראש ישיבה, שהוא יחליט. ויש עמי עוד דברים ואכמ"ל.

ומדוע אני אומר כאן ענין זה של האדם השלם, כיון שמו"ז היה אוהב לדבר על דברים אלו של תורה מתוך הדחק בכוללים שלא נותנים מלגות גדולות כי רק במקומות כאלו יכולים להגיע למדרגות אלו, להשלמת הענין מדוע דוקא כאן ראוי להוסיף שידוע שהחפץ חיים ועוד מגדולי ישראל היו מדברים הרבה על ענין טרייפע אמריקה, וכן הגרי"ז וכן הרב מפוניבז', ובחיי הרב מפוניבז' ניגש למו"ז אברך יקר ממוצא אמריקאי שלמד בכולל פוניבז' ושאל למו"ז בשלמא הח"ח דיבר נגד אמריקה בגלל שהתקלקלו בה וחיללו שבת וכן הגרי"ז שמדבר נגד אמריקה נחא, אבל הרב מפוניבז' הרי כן נוסע לאמריקה ובא לשם לאסוף כספים א"כ מה הוא רוצה מיהודי אמריקה שמדבר על טרייפע אמריקה?

ענה לו מו"ז אני יסביר את דבריו, לא שבארץ ישראל כולם צדיקים, אבל בא"י שייך להיות צדיק ולהתנתק מעולם הזה משא"כ באמריקה לא שייך להתנתק מעוה"ז. ועל זה המשקל ראויים הדברים שדברנו לכאן, ולא שכל תלמידי מיר לומדים תורה מתוך הדחק אבל להגיע למצב זה יותר שייך ללומדי ישיבת מיר. והוא אחז שגם אנחנו אברכי הכוללים יכולים להגיע לזה.

*

שח הגר"ח ברמן : והנה אם נתבונן הלא הוא עזר רבות גדולות ונצורות לאברכים בכל אתר ואתר, ובישיבת "מיר" הלא לאחר פטירתו של הגרנ"צ פינקל לפני 4 שנים נשארו למיר חובות של מליוני דולרים, וגם האברכים לא קיבלו משכורת תקופה ארוכה, וכבר רצו מטעם הממשלה להביא כונס נכסים לעכל בנינים של הישיבה לפי סכום החובות, ורבנו שידע מהמצב, כינס בביתו כמה גבירים עוד בטרם יצאה מיטתו של הגרנ"צ מהבית מדרש, וביקש מהם שיוזילו מהונם לישיבת מיר ועד סוף השלושים כיסה את כל החובות ושילם משכורות לאברכים.

*

כותב הגר"א מן: סיפורתי למרן הגר"ח שגביר אחד היה מוכן לתת סכום גדול לישיבת מיר בתנאי שיכנס לבית המדרש וכולם ימחאו לו כפיים 5 דק' האם מותר למלא את בקשתו?

בחסד הקב"ה יש מצבים שבלי חסד אבל עשרים ושש דורות היו במדרגה כזו שהיה מדרגה שפלה מאד, רק הקב"ה בחסד זן אותם כדי שנגיע למתן תורה שיהיה כלל ישראל שהם יקבלו את התורה ובשביל זה הקב"ה ברא את העולם, אחרת לא צריך בריאה כזאת בריאה עם אנשים שאין להם שום תכלית רוחנית אין שום ערך אנשים שהם רחוקים ורק תאוות ומידות רעות בשביל זה צריך עולם כזה על כן מה שאנחנו צריכים להתחזק עכשיו, ובימים האלו בפרט בימים כ"כ גדולים כ"כ קדושים שבזה מתקרבים כל יום.

בן אדם שעובד על מידה ומתקן אותה אין לתאר מה הדרגה של זה, הקב"ה כ"כ אוהב כל בן אדם שמתרומם ומרגיש קצת שלא רק הגשמיות זה העיקר אלא הרוחניות זה העיקר, אמנם צריך את הגשמיות א"א לחיות בלי גשמיות אבל התכלית של האדם זה רוחניות ובני אדם שמכירים בזה קצת זה כ"כ חשוב להקב"ה אין לתאר, ובזמן כזה שאפשר להגיד כחתן בפני כלה בזמן שאנחנו מתכוונים הקב"ה מאד רוצה את זה זה הרצון של הקב"ה וממילא אנחנו צריכים לנצל את הזמן הזה מה שיותר בן אדם משקיע בתיקון המידות ובלמוד התורה שעי"י זה אפשר לזכות מאד מאד, מה שהבן אדם יותר מתמסר לתורה זה ממש כאילו הברז פתוח אפשר לזכות מאד מאד.

בחך השם אני מדבר כאן דברים כאלה אפילו שראיתי בני עליה והם מועטים אבל המועטים האלה עליהם העולם עומד וצריך מאד להתחזק מה שיותר יתחזקו יש לקוות שהקב"ה יעזור לכל כלל ישראל, ובפרט לבני תורה שהם יתרוממו שאין לך דבר יותר גדול מזה מה שמתכוונים ברוחניות בודאי שהגשמיות צריך וא"א לחיות בלי זה אבל כמה שצריך ולא יותר, ובוודאי שהמדרגה של האדם היא לפי מה שעולה ברוחניות והתורה זה הדבר הכי גדול ואין דבר יותר גדול מתורה ומה שיותר לומדים אפילו לומדים ענינים שלא קשורים הלכה למעשה מה זה נוגע לרוחניות מה זה מרומם?

צריך לדעת שזה כן כל מילה של תורה מרומם את האדם וע"י זה כמובן כמו שהגאון אומר על הפסוק יערוף כמטר לקחי מטר גשם זה דבר ממש חיוני בלי זה אי אפשר לחיות אבל זה תלוי אם יש פירות חיטים עוד כאלו דברים שעל זה חי האדם אז זה מצמיח חיטים וכל הדברים שאדם צריך בשביל לחיות פירות וכל זה, אבל אם יש קוצים זה מצמיח קוצים כך התורה ג"כ כך אומר הגאון אם הבן אדם הוא בעל מידות רעות התורה ח"ו יכולה לשרת את המידות רעות לכן רואים אנשים עם מידות רעות הוא יכול יותר גרוע אפילו מבן אדם שהוא לא בן תורה כי התורה מגדלת את הבן אדם במה שהוא רוצה לגדול, הוא רוצה להיות עם מידות לא טובות בעל גאוה יהיה בעל גאוה, רוצה כעס מגדל כעס כל המידות רעות שאפשר לגדל למה כי התורה מטר מטר גם מצמיח קוצים, ממילא בן אדם צריך בזמנים האלו קודם כל תורה עמל התורה וגם לרצות שהתורה תשפיע על המידות לטובה אם לא עובדים על מידות התורה יכולה להיות ח"ו לדבר הכי גרוע ח"ו. לא חושדים בבני תורה בודאי כל אחד רוצה להיות טוב וכל אחד יתחזק במה שיתחזק בתלמוד תורה ויכול בזמנים האלה מאד מאד להרוויח מאד בתורה אפשר לעלות מאד והקב"ה יעזור שכל אחד ואחד מאיתנו יתחזק בתורה ויראת שמים וממילא יכול לזכות עד שיגיע למצב שיהיה ויחן ישראל כאיש אחד אם יהיו ממש כל האנשים לא יהיו עם מידות רעות אחד על השני כל אחד יסתכל על השני באהבה ויהיה כאיש אחד בלב אחד, והקב"ה יזכה אותנו שגם אנחנו נזכה בדור שלנו כעין קבלת התורה שנתרומם מאד מאד שהקב"ה ישמח בנו והקב"ה יעלה ויגאל אותנו בזמן קצר ונזכה עוד מעט למצב של ומלאה הארץ דעה את השם במים לים מכסים ומלאה הארץ דעה את השם ונזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

אני רוצה להגיד בקצרה ברוך השם אומרים שבני התורה בכולל לומדים טוב מאד, אבל בכ"ז מסתמא מפטפטים קצת ג"כ כך אומרים ואם אומרים אולי זה נכון, **רציתי להגיד לכל הפחות בשעה הראשונה של הסדר שכל אחד בשעה הראשונה של הסדר לא ידבר דברים בטלים כלל**, כל הסדר צריך א"א להגיד לכל אחד יש גם יצר הרע אבל לכל הפחות שעה אחת בתחילת הסדר שיהיה חוק ולא יעבור שעה אחת א"כ ודאי צריך ללמוד אבל כך אפשר להגיד מוכרחים לרסן את עצמו לא לדבר דברים בטלים שעה ראשונה ללמוד בשקידה וכך יש לקוות שאם יתחילו וההתחלה יהיה טוב אז גם ההמשך יהיה טוב הקב"ה יעזור שכולכם באמת תעלו יותר ביר"ש כמו שהקב"ה רוצה. (קובץ נזר מרדכי)

מורשה ודעת

הוקם ע"י הנגיד הרב דן גרטלר שליט"א, והרבה להתייעץ עם רבנו זצ"ל להעמיד את בית המדרש על מוכנו.

וכך סיפר בימי השבעה: זכיתי לבוא אליו הרבה בעיקר על הכוללים ודברים אישיים, לא אוכל לספר הרבה. באחת הפעמים באתי עם רבי דוב דיסקין הייתה שאלה על הכוללים של ערב שבת, למדו משישי אחרי צהרים ועד מעריב של שבת ורצו לשאול כמה דברים, להפתעתנו מרן לא היה מרוצה מזה, ואמר: זה על חשבון האשה, אמרנו לו כי יש מאות אברכים, הוא לא התפעל ואמר כי מדבר שעל חשבון השני לא יוצא טוב, ואמר: לסגור את זה! וכך עשינו כמובן. במקרה אחר באנו אליו להתייעץ כמה דברים, על הנהגה מול אברכים של

יש לשלוח אותו לבית רפואה למשוגעים. ואסור לעשות כן. זה בזיון התורה.
בהזדמנות אחרת כאשר סיפרתי על כך לרבנו הוא התבטא: **הוא מפסיד את כל השכר כי אין זו צדקה, אלא מקח וממכה.**

אמרתי אודות הגביר הנ"ל משיבת מיר – בחז"ל אמרו כי עניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו, והנה לפעמים גם עשירות מעבירה על דעתו. תגובה: **עשירות עוד יותר מעניות.**

שוב שאלתי פ"ק דהגרא"ל על השאלה דשיבת מיר, ואמר: זה חילול ה'. כי ברמ"א כתוב שאם נותן כסף בשביל להתפאר מקבל עונש, ואם מקבלים כסף על דבר כזה – שיקבל עליו עונש, זה חילול השם. ולגבי הגביר הנ"ל מאירופה אמר רבנו הגרא"ל: בשערי רחמים כתוב כי פעמים ה' נותן לאדם טובה וזה כדי שאח"כ יקחנה ממנו וזה יהי לו כפרה, יתכן שהמצוה שלו לצדקה, היא סייעה לו שה' יכפר לו בכך שיקח ממנו את כספו, כאשר נגזר עליו ח"ו דבר רע והוסרה הגזירה בכך. (כל משאלותיך)

*

בהספד בישיבת מיר אמר הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ שליט"א: זכורני שהוא אמר לי כמה פעמים, (וכן כמה אמרו לי כמה ממקורביו שאמר להם דבר זה) אני גם אברך בכולל, רק היות שאני אדם זקן, לכן מסכימים לי שאשב ולאמד בבית, אני עדיין מלגליוניו של מלך... התואר הכי גדול אצלו היה 'שבתי בבית ה'. שמעתי מהג"ר דניאל ציגלמן, שהיה מאוד מקורב אל מרן זצ"ל (ומאוד פתוח אליו) מעשה נורא, ואיני זוכר אם זה היה אברכים מהישיבה פה או ממקום אחר, שפעם באו אליו לבקש ממנו ברכה, והוא בירכם, ולאחר שיצאו הוא אמר לו גיוואלד ווס טוט זאך דא? – מה קורה פה? איך יכול להיות כזה דבר שאברכים עמלי תורה בדחוקות, לומדים תורה מתוך הדחק, מגיעים לבקש אצלי ברכה? האם יש יותר דבר גדול לבקש ברכה ממי שלומד תורה מתוך הדחק?... היה לו טענה על האברכים שהגיעו לבקש ממנו ברכה!

גיוואלד ווס טוט זאך דא? – מה קורה פה?

זה לא היה עניונו, שהרי הוא עצמו למד תורה מתוך הדחק, כמה פעמים הוא סיפר לי שלא היה לי כלום... ועדיין הוא צעק 'גיוואלד ווס טוט זאך דא?', שהרי הוא כבר אינו חי בתנאים של מתוך הדחק של אברך, אבל הרי האברך הזה יש לו תורה מתוך הדחק! הדרגה שלו יותר גבוהה, ואין דרגה גבוהה מזו! איך הוא יכול לעזוב את הישיבה בשביל לבקש ממנו ברכה? הרי תורה מתוך הדחק זהו המעלה הגדולה ביותר, ואין למעלה הימנה! הבעיה שאנחנו לא מכירים בזה...

אני זוכר שסיפר לי 'איך האב אויך גילערנט תורה מתוך הדחק' – גם אני למדתי תורה מתוך הדחק! חשבתי שאדם בדרגה גבוהה כזו שהכל זה בשבתי בבית ה', ואני יושב ותמה מה הפשט שלמד תורה מתוך הדחק? וכי על מה שלא היה לו הסתפקות ברווח? הרי הוא לא שייך כלל לפרשה הזו, היה מופקע לגמרי מזה, ומה התכוון בזה? הוא ראה את התמיהה על הפנים שלי, והוא אמר לי: לא לא לא, כשהייתי בשוויץ לא היה לי עם מי לדבר בלימוד, והוא סיפר לי את כל התלאות האלו שהיה לו שם, ואמר לי כן, זה תורה מתוך הדחק!

זה נקרא מתוך הדחק, יושב ולומד ואין לו עם מי לדבר בלימוד, או שאין לו את הכשרונות הנדרשים!

והנה אברך כזה שלומד תורה מתוך הדחק בא לבקש ממנו ברכה? מאוד השתוממתי מזה, למהאנחנו לא מרגישים את זה? יכולים לבקש ברכות מכל דבר שיש... אתה הרי עומד במקום ובדרגה הגבוהה ביותר!, כי אין לנו מספיק את ההערכה מה כוחה של לומד תורה.

שמעתי מדודי הגאון הג"ר בן ציון פלמן זצ"ל שהיה מאוד מקורב אליו, והיה מדבר איתו בפתחות עלעצמו, והוא סיפר מעשה נורא, שפעם הוא דיבר איתו על הסיגופים הנוראים שסיגף את עצמו כידוע, ואז אמר לו מרן זצ"ל דבר נורא 'תדע לך כל הסיגופים וכל העניינים, אם זה מפריע לרגע אחד מלימוד התורה, או שהוא מתבטל בשביל זה אפ'י רגע, סי קריגט ניש קיין אין ערך – זה לא מקבל שום ערך'. מישוה מבין על איזה רמה של סיגופים מדברים?, ועדיין זה לא שווה ערך לרגע של תורה ועמל התורה.

אבל על מה הוא כן דיבר איתו בערונה? על הימים בשוויץ שישב ולמד לילות שלמים עם הרגלים בתוך המים בשביל לא להידרם, זה כן!

אני חושב שבזה הוא לימד את הדור ההסתכלות על עמלה של תורה, הוא העמיד מושגים. אני זוכר כשהייתי ילד והגאון הגדול ר' אברהם ארלנגר סיפר לאבא שלי זצ"ל על העמל התורה מתוך הדחק של מרן זצ"ל כשהיה בשוויץ, עד שהבעה"ב שם קיבלו אהבת התורה מזה.

נחלת יחיאל

הוקם ע"י תלמיד רבנו הגאון הגדול רבי אברהם שלזינגר זצ"ל. [ראה אודותיו בכאלי תערוג פרי ויחי]

מכתב רבנו

בס"ד. הנה הכולל בשם "נחלת יחיאל" המנוהלת ע"י הגאון ראש הכולל ר' אברהם שלזינגר שליט"א בן הגאון ר' יחיאל מיכל שלזינגר ראש ומיסד ישיבת קול תורה בירושלים, אשר בו לומדים עשרות אברכים מופלגים, ומצב הכלכלי

של הכולל חמור מאד [והגאון ר' אברהם כבר כמה פעמים ה' לו התקפי לב וגם שיתוק חלקי וזקוק לרחמי שמים], ומאד זקוק לתמיכת הצבור למען יוכל להמשיך והנני בבקשה לעזור להנ"ל ובודאי כל התומכים יבורכו כנאמר ותומכיה מאושר. ז' אדר א' תש"ס בני ברק יצ"ו הכו"ח לכ' עמלי התורה.

נחלת משה

הוקם ע"י הרה"ג ר"א רובנשטיין שליט"א ובראות הגרב"ד דיסקין שליט"א. רבנו כמה וכמה פעמים הגיע לכינוסי חיזוק בהיכל הכולל.

תורה מתוך הדחק

שח רבנו בכולל נחלת משה (מוצש"ק פקודי תשס"ה) בני ברק: כפי שאמרו לי סיום הש"ס כאן הוא אחרת מכל המקומות, ובעוד שבשאר מקומות רק המגיד שיעור אומר את השיעור, ויתר האנשים לא משתתפים כל היום, אבל כאן כל היום לומדים את הדף הזה, יוצא שזה לא רק "שיעור" דף היומי, רק "לומדים" דף היומי, לימוד עם חברותות וכל היום לומדים דף היומי.

עוד אמרו לי כי כל אלה שלומדים כאן, לומדים תורה מתוך הדחק, ובחז"ל מבואר שמי שלומד תורה מתוך הדחק, אין דומה לו! ולימוד התורה בכלל זה דבר גדול אפילו שלא מתוך הדחק, אבל מתוך הדחק זה חשוב מאד מאד.

וא"כ הרי בסתם אדם מצטער על זה שהוא לומד מתוך הדחק, אבל מצד שני צריך לדעת, כי העולם הזה הרי הכל כלום! זה דבר בטל ומבוטל, ואינו רק "מעבר", והעיקר זה שם בעולם הבא, ולגבי שם מה שיותר מתוך הדחק, השכר יותר גדול. וא"כ אין להצטער על זה שאין לו כאן כ"כ גשמיות ורחבות, והוא חי מתוך הדחק, רק צריך להיות שמח.

ובשם הגר"א כתוב שאפילו אותם המצות שכתוב במשנה שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא, בכל זאת הצדיקים גם את הפירות הם לא רוצים כאן, רק שם, ואע"פ שעל ידי זה קשה כאן בעוה"ז, בכל זאת הם לא רוצים לנצל כאן את הפירות בעולם הזה, זה חבל להם, כי כל משהו עולם הבא שוקל כנגד הכל! וכל העולם הזה לא שוה "כלום" כנגד משהו, כנגד טיפה אחת של עולם הבא, ולכן הם מסכימים יותר כי גם הפירות יה' לעולם הבא, כי עוד טיפה עולם הבא שוה כנגד הכל!

א"כ צריך לדעת שבן אדם צריך להיות שמח מאד מאד, אם הוא זוכה שהקרן קימת לו לעוה"ב גם הפירות יה' לעולם הבא, וצריך להיות מאד שמח בזה, אשריכם שאתם זוכים לזה.

ואם אחד קשה לו צריך לבקש רחמים, אבל סוף כל סוף צריך לדעת להיות שמח מאד, שכל מה שהוא לומד שמור לו לעולם הבא, בלי שום ניכוי, לא מנכים לו כלום!

הקב"ה באמת יעזור שכל אלה שלמדו מתוך הדחק, וגם אלה שלמדו שלא מתוך הדחק, כולם יעלו בתורה ויראת שמים, ויהי' נחת רוח להקב"ה, וככה כל אחד ואחד יהי' שמח בחלקו שהקב"ה זיכה אותו, ועי"ז יזכו עוד להרבות תורה ויראת שמים, וכולם יזכו לכל טוב.

וממילא הקב"ה יעזור שבמשך הזמן יזכו למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויזכו לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן סלה.

*

סיפר הגרב"ד דיסקין שפעם באו להחתיים אותו על כולל נחלת משה והיה כתוב שיש שם 250 לומדים ושאל אותם מיד האם ספרתם?

הבטחתי

סיפר רבי אברהם רובנשטיין מנהל כולל נחלת משה, שפ"א בא לבקש מכתב מרבנו לנדיב א'. אמר לו רבנו כמה תקבל ממנו על המכתב 1000 דולר אני יתן לך את זה. ואחרי יומים הייתי אצלו הוא קורא לי לחדר ואומר לי הבטחתי לך 1000 דולה, קח.

נחלת נפתלי

בס"ד. הנה זה כבר רבות בשנים קיים בעיר צפת כולל אברכים בשם "נחלת נפתלי" המנוהל ע"י הרב הגאון ר' שמואל פייווילזאהן שליט"א, ולדבריו לפני כמה שנים יסדו גם ישיבה לצעירים, ובודאי זה מוסיף יהדות ויראת שמים להמקום. ובזמן האחרון ירד מצב הכספי מאד והמנהל טוען שקשה לו מאד להמשיך בעבודתו עבודת הקודש ומבקש מאד שח"ו לא יפול ויתמוטטו הדברים. בכך אנא לבא לעזרתו להכולל והישיבה לצעירים ולכל א' יהי' זכות בלימוד התורה וההשפעה הרוחנית של העיר בגליל אשר בימי הבי"ו והאר"ז ז"ל וכל החבורה הקדושה שכנו ועבדו שם את אלוקינו במדרגות הכי נעלות. וכל התומך יתברך בברכת "ברוך אשר יקים וכו'.

י"ג שבט תשנ"ז בני ברק יצ"ו הכו"ח למען המצוה

נר ישראל (רכסים)

הוקם ע"י הגרמ"נ לובאן שליט"א ברכסים

מכתב רבנו

בס"ד כ"ו אדר ב תשס"ג כפי ששמעתי הספקתם ללמוד שלש בבות יה"ר

שתמשיכו להגות בד"ת ותצליחו גם בחינוך הילדים. א"ל שטיינמן
רבנו הגיע למסור שיחה בכולל כמה פעמים [ב"ב תמוז תשס"ה ועוד] והתפרסם
בקובצי הכולל 'להבין ולהשכיל'.

עטרת שלמה

הוקם ע"י הגרש"ב סורוצקין שליט"א והתרחב לסניפים רבים בכל רחבי הארץ, נצרך
חיבור שלם רק על מה שרבונו עשה למען כולל זה ונביא רק כמה ראשי פרקים.

שח הגרש"ב סורוצקין: תקופה ארוכה שהשקעתי את כוחותי וריכזתי את
פעולות החזקת התורה בעירי, באותו זמן הציעו לי לכהן כראש ישיבה בעיר
אחרת הלכתי לשאול את רבנו זצ"ל אם להיענות לבקשה רבנו זצ"ל פתח את
הספר אורחות חיים להרא"ש איפה תצטט והראה לי בתוך דבריו שיש לכל אחד
סיעתא דשמיא מיוחדת במקומו, ולכן ריכזתי את עיקר פעולותי בעירי לאחר זמן
נקראתי אל בית רבנו זצ"ל ואמר לי היו כאן אברכים רבים מהעיר ביתר שאין
להם מסגרת של כולל ולכן ביקש ממני לפתוח כולל בעיר ביתר שאלתי אותו
מדברי האורחות חיים להרא"ש שעיקר ההצלחה היא במקומו?
ואז אמר לי רבנו זצ"ל שני מילים משמעותיות מאוד הגיע הזמן.

את דבריו קיימתי ללא עוררין, הכולל בביתר היה הסניף הראשון ומאז רבנו
זצ"ל מוסר נפשו להרחיב את רשת הכוללים רבנו זצ"ל דואג לכל אברך ואברך
מכל עיר בארץ ישראל שיהיה לו מקום תורה שיוכל להתעלות בתורה כפי חפצו,
הוא זה שמורה לפתוח כולל חדש בעיר פלונית ולקבל שם מאה אברכים, לאחר
זמן הוא מורה לפתוח כולל בעיר אחרת ולקבל שם מאתיים אברכים וכן הלאה
עיניו נתונות לכל עיר ועיר לדאוג שלא ישאר אברך בלי מסגרת של מקום תורה
בו יוכל להתעלות בתורה העול הכספי אינו מוטל עלי הוא אומר הוא מוטל
על כתפי רבנו זצ"ל, אני איני אלא שליח שלו את הקשיים העצומים הכרוכים
בהחזקת ממלכת תורה ענקית כזו אין צורך לתאר די לעשות את החשבון הפשוט
אחד ועוד אחד ולהיווכח בסכום העתק הבלתי נתפס אותו הוא צריך לגייס מידי
חודש בחדשו כדי לראות את גודל העול הענקי המונח על כתפיו מה מחזיק
אתכם לנוכח העול העצום הבלתי נתפס הרובץ על כתפיכם אנו מבקשים לברר
בוהירות תשובתו מכילה שלשה מילים בלבד.

ראש הישיבה ביקשנו להרחיב ולפרט קצת אך הוא אומר בקצרה כשאני נוסע
לח"ל עבור איסוף הכספים אני עומד בקשר טלפוני רצוף ותמידי עם רבנו זצ"ל
הוא בודק את מצב רוחי בכל עת ויודע כל תנועה שאני עושה אין ידי זה מתוך
ידו הוא מחזיק את הכל על כתפיו. (מוסף שב"ק וישלח תשס"ז)

עוד סיפר: פגשתי גביר שתורם לי 140 אלף דולר לשנה שלומד בכל יום תשע
שעות הוא אומר שני שיעורים בדף היומי כשהוא מקדיש לעסקיו ארבע שעות
בלבד אותו גביר הציג בפני רבנו זצ"ל את משאלת ליבו לעזוב את הכל וללמוד
תורה כל היום בהתמדה רבנו זצ"ל הבהיר לו לאברכים יש הנהגה מיוחדת והם
מקבלים מיד הקב"ה שלא בדרך הטבע אלא כאוכלי מן לא ניתנה תורה אלא
לאוכלי מן אחר שאדם אינו מאלה שתורתם אומנותם הוא הוציא עצמו מהנהגה
זו של לא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן לידי הנהגת ד' בדרך הטבע וההשתדלות
לכן אין לו ברירה ועליו להמשיך בעסקיו להשתדל שתהא תורתו קבע ולהחזיק
עוד ועוד אברכים

מכתב רבנו

בס"ד. לכ' חכמי ורבני כולל עטרת שלמה. ה' עליהם יחיו
שמחתי לשמוע כי זכיתם ללמוד מסכת בבא קמא, ונקוה כי בודאי כל א' עלה
מאד כמאמרם הרוצה שיחכם יעסוק בדיני ממונות, ואתם מתכווננים ללמוד מסכת
נדה, וזה ג"כ מהמסכות הכי עמוקות, ונקוה כי גם זה תלמדו בעומק ותזכו מאד
בזה כל א' לפי עמלו, ישוטטו רבים ותרבה הדעת.

י"ד אב תשס"ט לפ"ק בני ברק יצ"ו

א.ל. שטיינמן

עוד מכתב

בס"ד. אל חכמי ורבני ישיבת עטרת שלמה בקרית ספר בראשות הג"ר שלו'
בער סורוצקין שליט"א, שלומכן יסגא מאד.

הנה זכיתם לסיים מסכת חולין בעיון ועכשיו שמתחילים ללמוד בעיון מסכת
בבא קמא הנני לברך אתכם שכל א' יצליח מאד בהבנת סברות עמוקות המחודדות
כפי שאמרו הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, ויזכו לעלות מאד בתורה ויראת
שמים ולהיות גדולי תורה ויראת שמים יהי' אוצרם, ויזכו לכל טוב בזה ובבא.
ונקוה שנזכה עוד עשרות בשנים להרבות אורה של תורה ויתרבה כבוד שמים.
ויגדלו גדולי ת"ח עד נזכה למצב של מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

אהרן יהודה לייב שטיינמן

י' אב תשס"ח לפ"ק

בני ברק יצ"ו

*

פעמים עד שחרט דבר זה לגביר, למען עמלי תורה. [בתוך כדי העשיה הסתפק
רבנו האם יש בזה בעיה בשבת וכדו']
*

מכתב קביעת סדרי הלימוד

לכב' עמלי התורה המסורים לתורת השי"ת באנו לכתוב רשימה שעפ"י יהי'
סדר הלימודים ונקוה שזה יהי' לתועלת לעלות מאד במשך השנים.

חולין ב"ק,

נדה ב"מ,

זבחים מנחות,

יבמות,

כתובות,

נזיר,

גיטין,

קידושין,

סוכה,

נקוה שכולם יעלו מאד במשך הזמן יצמחו הרבה לומדים יתרבו גדולי תורה
א"ס. אור לז' אדר תשס"ז

*

בס"ד, לכ' ידידי הרה"ג ר' שלו' בר סורוצקין שליט"א נעימות בימינו נצח
היות שהמצב הכלכלי של המדינות הם בירידה ובאמת ה' מצבים יותר קשים
בעולם כתוב בחז"ל שעשר פעמים ה' רעב גדול מאד, וב"ה בימינו אין חלילה
רעב, עכ"פ התרגלו האנשים לחיים טובים, חיים של נוחיות, לא חסר שום דבר
מהגשמיות, ואחרי זה מתקיים מה שאמרו אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן
אלא מתוך קופה של בשר, ואחרי זה מתגעגעים אל סיר הבשר שאפשר לחיות
עם כל התענוגים וכמובן בן אדם הדבר הראשון שרוצה להפטר מזה הוא תמיכת
בני תורה אבל בודאי זה לא לעולם יקצוף וצריך סבלנות, ודבר א' יש להעיר
לא לדרוש בתוקף מהאנשים כי אז לא מסתכלים טוב עליו כאילו נוגשים, ובודאי
אם מקיימים תחנונים ידבר רש ולא תובעים הרבה אז יזכה לסייעתא דשמיא
מאד והיות שזכית להיות עוסק במצוה גדולה של תמיכת לומדי תורה תשתדל
לא להוציא מצוה זאת ממך כי זה חיים ואושר, וה' הטוב יעזור שתוכל להמשיך
במצוה זאת ותזכו אתה וכל משפחתך בזה ובבא.

בברכת התורה א.ל. שטיינמן

י"ג אדר תשס"ט לפ"ק

בני ברק

אסיפת מכתבים לתורמים לכוללים

בס"ד, לכ' משפחות ... ה' עליהם יחיו

הנה בכל הדורות שמרו ישראל על התורה שהיינו התלמידי חכמים וגם
התומכים אותם שמרו שלא תמוש התורה מפיהם ומפי זרעם ועי"ז למרות
שהיינו בין הגוים והרבה פעמים ה' גזירות מאד קשות בכל זאת נשארו חזקים
ברוח ולא עזבנו תורתנו שקיבלנו מסיני, וגם בדורינו אנו מקוים שלא תמוש
התורה עד תהי' גאולתינו וכל אלה המחזיקים בלומדי התורה מובטחים לכל טוב
כמוש"כ ותומכיה מאושר.

ויה"ר שנזכה במהרה למצב של ומלאה הארץ דיעה את השי"ת ובאו גאולים
לציון ברנה ושמחת עולם על ראשם א.ס.

ח' סיון תשס"ז

אהרן יהודה לייב שטיינמן

*

בס"ד, הר"ר ... נ"י

הנה זה ידוע בכל ישראל שכל קיומינו בכל הדורות הוא בזכות התורה בין ע"י
הלומדים בה ובין ע"י התומכים והמחזיקים בלומדי התורה שע"י אנו מתקיימים
וכתוב גם שתומכיה מאושר דהיינו שתומכי התורה הם האנשים המאושרים וזה
בין בעולם הזה בין בעוה"ב לחיי נצח

כדאי לשנן הידיעה הזאת. ויה"ר שנזכה שיתרומם קרן התורה והיראה במהרה
בימינו ומלאה הארץ דעה את השי"ת ובאו גאולים לציון ברנה ושמחת עולם
על ראשם א.ס.

ח' סיון תשס"ז לפ"ק

אהרן יהודה לייב שטיינמן

*

בס"ד, לכ' הנכבד ... נ"י

נאמנים בלי ספק דברי חכמינו שע"י תמיכת לומדי תורה זוכים עד להפליא
ובפרט ללומדי תורה מתוך הדחק אין להעריך כיון ששכר עמלי תורה מתוך
הדחק כן שכר התומכים במ גדול מאד וכמבואר סנהדרין דף ק"ב ע"ב מבואר
שאפילו אחאב שהי' נותן כ"כ למשרתי עבודה זרה מ"מ ה' לו קצת כפרת
עונותיו מחמת שהנהגה לת"ח מנכסיו א"כ מי לא יבין להציל עצמו מרדת שחת

ע"י תמיכת לומדי תורה. ויתברכו התומכים בעמלי תורה הם ומשפחותיהם בכל טוב ברוחניות ובגשמיות ויזכו לראות בבנין בהמ"ק במהרה בימינו א.ס.
י"ז סיון תשס"ז לפ"ק, בני ברק

*

בס"ד, לאחב"י בכל מקום שהם שיחי' לברכה וכל טוב סלה בקשוני לבוא בדברים עבור קרן עזרת אחים של ישיבת עטרת שלמה אשר לומדים בו אברכים חשובים מופלגים בתורה וירא"ש, ויש ביניהם כאלו שמאד זקוקים לעזרה ולתמיכה כלכלית כדי שימשיכו לעמול בתורה, ובפרט בזמנים מיוחדים אשר ההוצאות בהם גדולות מאד, לכן התעוררו לעשות מגבית עבור ת"ח אלו החיים בדחקות ולומדים תורה מתוך הדחק.

ונקוה שכל אוהדי תורה ושוחריה יעזרו ויתמכו בעין יפה כרצונם הטוב ויתקיים בהם כל הברכות המובטחות לתומכי תורה.

מנאי הכו"ח לכב' עמלי תורה

עטרת צבי (אשדוד)

הוקם ע"י הגר"א אלטמן שליט"א. רבנו הגיע כמה פעמים לשיבה, וכתב המכתבים לחזק אותה.

דברי רבנו בישיבת "עטרת צבי" ד' שבט תשס"ב

מבקשים ברכה, אבל אין לך ברכה גדולה מזו שבן אדם במצב כזה כמו שיש היום בארץ ואפי' בחוץ לארץ שהמצב מאד לא פשוט, ממש נס נסים קורה כל יום, מצד אחד רואים שקורה רח"ל "אסונות" ומצד שני רואים נסים, לפי מה שהם זוממים זה ממש נסי נסים כל יום.

לכן הברכה הכי גדולה שיש, שבן אדם נמצא בתוך ד"א של הלכה, זה יותר זה כלל הם בתוך ד"א של הלכה, זה יותר זה פחות אבל כולם...א"כ אין לך ברכה גדולה מזו.

והקב"ה יעזור שכולכם תמשיכו באמת להיות בתורה ויראה. וכל אחד יראה נחת מהבנים והבנות שכולם ימשיכו בדרך ה', ויהי נחת להקב"ה מכם. והקב"ה ישמח וכולנו נשמח. ויקיים הפסוק יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. וזה הכי אושר מה שיש. בזה שיקיים הפסוק הזה ישמח ה' במעשיו, הקב"ה יעזור שנזכה כולנו למצב הזה.

עץ חיים

רבנו הגיע לכולל שבראשות הגאון רבי משה שפירא זצ"ל ודיבר במעלת האברכים ומעלת מזכה הרבים. ולאחר השיחה דיבר רבנו באריכות הגר"מ עם רבנו על כוח ישיבת תורת חיים במוסקה שיש מהפכה בבחורים תוך זמן קצר.

פרי עץ חיים (אשדוד)

הוקם ע"י הגר"ש דולינגר באשדוד, זכתה להיות אכסניה לישיבת תורה בתפארתה בעת הקמתה ורב זכותה בהצלחת הישיבה.

מכתב רבנו

בס"ד ב' לסדר נח כ"ג תשרי תשנ"ח לפ"ק לכ' הרב הגאון ר' שאול דולינגר שליט"א נעימות בימינו נצה בשמחה קיבלנו היריעה על הכנסת ספר תורה לישיבת כתר"ה בשם פרי עץ חיים באשדוד וכשם שאתם זוכים לתורה שבכתב כן תזכו להוסיף ולהרבות בתורה שבעל פה ולהישיבה יתרבו ספסלי תלמידים הגונים הוגים בתורה ועמלים בה לשם שמים וכולנו נזכה לראות בהרמת קרן התורה והיראה בחפץ לב כל מבקשי השה"ת ותורתו.

א י ל ש טינמן

שיחת רבנו בישיבה ד' שבט תשס"ב

כל אלו האנשים שנמצאים כאן צריכים לדעת להיות מאד מאושרים שזוכים בזמן הזה להמצא בתוך בית המדרש, בתוך ד' אמות של הלכה. וזה לא פשוט איזה זכות שיש בזה, וזה הרי כל האושר של בן אדם בעולם הזה שהוא זוכה, להיות בתורה, וזה הדבר הכי אושר שיש.

ולא כל אחד זוכה לזה, רוב האנשים שבעולם [לא מדברים באוה"ע] אפי' יהודים, מי זוכה להיות בתוך ד' אמות של הלכה, וברוך ה' שכל אלה שנמצאים כאן הם נמצאים בתוך ד"א של הלכה, ויש להם האפשרות ללמוד תורה לגדול בתורה לגדול ביראת שמים, וזה הרי התכלית של האדם, ומי אשר זוכה לזה צריך להרגיש אושר ושמחה בלב.

וכל אחד מכם הוא המאושר, הוא אשר זוכה לזה שיכול להיות בתוך ד"א של הלכה ללמוד תורה, ולעסוק בתפילה. כל הדברים מה שהקב"ה רוצה מה שבשביל זה נברא העולם. ואתם צריכים להיות מאושרים ולהיות שמחים מאד שאתם זוכים לזה.

והקב"ה יעזור באמת שתוכלו להמשיך לגדול בחיי תורה בחיי יראת שמים וכל התכלית שהקב"ה ברא את העולם, תזכו לזה.

הקב"ה יעזור ע"י שתהי' לכם רצון לשאוף להיות בדרגה הזו, הקב"ה ימציא לכם את האפשרות שתזכו כולכם להיות גדולים בתורה ויראת שמים כחפץ לב הקב"ה

פוניבז'

הוקם ע"י מרן הרב מפוניבז' זצ"ל.

שח הג"ר גבריאל קנופולר שליט"א (מוסף שב"ק ית"נ שלח תשס"ו): בשנת תשכ"ה, עבר הרב מפוניבז' בלונדון יום לפני בדיקת חמץ. כדרכו בקודש התארח בביתו של הרב יעקב (ג'קי) לויסון. כששמעתי על בואו, יצאתי לשדה התעופה כדי לקבל את פניו.

כשהבחין בי פתח ואמר: 'בנסיעתי, נפל במוחי א מוראדיגער איינפאל [-הברקה נפלאה]; אני הולך למנות את הג"ר אהרן ליב לראש הכולל. הוא צומח להיות אדם גדול מאוד', התבטא הרב.

וסיפר רבנו שבערב שביעי של פסח תשכ"ה הייתה הלוויה של הרב בנימין ברוך קרלנשטיין ופגש אותו הרב מפוניבז', ואמר לו שהוא רוצה שיהיה ראש כולל, שנראה לו שרבונו מתאים מאוד למבוגרים יותר מאשר לבחורים צעירים. והג"ר דן סגל סיפר שהרב מפוניבז' אמר לאברכי הכולל: 'הבאתי לכם ראש כולל שיענה לכם בכל התורה כולה, ולא רק בזה, אלא תוכלו להתייעץ עמו בכל עניני החיים, בדיני נפשות ובחינוך הילדים'.

הג"ר יוסף ישראלזון סיפר לידידו יבדלחט"א הג"ר מרדכי רינהולד, שהוא ידע היטב שרבנו לא מתאים לישיבה קטנה, על אף שהוא מקטין את עצמו שזה הדבר היחיד שהיה מתאים לו להיות שמה.

בחכמתו ביקש הגר"י מהרב להכניסו לכהן כראש כולל, ושם הוא היה מאד ראוי, כי ידע איך להעיר בלא להעיר, לחזק באמונה ובטחון הנצרכים לאברכים מאד, וללמד בדברים שנלמדים בין-הסדרים... לעודד את המתמידים, בני העלייה, לעומת לימודי השיגרה, שהיה אומר שיעורי פתיחה בענוותנותו, בלא להיות מחייב. ממש כפי דרכו החינוכית. (מפי בנו רבי יוסף צבי רינהולד) [וראה עוד בכאיל תערוג גדולי הדורות]

ורבנו מסר שם עשרות שנים שיעורים ושיחות והעמיד את הכולל על תילו, ונצרך חיבור גדול לבוא בכל הפרטים, ונביא כמה ענינים קצרים.

נביא מדברי תלמידו הרה"ג ר' בנימין גרוסברד: אבל יחיד עשי לך כולל פוניבז', זכינו שמרן זצ"ל עמד בראשות הכולל למעלה מיוכל שנים, הוא אחז באמת הבנין והעמיד את ההיכל על מכונו ומתכונתו.

אין לנו את האפשרויות ואין הכלים לדעת צדיק מה פעל, מה הוא עשה עבור הכולל, מלבד מה שכל השנים כיהן כראש כולל בפועל ובשנים הראשונות היה יושב בכולל במשך סדרים שלמים ומדבר עם האברכים בלימוד ומכוון אותם, מסר שיעורים כללים בכולל ועד לתקופה האחרונה זכינו שמסר שיעורים כללים כמעט בצורה קבועה.

אבל זה הרבה יותר מזה, הנה כתוב במשלי (פ"ו) וצדיק יסוד עולם, מדוע הצדיק מתואר בתואר "יסוד" ולא עמוד וכדומה [ואמנם כידוע למידת היסוד], וביאר זקיני הגה"צ ר' בן ציון ברוק זצ"ל דבר נפלא כל בנין צריך יסודות בנין בלי יסודות לא מחזיק מעמד, כשרואים בנין עומד על תילו לא רואים את היסודות כי היסודות טמונים בתוך האדמה, וככל שהבנין יותר גבוה כך היסודות שלו יותר עמוקים באדמה. העולם כולו על מה הוא עומד כל הבריאה הגדולה צריכה יסודות חזקים, היסודות שלו עמוק עמוק מי ימצאנו, מי היסוד, הצדיק, הצדיק נחבא אל הכלים צנוע ומעלי אבל עליו עומד כל העולם כולו. אותו הדבר אפשר להגיד על כולל פוניבז', אם רואים בנין גדול וקדוש זה סימן שיש לו יסודות עמוקים מאוד ומוצנעים מאוד.

כידוע מרן הרב מפוניבז' ז"ל הקים את הכולל מתוך מטרה לגדל גדולי תורה ויראה ומרביצי תורה שאברכים ילמדו בכולל במשך כמה שנים ולאחר מכן שיתחילו להרביץ תורה וישבו על מידן. אבל זה היה מתאים בתקופה ההיא שהיה העולם שמש שהיה מספר מועט של אברכים שממשיכים לשקוד על התורה ומאיך הוצרכו אז כוחות רבים להרצת תורה והוראה. אבל בהנהגתו של מרן ראש הכולל השתנתה המגמה, הכולל התרחב והתבסס [ע"י נשיא הישיבה הגר"א כהנמן זצ"ל ויבדלחט"א בנו נשיא הישיבה הגר"א שליט"א] מתוך מגמה בולטת של לימוד התורה לשמה מתוך מבט ושאיפה לגדלות בתורה וירא"ש בלי שום מטרה ושאיפה צדדים וכלי שום רצון לענינים אחרים, ובמיוחד העמיד על תילו את דמותו של אברך בכולל פוניבז' כאברך המעודד לגדלות. ואף פעל רבות מאחורי הקלעים למנוע כל הפרעה וטידודות מאברכים, אבל מאיך הקפיד מאוד שבכולל פוניבז' לא יהיה רווחה כלכלית מדי, אלא רק כפי הצורך כדי שיוכו למעלה הנשגבה ביותר של תורה מתוך הדחק.

*

מרגלא בפומיה של רבינו שהכולל הוא גן עדן. כשהיה תקופה כלכלית קשה בישיבה הק' והאברכים לא קיבלו במשך כמה חדשים את המילגה המצומצמת, אמר לי רבינו להגיד בשמו לציבור האברכים שכולל פוניבז' הוא גן עדן, הרי מה עושים בג"ע לומדים תורה בלי שום גשמיות כך בדיוק ככולל יושבים ולומדים בלי גשמיות. [והוסיף שלמרות שהמילגות מתעכבות מ"מ יש לנו הכרת הטוב עצומה להנהלת הישיבה ובראשם נשיא הישיבה שנושאים על שכמם את הוצאות החזקת היכל ביהמ"ד בקיץ ובחורף שהם הוצאות גדולות מאוד, ופירט את הוצאות החשמל מיזוג אוויר מים ונקיון וכדומה].

ועומק כוונת קדשו שהלימוד בכלל הוא 'ריין' נקי לגמרי, לימוד בהתמדה ומפלאה בלי שום שיקולים וחשבונות של גשמיות, מתוך מבט נעלה ומרומם שבכלל לא מתייחסים לגשמיות, ולא רק שמתגברים עליו אלא פשוט לא צריך את זה. כמה הוא החדיר בנו את האושר הגדול של תורה מתוך הדחק, לימוד תורה מתוך בטחון בלי שום טרדות ודאגות ממון ובלוי שום שיקולי ממון. היה מזכיר תדיר בשיחות בכלל את דברי רבינו בחיי (פרשת בשלח) שהתורה ניתנה במדבר לאוכלי המן כדי שיקנו את מידת הביטחון שהוא יסוד התורה. מי העמיד את הכולל שיהיה גן עדן? רבינו ראש הכולל זצ"ל!

כשיגש אליו אברך שהציעו לו איזה משרה של הרבצת תורה אמר לו רבינו עכשיו לומדים בכלל שבת לא חבל לך להפסיד שבת, לאברך אחר בפעם אחרת אמר חבל עכשיו לומדים זבחים כדאי לך להשאר בכולל. לאברך נוסף בהזדמנות אחרת התבטא לומדים בכורות בכולל זה גן עדן לא כדי לוותר על זה. הוא נתן להרגיש את האושר ואת ה'גישמאק' שבכל מסכתא שלומדים בכולל, והוא החדיר לכולנו את האושר שיושבים בכולל ולומדים והחדיר לכולנו את הטעם העליון את ההרגשה שהכולל הוא גן עדן כפשוטו.

גן עדן בלי גשמיות זה לא מצב של חסרון שצריך גשמיות רק שחסר, אלא מי שחש בעידון העליון של הגן עדן מי שמאושר בלימוד לא חסר לא בכלל הגשמיות, הוא בכלל לא מתעניין בכסף ובמילגות הוא הרבה יותר מרומם ונעלה מכל הדברים הללו.

זה היסודות שעליהם הציב רבינו את הכולל, אמנם אנחנו אולי לא רואים את זה אבל צדיק יסוד עולם, הצדיק הוא היסוד המוחבא בעומק ובהצנע שעליו עומד הכולל הגדול שעדות היא לישראל שלא תשכח מפי זרעו.

זאת ועוד עשה רבינו רבות ועמד על צביון הכולל בכל התוקף שישאר במתכונת של ישיבה, שילמדו כולם בצוותא חדתא את אותה מסכתא, שלא יהיה בית מדרש של חבורות חבורות שלומדים כל אחד מה שליבו חפץ, אלא שיהיה בכולל סדר קבוע ומחזור קבוע של המסכתות שלא כלולים במחזור הישיבה הק'. ומאידך עמד על כך שלא יהיה לימוד בצורה של כולל הלכה, ולמרות שרבינו עצמו היה בין היתר בעל הלכה גדול ורבים מגדולי הת"ח שבכולל צמחו כגדולי ההוראה בצורה הישיבתית והלמדנית, מ"מ הוא עמד בכל תוקף שצביון הכולל יהיה במתכונת של ישיבה, ולדוגמא לא נתן ללמוד מסכת ברכות בין סדרי הכולל, ועוד כהנה.

רבינו ראש הכולל העריך מאוד מאוד וייקר את האברכים בכולל והתייחס אליהם ביותרת הכבוד בצורה מדהימה ונדירה, והיה מתבטא עליהם ביטויים מופלגים ביותר. ואפילו בשנים האחרונות בעת שהיה מכין את השיעור כללי שבביל הכולל היה נמצא במצב של מתח באומרו שבשביל הכולל צריך שיעור טוב, ואני "מפחד" מהשאלות שהאברכים מסוגלים להפריך לי את השיעור. ולפעמים אפילו היה מתבטא, אני מתבייש בפני האברכים למסור להם שיחות מוסר וחיזוק. בשיחה שנשא מרן ראש הכולל בהיכל הכולל התבטא האברכים כאן ב"ה הם יראי ה' ולומדים תורה כי רוצים ללמוד את תורת ה' ולומדים עם יר"ש ורוצים לעלות בתורה וזה התכלית שלהם ועל זה הם מקריבים את כל חייהם, (נדפס בימלא פי התלהן - תורה עמ' קלו).

ובהסכמות לספרי שלמי יוסף שהוציאו את חידו"ת של חכמי ורבינו הכולל הפליג מרן ראש הכולל בשבחם של הת"ח שבכולל ביטויים מופלגים ע"ש. ועל חשיבות ספרי שלמי" בעיני מרן ראש הכולל תעיד העובדא שבעת שהוציאו לאור ספר שלמי" על מועד - קטן [אגב, רבינו דהוה גברא קפדנא הכריז שבכולל פוניבז' לא לומדים מסכת מועד קטן אלא לומדים סוגיא דחול המועד, וגם על הכריכה של הספר שלמי" מוק' הורה לכתוב "חול המועד"], ביקש רבינו שיכתבו סימן חידו"ת להוכיח שאע"ג ששרי לכתחילה לכתוב ד"ת בחוה"מ ובפרט חידו"ת מ"מ אין ראוי לכתוב בפרהסיא ובדרך חול בעלמא והוה כמבזה את המועדות (ראה שם בסימן). משום דאם יהיה כתוב איזה קולא בשלמי" ילמדו מזה טועים כמו שכבר היה לעולמים באחד מגדולי הדורות האחרונים שהדפיס חידו"ת לפלפול אבעלמא לא להלכה ולא למעשה ליישב ולבאר שיטת אחד מהראשונים בענינים הנוגעים לטהרתן של ישראל, וקאלטער'ס - אנשים קרים וריקים) לקחו את זה למעשה, כך בדיוק צריך להזהר בספר שלמי" שאנשים מחשיבים את זה טובא.

בעת שהתחילו ללמוד מסכת חולין הורה רבינו לכל האברכים להתענות ולכל הפחות תענית שעות ואף הוא הצטרף עמנו באומרו שבכל פעם שלמדו מסכת חולין בכולל פוניבז' פרצה מלחמה או מאורעות עם הערבים ולכן צריך להתענות כדי להמתיק את הדיו, [וכע"ז נהג החתם סופר], ושאלו את רבינו בשלמא אם כולל פוניבז' היה כולל הפרוס בסניפים בכל רחבי אר"ק אכן יש מה לחשוש לא עבור כל יושבי הארץ, אמר רבינו כולל פוניבז' הוא הרבה יותר, הוא משפיע לא רק על ארץ ישראל אלא על כל העולם כולו ובשעה שלומדים שם מסכת חולין צריך רחמי שמים מרובים.

מרן ראש הכולל זצ"ל דרש ותבע וחינך אותנו לצורת חיים מרוממת של האברכים, למרות שהיו פעמים שהוא התיר לאברכים לעסוק בהשתדלויות בין

לצורכי פרנסה בין לצרכי נישואין באופנים שונים ומשונים, אבל את אברכי כולל פוניבז' חייב והדריך למעט ככל האפשר מהשתדלויות לא ללכת אחרי הכסף, לא לחפש מילגות שונות ומשונות, וכ"ש שלא להתעסק עם השקעות וכדומה אפילו אם זה לצורך בסיסי. ועמד בכל תוקף על קדושת הבית שלא יהיה שום מסגרת תמורת כסף אפילו לא מסגרת של שמירת סדרים, או מלגות ביומא דפגרא. דרש בכל תוקף שכולל פוניבז' צריך להשאר המקום היחיד מקום קדוש שלא לומדים שם בשביל כסף, בדברי הדרכה למשגיחים וראשי כוללים היה מביא דוגמא שאם התלמידים מרוממים א"צ השגחה מדוקדקת וא"צ מסגרות של שמירת סדרים באומרו הנה בכולל פוניבז' אין שמירת סדרים על כל המשתמע מכך "און סי אייז דער בעסטער כולל איין דיי גאנצע וואלט" - ולמרות זאת זה הכולל הטוב ביותר בעולם. הירבה לדרוש ולחנך את האברכים לאושר הגדול של תורה מתוך הדחק תורה מתוך בטחון בבחינת לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. וכשהתרגשה תקופה כלכלית קשה מאוד בכולל הוא מסר דברי חיזוק מיוחדים, הוא לא חיזק בנוסח ה' יעזור זה יעבור וכדומה, אלא אדרבה הוא האריך לתאר את גודל מעלת תורה מתוך הדחק. זה מה שהוא דרש מאיתנו ועל זה הוא העמיד את יסודות הכולל.

הדרישות להתעלות בתורה ובר"ש מהאברכים בכולל היו דרישות גבוהות ומרוממות מעל כל בני הדור, ומאן דנפח מדליה נפח. ודוגמא קטנה אשר ללמד על הכלל כולו יצא, אברך צעיר אחרי החתונה שעדיין לא הסתדר עם קניית הדירה היה לו סכום מסויים והציעו לו לקנות דירה בעיר רחוקה ולשפץ אותה ולהרחיבה ועי"ז ירויח יותר כסף ויהיה לו אפשרות לקנות בב"ב, ניגש אל רבינו ראש הכולל להתייעץ עמו, וכידוע שרבינו זיע"א יעץ ועודד אלפים לעשות כעין זה, ולפליאתו א"ל רבינו אתה רוצה להיות אברך או קבלן? הסביר האברך אין הכוונה שאני אתעסק בבניה אני אפילו לא יודע בדיוק היכן זה, אלא אני משקיע את הכסף ע"י מתווך והוא עוסק בהכל, הסביר לו רבינו לא הבנת אותו, קבלן הוא לא מי שבונה בפועל הוא לא מתלכלך בבניה, הוא יושב במשרד והערבים בונים והם מתלכלכים בעבודה, קבלן זה מי שמשקיע את הכסף ואת הראש שלו בשביל להרויח ע"י בניה, כעת תחליט בעצמך האם אתה רוצה להיות קבלן או אברך כולל.

רומם את האברכים לבזו לכל הבלי ועניני עוה"ז לא להתעניין בנעשה ובנשמע וכ"ש שלא לקרוא בעיתון, בקיץ תשע"ב כשעשו פעילות להרבות מינויים בעיתון הורה רבינו מפורשת שאברך שאין לו עיתון בבית שלא יכניס גם עכשיו והתבטא "חס וחלילה". וכשחזר מאחד המסעות בחו"ל והתפרסם במוסף תורני שאלה בלימוד ששאל רבינו באחת הישיבות בחו"ל ניגש אליו אחד האברכים לדון על הקושיא, רבינו תפס כהרף עין מנין לאותו אברך שלא היה בחו"ל לדעת את הקושיא ותוך כדי דיבור אמר "אברך לא צריך להסתכל בעיתון" ולא הסכים בשום אופן לדון איתו על הקושיא.

עובדא הוי לפני כמה שנים שבתחילת חודש ניסן עדין לא היה ביד העוסקים בצ"צ באמונה את מלוא הסכום המחולק לאברכים בשביל קמחא דפסחא, פנו כמה אברכים אל ראש הכולל, הוא התעניין האם אין לאברכים מצות, לא, ב"ה יש לכולם, אז מה חסר להם האם הבית ריק - הוסיף לשאול אין להם תפ"א ובצל, נענה ב"ה מצרכי מזון בסיסיים יש, אבל הדחקות גדולה וכל השנה מצטמצמים במועט וצריכים לקנות בגדים חדשים כובע חדש לבני הבית, אה! נענה רבינו אתם לא צריכים 'קמחא-דפסחא' אתם צריכם 'קאפלוטש-געלט' (-כסף לכובע) ופטרם לשלום. אמנם למחרת כבר היה את כל הסכום האדיר לחלוקה לאברכים. [לשנה אחרת כבר ידעו את תגובת ראש הכולל, לכן כששאל אם אין מצות ענו לו אכן יש מצות, אבל כבר כתב השפת אמת בסוכה שגם במצות בעיני "לכם" ולשם זה צריך כסף...]. מה התכוון בזה הראש כולל, הוא לא שלל את המציאות שצריך בגד חדש לילדים ולב"ב לחג, ובמיוחד אצל אברכי הכולל המסתפקים במועט וחיים בצמצום כל השנה, הוא רצה לחנך אותנו את המבט הנכון, אברך בכולל פוניבז' צריך לדאוג רק שיהיה לו מצות ומצרכי מזון בסיסיים, אם יש לו את זה הרי מוטב ואין לו יותר דאגות ולא צריך להתעניין על כסף, אם יהיה טוב ואם לא יהיה גם כן טוב.

אם זכינו ויש כולל גדול בכמות ובאיכות שמאות עמלי תורה בטהרה לומדים כולם כאחד בצוותא חדא מסכתא אחת בברען ובשטייגען כמו בחורים צעירים, זהו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו ובכולל יושבים אברכים ולומדים מתוך "פרנעס" גדול בתורה, לא מסתפקים במה שחייבים ללמוד מצד המסגרת, לא מסתפקים ללמוד בזמן שנקבע ע"י המסגרת, אלא שקועים בתלמודם יומם ולילה וראשם ורובם מונח במעמקי הסוגיא, כל שיגים ושיחים הוא בקושיא ובתירוץ בסוגיא הנלמדת, לומדים מסכתא אחר מסכתא בעיין עמוק ובהיקף נרחב, זהו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו והכולל מתנהל במבט מרומם של התעלות בתורה, לא מסגרת לוחצת וקובעת שמקטינה את הלומדים, אלא מסגרת של רחבות הדעת בתורה, מסגרת הגורמת לחשוב ולהתעלות במושגים גבוהים ורחבים, זהו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו ויושבים בכולל המוני עמלי תורה בטהרה שאין להם דאגת הפרנסה

ואין להם דאגה איך יהיה להם לחתן את הילדים, ולא בגלל שיש להם כסף בריח, אלא להיפך אין להם כלום אבל זה לא מענין אותם, אותם מענין רק שטייגען וגדלות בתורה ויר"ש, זהו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו ומאות לומדי תורה כל השיקולים שלהם הוא שיקולים של שטייגען ולא שיקולים של מילגות וכיר"ב, ואדרבה מתביישים בכלל לעזוב את הכולל בגלל מילגות, זהו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו וכל לומדים הכולל הם וכל בני ביתם שמחים ללמוד תורה מתוך הדחק ורואים בזה את פסגת ההתעלות ואת תמצית האושר, זו כוחו של מרן ראש הכולל.

אם זכינו ויושבים בכולל מאות עמילי תורה מתוך שלום ושלוחה בלי פרץ וצוחה באהבה ואחוה ומתרחקים מכל החשבונות שחישבו להם בני אדם, זהו כוחו של ראש הכולל.

חיבה יתירה נודעת לנו שרבינו ראש הכולל היה אב רחום, אב זקן, לכל אברכי הכולל. כשחזר מהמסעות בחו"ל היה מוסר ד"ש מקרוביהם שפגש בחו"ל, ואפילו כאלו שרק ראה אותם במבט חטוף כשעברו לפניו כבני מרון לברכת שלום. אם היה מזהה אדם הנראה לו כדומה לאברך מהכולל היה מתעניין בכך ומוסר ד"ש לקרובו שבכולל. בשנים הראשונות אפילו היה משתתף בפועל בשמחות של האברכים, והיה מעדיף ללכת ל"שלום-זכר" באומרו שזה השמחה היחידה שאין בו מזרח וכיבודים.

כשהתבררו ספסלי ביהמ"ד בהיכל הכולל הישן - בית פרלמן והגיע השעה לרדת לאוהל קדשים עיבד ראש הכולל את המעבר תקופה ארוכה עד שהגישה להיכל אהל קדשים יהיה נוח וזמין לכל האברכים ללא יוצא מן הכלל, ומאידך שהישיבה הקדושה לא יהיה לה בגלל זה הוצאות כספיות חריגות.

אבל מלבד זה הוא נשא בעול הגשמי והרוחני של האברכים ובני ביתם, השתדל לעזור להם בכל עניניהם ואפילו בשנים האחרונות שרמה קרנו והיה ריש גלותא לא חס על כבודו וזמנו ועשה רבות לטובת האברכים אם זה בסידור הילדים בחדרים ובסמינה, ואם זה בסידור מקומות עבודה לבני הבית. זוכיתי אנא זעירא דמן חבריא לדבר איתו עשרות פעמים אודות עזרה שונים ומגוונים לאברכים ובני ביתם. ועובדא הוה שדיברתי איתו אודות מצוקה מסויימת בביתו של אחד האברכים, והנה לאחר תקופה אחרי 'שיעור-כללי' פונה אלי רבינו והלך איתי מחוץ לביהמ"ד באיזה פינה שלא ישמעו ומספר לי הייתי השבוע בכינוס מסויים ושם ראיתי עסקן פלוני שלדעתי הוא יכול לעזור ודברתי איתו. בינו נא זאת! לא פעם ולא פעמיים היה נוסע לביה"ח לבקר אברכים מתוך מטרה של מצות ביקור חולים ומתוך מטרה לגרום שהרופאים יתייחסו יותר טוב.

אבל כל זה היה נמדד אצלו במידת האמת המוחלטת, וכפי שא"ל כאשר דיברתי איתי אודות עזרה לאברך אחד: אני אמנם אוהב את כל האברכים בכולל כמו הבנים שלי ואני מוכן לעזור להם הכל, אבל בתנאי שזה אמת, אם אני מבקש רק בגלל שאני אוהב אותו זה פרוטקציה ופרוטקציה זה לא אמת. אבל לאחר שרבינו היה חוקר ודורש ונוכח לדעת את האמת לא חס על כבודו וזמנו לטובת כל אחד ואחד מאברכי הכולל גם בשנים המאוחרות שכבר לא הכיר אישית את רוב האברכים.

הוא עובדא שביקשתי ממנו לעזור לאברך מאברכי הכולל ובתחילה לא רצה כ"כ להיכנס לענין, אמרתי לו רבינו יש לנו אב זקן, מיד קיבל את הבקשה ועשה כל טצדקי לעזור ולסייע, אכן הוא היה לנו אב זקן ועכשיו בעוה"ד חסרנו כל זאת וגלה כבוד מהיכלנו.

אחר האסף מוטל עלינו לחזק את בדקי הבית ולהעמיד את היסודות על מכונן בצורה חזקה ואיתנה שימשיך להיות קבוע לעד ולעולם.

אנחנו צריכים לזכור מה מרן ראש הכולל זיע"א השקיע בכולל ומה הוא דרש ונתבע מכולנו.

בראש ובראשונה צביון הכולל בטהרתו, מרן זיע"א דאג ושמר ורומם את צורת בית המדרש שהיה מקום קדוש ונעלה - ריין' ריין' - תורה בטהרתה בלי שום מפריעים, בלי טלפונים ובלי פלאפונים. בשנים הראשונות של הכולל היה משא ומתן שלם האם להציב טלפון ציבורי בכולל, ולבסוף הסכים הראש כולל שיעמידו טלפון שאפשר רק להתקשר ממנו אבל א"א להתקשר אליו כדי שלא יהא אפשרות לקרוא לאברך באמצע הסדר.

מרן זיע"א עצמו התנזר כל ימיו ממכשיר טלפון, לפני כשישים שנה שהתחילו להכניס מכשירי טלפון לתוך הבתים קראו ע"ז אסיפה בכולל חזו"א להתריע על פרצה זו שעלולה להביא לידי ביטול תורה, וחלק מחכמי התורה קבלו ע"ע שלא להכניס מכשירי טלפון הביתה, ואכן הם זכו עלו והתעלו לגדולי הדור, ה"ה מרן זיע"א מרן הגרמ"י ליפקוביץ הגר"ג נדל זצ"ל ולהבחל"ח מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שעד עצם היום הזה אין בביתו טלפון והוא שיבלט"א מקפיד בהקפדה נוראה שלא לדבר כלל במכשיר טלפון בשום פנים ואופן, וכשהביאו למרן זיע"א טלפון כדי לדבר עם נדיבי עם עפ"י הרוב הוא הקפיד לא לגעת במכשיר אלא הניחו על השולחן ודיבר לעברו, כי טלפון וכ"ש פלאפון הוא מפריע הגדול ביותר להיות בן תורה. רבינו התבטא בחיך מריר על מחיר החודשי של פלאפון שהוא שלשים ש"ח [כפי שנודע לרבינו ע"י אחד השואלים] זה שלשים של עבד, בשלשים

שקלים נעשים עבד נרצע לפאלפון כל החיים.

ואכן זכינו ובכולל יש רבים וטובים שאין להם בכלל פלאפון, וגם לאלו שיש מ"מ אף אחד לא מדבר עם זה בתוך היכל הכולל, ולא בגלל תקנה וכדומה אלא כל אחד מרגיש בנפשו שזה חילול הקודש והמקדש. וכ"ש שאין את הפירצה של שימוש במכשיר מחשב בתוך ביהמ"ד, [ודעת רבינו שלא רק בכולל, אלא בכל בית מדרש של אברכים לא ראוי להכניס לשם מחשב, כמובן לצורך כתיבת ד"ת].

כמו"כ הקפיד רבינו זיע"א שלא יהיה שתיה חמה וקרה בכולל, לא מבעיא בביהמ"ד עצמו, שדבר זה הוא שלל מכל הכוללים באופן כללי באמרו בית מדרש ששותים בו קפה ותה הוא שטייבל של בעה"ב פשוטים, אבל בכולל הוא רומם והקפיד אפילו שלא יהיה בחוץ מתקן של תה וקפה. ואפילו בעת שאחד נדבו ליבו להביא "פטל" לאברכים שלל את זה נחרצות. וכשדברתי איתו על כך בהתחלה התפלא למה להיכנס לבעיות הרי יש ספק בהלכה איזה ברכה מברכים על פטל האם בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה, וגם יש בזה בעיה של תולעים. מרן זיע"א פשוט לא ידע מה זה פטל הוא חשב שהכוונה לפרי הפטל המוזכר בפוסקים. אבל לאחר שהסברתי לו שזה שתיה מתוקה הגיב נחרצות: כך היא דרכה של תורה מים במשורה תשתה מים ולא משקאות אחרים, והוסיף שבמדבר היה במן כל הטעמים שבעולם אבל במים לא היה טעמים אחרים (ע"י במכילתא פרשת בשלח שלח מ"ד היה בו גם שאר טעמים), ומדוע, מפני שהם קבלו את התורה ודרכה של תורה הוא מים תשתה, ורק התיר להעמיד ליד הכולל מכשיר למים קרים לימות החמה.

רבינו התריע מאוד שההצלחה הגדולה היא כשלומדים את סדרי הכולל במלואם וכפי שאמר בשיחה בכולל שיש כאן קבוצה גדולה של ת"ח שיכולים להיות גדולי ישראל, אבל זה רק בתנאי שילמדו את כל הסדר במשך ארבע וחצי שעות אבל אם לומדים את הסוגיות הנלמדות בכולל בסדר א' רק שלש שעות א"א להתעלות ולהצליח. אמנם הוא התנגד לעשות מנגנון של שמירת סדרים לא בעבור כסף כי התנגד נחרצות שילמדו בשביל כסף, וגם לא בצורה רשמית בלי כסף באומרו אברך הוא לא פועל, ומאידך הוא גם לא רצה כ"כ לדבר ע"ז באומרו שאברך בפוניבז' שלא מגיע בתחלת הסדר זה לא בגלל שהוא קורא עיתון ומבזבז את הזמן אלא כי הוא עסוק בלימודים אחרים.

וגם היה נוהג תמיד לעורר על ההספק בלימוד באומרו שבקצב הלימוד של היום צריך לחיות אלף שנים כדי להספיק ללמוד את כל הש"ס, אבל בפועל הוא לא הרבה להוכיח ע"ז באומרו שאברך בכולל פוניבז' אמנם אוהב בדף ג' אבל אני מדבר איתו והוא שולט היטב גם בדף ט.

ולפני עשרים שנה מסר שיחה מיוחדת בהיכל הכולל על גודל החיוב והצורך ללמוד ולדעת את כל התורה כולה כי להיות ת"ח אמיתי לא שייך בלי ידיעת הש"ס עם פרש"י ותוס' והרמב"ם ושאר הראשונים העיקריים, וביסס את דבריו על הגמרא בשלח הוריות (דף יג ע"ב) שדורשת את הפסוק מי ימלא גבורת ה' ישמיע כל תהלתו שצריך לדעת את כל שיתא סידרא ואפילו מסכת עוקצין. והאריך שהאברכים בכולל יכולים לדעת ש"ס ולהגיע לדרגה של אחד יוצא להוראה וצריך להתגבר על כל המפריעים. ולגודל חשיבות השיחה והנושא הורה אח"כ להדפיסה ולהפיצה באלפי עותקים, וכאשר הדפיסו את ספר שלמי יוסף עמ"ס הוריות הזדרז רבינו למסור להדפיס שוב את השיחה המבוססת על דברי הגמרא במסכת הוריות. [באותם ימים שפירסם רבינו את השיחה ברבים הזכיר מו"ר מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שיבלחט"א בשיעור יומי ראייה ממשנה במסכת עוקצין, ואמר בענוה לא שאני יודע עוקצין אלא הדפיסו שיחה של ר' אהרן לייב בכולל שצריך לדעת את כל הש"ס מברכות ועד עוקצין אז למדתי מסכת עוקצין... ישמע חכם ויוסיף לקח!!!].

ודבר נוסף שעורר רבינו תמיד בכולל שהיות והכלי שרת של אברך הוא הפה, בפה לומדים ובפה מתפללים אם כן צריך להקפיד בהקפדה גמורה שיהיה כלי שרת קדוש וטהור בלי שום שמץ ופגם, זהירות מוחלטת מדיבורים של ביטול תורה ושמירת הלשון בצורה מיוחדת במינה. וכלשון הר"ן בריש נדרים על רבינו תם תמיהני פה קדוש איך יאמר דבר זה, התמיהה על ר"ת אינו בגלל שהוא למדן בגלל שהוא ת"ח אלא על הפה קדוש, פה קדוש מצליח בתורה פה קדוש אומר סברות נכונות, ועל כולנו להקפיד ע"ז בהקפדה יתירה על לשון של זהירות. ועל כולנו הוא רומם אותנו הוא היה היסוד של הכולל מקום התורה בטהרתה בלי שום שיקולי ממון, לימוד התורה מתוך התנזרות מוחלטת מכל הבלי העוה"ז, עמל ויגיעה בתורה מתוך גדלות בתורה בכמות ובאיכות.

האיר לנו קצת מאור התורה

מכתב רבנו על כולל פוניבז':

בס"ה. כ"ב תמוז תשמ"ט בני ברק יצ"ו

הנה דורנו אשר נתקיים בו כי החושך יכסה ארץ מ"מ מחסדו יתברך השאיר לנו שריד מעט והאיר לנו קצת מאור התורה וחלק ניכר מתלמידי הישיבות הקדושות ממשיכין להיות תורתן אומנותן בכוללים ואחד מהכוללים גדולים הוא כולל פוניבז' המתנוסס לתפארת בעירנו וכו' וכו'.

פ"א פנו לרבנו שיתן הוראה שלא ילכו כסף מהגמ"ח של הכולל עד סוף

כלל ישראל, הם צריכים להיות הדור העתידי, שכל הענין של התורה יהיה על פיהם, לכן הם צריכים עוד יותר, להתכונן לזה, כדי שיוכלו לקיים את המשימה המוטלת עליהם וברוך השם שאתם ראויים לזה "וכל אחד מכם ראוי לזה" ב"ה, כי הן מצד הכשרונות הן מצד יראת שמים, אתם ראויים לעשות גדולות ונצורות. וצריך להתחזק בזה מאד.

ואחז"ל כל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת, והיינו דכמה שיש בו חכמה צריך להיות ביחד עם זה ג"כ יראת שמים, ואם יש הרבה חכמה, ויראת שמים מעט פחות מזה, זה כבר לא טוב, דהיראת שמים צריך ללכת בד בבד עם החכמה, ואם יש מעט חכמה יותר, כבר אין הצלחה לחכמה הזאת.

והיות שאתם ב"ה ראויים לזה רק שצריך להתחזק, ואתם צריכים לדעת שהעול של הדור העתידי מונח עליכם, מי יהיה האחראי לתורה בכלל ישראל, אם לא האברכים היקרים האלה, שמוסרים את נפשם לתורה, ואם זה לא יהיה ביחד עם מדת היראת שמים הדרושה, אז עדיין לא יהיה טוב, ואתם ראויים לזה! ויעזור הקב"ה באמת ששכל אחד ואחד מכם יעלה בתורה, ויראה לקיים תמיד מה שכתוב בנפש החיים, ואז בודאי תגדלו פי כמה עוד יותר ויותר, והקב"ה יעזור שכולכם תצליחו להיות מגדולי ישראל לתפארת להקים הדת על תילה, ונזכה בימינו לביאת הגואל בב"א.

קִרְן אֹרֵה כְּרִמְיָאֵל

דברי רבנו בכולל כ"א אייר תשס"ה

מורי ורבותי, באמת אי אפשר לתאר את הזכות הגדול שיש, לעשות בכלל מקום תורה, ובפרט מקום כזה כמו ששמעתי שזה ממש נסים שב"ה יושבים כאן ולומדים, שמעתי שלכתחילה היה מוסכם שלא יהי' אפילו בית הכנסת, שום דבר לא יהיה מדת - מיידשקייט, זה ממש נסים! פלאי פלאים מה שהקב"ה עושה חסד אתנו, שבכל המקומות אפילו במקום כזה יש תורה, יש משהו שעובד בשביל התורה, שעושה את כל המאמצים שיהיה תורה, הקב"ה יעזור שבאמת תתחזקו מאד מאד.

ורצוני לומר רק איזה מאמר חז"ל, הרי בדברי אגדה ידוע שרגיל אצל אנשים שדברי אגדה זה לימוד קל, אם לומדים בשיבה או בכולל מסכתא שיש בה דברי אגדה מרגישים שזו גמ' קלה, ולמה זה קל, מפני שלא מבינים אותה ואי אפשר להבין אותה, ממילא זה קל, ואז לא מתעמקים להבין כי זה קשה להבין. אבל באמת זה דוקא להיפך, דברי אגדה הם מאד מאד דברים עמוקים, מה שחז"ל הכניסו בדברי אגדה. יש מקומות שכתוב בשם הגאון שכל סתרי הקבלה של האריז"ל וכל גדולי המקובלים, הכל הכניסו במלים האלו של האגדה. ואנחנו לא נלך עד כדי כך, אנחנו רחוקים מדברי קבלה, אין לנו מושג בזה, רק נתעכב על איזה מאמר חז"ל.

הגמ' אומרת בתענית (דף כ"א) אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא [המצב הכלכלי שלהם היה קשה מאד], אמרי ניקום וניזיל ונעביד עיסקא [נלך ונעשה עיסקא], ונקיים בנפשינן [דברים טו] אפס כי לא יהיה בך אביון, [היות שיש גם פסוק כזה, אפס כי לא יהי' בך אביון, לכן מה הם צריכים לעשות הם מוכרחים ללכת לפרנסה לעשות קצת עיסקא]. אזלו אותבי תותי גודא ריעיא [הלכו וישבו על יד כותל רעוע, ולמה ישבו תחת כותל רעוע צריך להבין הרי אסור לשבת תחת כותל רעוע זה סכנה? וכנראה לא היתה להם שום אפשרות אחרת].

הו קא כרכי ריפא [אכלו לחם], אתו תרי מלאכי השרת [באו שני מלאכי השרת], שמעיה רבי יוחנן דאמר חד לחבריה [רבי יוחנן שמע האיק מלאך אחד אומר למלאך השני], נישדי עלייהו האי גודא [נזרוק עליהם את הכותל הזה], ונקטלינהו [ונהרוג אותם, למה] שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה. [והרי הם היו מוכרחים, הי' דחיקא להו מילתא טובא, לא היה להם פרנסה? וכשראו שאין ברירה אמרו נלך ונקיים אפס כי לא יהי' בך אביון? לא! המלאך אומר נהרוג אותם, למה, שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה, כך אמר מלאך אחד לשני], אמר ליה אידך [המלאך השני אמר לו] שבקינהו [תעזוב אותם, למה] דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא [יש אחד שהשעה עומדת לו, זאת אומרת שישליח, ממילא לא צריך להרוג אותם].

רבי יוחנן שמע [את הויכוח הזה של המלאכים רבי יוחנן שמע], אילפא לא שמע. אמר ליה רבי יוחנן לאילפא שמע מר מידי [האם שמעת משהו], אמר ליה לא [לא שמעתי כלום], אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע [היות שאני שמעתי מה שהמלאכים דברו ואילפא לא שמע], שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא [סימן שאצלי תהיה ההצלחה של השעה הזאת ואני יצליח]. אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשי (דברים טו) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ. רבי יוחנן הדר, אילפא לא הדר [רבי יוחנן חזר מלעשות עיסקא, ואילפא לא חזר והלך לעשות עיסקא]. עד דאתא אילפאמליך רבי יוחנן [בינתיים הלך אילפא לעשות עיסקא, ואחרי זה כשגמר את העיסקא, וכמה זמן היה לא ידוע, עכ"פ במשך הזמן הזה מלך רבי יוחנן, פירוש שעשו את רבי יוחנן ראש ישיבה], אמרו לי' אי אתיב מר וגריס [אם אתה היית יושב ולומד], לא הוה מליך מר [רבי יוחנן לא היה נהיה ראש ישיבה, ומסביר רש"י הטעם היות ואילפא היה למדן יותר גדול מרבי יוחנן, ממילא אם

הסדר, ואמר רבנו אם בעלי הגמ"ח מבקשים זה דבר אחד, אבל זה רק כמה מן המעוררים לא לבטל ד"ז כי אברך שמגיע לכולל וצריך להשיג הלואה זה גורם לו הפרעה בכל הלימוד ולכן אם מקבל הלואה בתחילת הסדר זה מרגיע אותו.

שח הגראי"ד: שם הספר הראשון שיצא שהיה על מסכת בכורות ניתן לנו עפ"י רעיון של ראש הכולל מרן הגאון הגדול רבי אהרן ליב שטינמן שליט"א והוא נתן את השם מתנות כהונה וכן בספר שיצא על מסכת עבודה זרה הוא נתן את השם עבודת מתנה אחר כך העירו לי חברי הכולל שצריך לתת שם אחיד לכל הספרים ולכן הציע ידידי הגאון רבי צבי שטיינברג שליט"א לתת את השם שלמי יוסף על שמו של מרן מייסד הישיבה והכולל הרב מפוניבז' רבי יוסף שלמה כהנמן זיע"א הרעיון מצא חן בעיני והחלטתי לקרוא מני אז את הספרים בשם זה.

פ"א אחרי שיחה בכולל נשאר רבנו למעריב והלך להתיישב בספסל הראשון, ושאל מי יושב כאן קבוע, ואמר לו הרי הוא הראש כולל זה בעצם שייך המקום לו ורק לפעמים יושבים אחרים שם, ובשום אופן לא הסכים רבנו לישב שם.

לפני זמן אלול תשע"ו נכנס הרב צבי בורקש שליט"א לרבינו לקבל הסכמתו ללמוד בכולל פוניבז' 'מנחות' ואמר אברכים רוצים להתחיל מדף ה', שאל רבינו אז למה רבינו הקדוש סידר מדף ב', אמנם אח"כ אמר היות ואברכים באים לכולל לעשות שטייגן בלימוד, וסבורים שכך יעשו יותר שטייגן שיתחילו מדף ה'. (מפי הרה"ג ר' אשר שטינמן)

היה פעם שהיה נידון בכולל האם ללמוד מסכת ברכות או בכורות, עשו משאל בכולל, ויצא שיותר רוצים ללמוד ברכות מאשר בכורות, אבל גם היה ציבור גדול שרצה ללמוד בכורות, הורה רבינו אף שיותר אברכים רוצים ללמוד ברכות, אבל כיון שיש ציבור גדול שרצה ללמוד בכורות, וברכות זה מסכת קשה, לכך שילמדו בכורות. (מפי הרה"ג ר' אשר שטינמן)

שיחת רבנו - נאמר בסיום מסכת נדה ליל י"ז תשנ"ז

בעצם מצד אחד זה זמן של "אלול", ובעיקר צריך לדבר מעניין ימים נוראים, ומצד שני יש שמחה, כמו שלמדו חז"ל שעושים סעודה לגמרה של תורה, וכמובן שזה צריך להיות גילו ברעדה - תמיד.

והנה פעם היו כלל ישראל מפוזרים בעיירות ולכל עיירה היה רב, והרב היה האחראי על הרוחניות שלה, ובזמנינו לדאבונינו חרבו העיירות, ונשאר רק קומץ בני תורה, אברכים שמוסרים נפשם ללמוד תורה בקדושה וטהרה, והם ממש יחידים, ואע"פ שאומרים שיש הרבה, מ"מ יחידים הם חשובים דלגבי החשבון של כלל ישראל הם יחידים.

והנה חז"ל אמרו בסנהדרין (ל"ז א) דכל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, והיום בפרט צריך להרגיש את זה, כי מי נושא את דגל התורה בכלל ישראל, מי הם האחראים על כלל ישראל - הבני תורה, ואם בדורות הקודמים היו הבני תורה אחראים, היום במיוחד, דפעם היה כל רב בעירו נושא את התורה, אבל היום כמעט אין רבנים רק יחידים, יחידים ממש, ואי אפשר לומר שהם אחראים לכלל ישראל, ומי עכשיו הדור שצריך להיות אחראי על כלל ישראל, על התורה, הבני תורה!

וברוך השם כאן האברכים היקרים, כולם בני תורה, ומוסרים את נפשם ללימוד התורה, בכל כך התמדה, ובכל כך התלהבות, לכן הם צריכים להיות ממש הדוגמא של כלל ישראל, ובי' שזכיתם לכ.

אמנם צריך לדעת שאמרו חז"ל כי בלי יראה אין כלום, ובודאי כאן כולם ב"ה יראי שמים בלי שום ספק. אך הנה בנפש החיים (שער ד' פ"ז) הביא את הגמ' בשבת (ל"א) דצריך לערב קב חומטין. ומפרש דבכל פעם קודם שמתחיל ללמוד יחשוב קצת ביראת שמים, ומזמן לזמן כשמרגיש שכבר התקרר קצת, צריך שוב להתבונן ולהחדיר רוח של יראת שמים, ואומר ר' חיים וואלוז'נר שזה כמו קב חומטין דמשמע שבלי זה אי אפשר להתקיים.

ולכן האברכים היקרים כאן, בודאי בלי ספק שאין כל גם ביראת שמים שלהם, אבל החלק הזה איננו יודע אם מקיימים, דכל אחד כשנכנס, תיכף ומיד הוא יושב בגמרא! וזה טוב מאד, (בלי לדבר דברים בטלים ח"ו), אבל חלק זה לחשבו מעט ביראת שמים לא מקיימים, והרי ר' חיים וואלוז'נר אומר שצריך לעשות ככה, ואומר שבלי זה אין את האוצר - את הכלי להחזיק בו את התורה, וא"כ ההצלחה לא תהיה כל כך...ואם רואים כאן הצלחה בודאי שיש יראת שמים בלא שום ספק, אבל יכול להיות שהיה עוד יותר, ועוד הרבה יותר, אם היו מקיימים את מש"כ הנפש החיים, שתיכף ומיד כשנכנס ללמוד הוא מרגיש שהוא לא יושב ולומד סתם, אלא נכנס לסוגיא מתוך יראת שמים, וכן בכל רגע ורגע אם הוא מרגיש שנחלש צריך שוב להתעורר.

ודברי ר' חיים וואלוז'נר לא נאמרו לאנשים שהם קרים ביראת שמים חלילה וחס, אלא באנשים שהם ביראת שמים, אין מזרזין אלא למזרזין, וגם מי שמחזוק צריך חיזוק.

ממילא היות והיום כל האברכים הבני תורה יש עליהם את האחריות של

רק לא לצדיקים, אבל בכל זאת כנראה שכאן היה לא רק ששילמו לו להיות ראש ישיבה, זה פרנסה?! אמנם כתוב ג'כ שמעשירים אותו כמו שכתוב אצל כהן גדול גדלוהו משל אחיו, [כמ"ש שם רש"י], אבל בכל זאת העיקר היה שהוא יהי מרביץ תורה מה שלא זכה אילפא, למרות שאילפא היה למדן יותר גדול, והיה ג'כ צדיק גדול, אבל לא היה לו נסיון כזה כמו שהיה לרבי יוחנן, שהיה צריך להקריב את כל מה שיש לו כדי ללמוד תורה, אז ע"ז שילמו לו שהוא יזכה להיות המלמד תורה.

עכשיו רבי יוחנן כמעט כל הש"ס מלא ממנו, ותלמוד ירושלמי הוא חיבר, הכל זוכה רבי יוחנן, במה הוא זכה בזה שהוא מסר את כל החיים שלו בשביל תורה. מה אנחנו יכולים לומר שאנחנו יכולים להידמות לכאלה צדיקים, לכאלה אמוראים, שכל כלל ישראל כל הדורות לומדים את דבריו, הבבלי ג'כ מלא עם רבי יוחנן והירושלמי הוא רבי יוחנן, אז מה האם אפשר להידמות אליהם, אבל בכל זאת נראה עד כמה שיש לשאוף לכל הפחות, להגיע למעין דמעין של האנשים הקדושים האלה.

וזה הקב"ה משלם, בעצם לא משלמים בעולם הזה, אבל כנראה זה לא רק עולם הזה, זה כדי להפיץ תורה, להיות הרבי של כלל ישראל. בכל הדורות לומדים תורה מרבי יוחנן מאילפא פחות, כתוב בגמ' בכמה מקומות, וכמו בבגמ' ב"ק דף כ' בעי אילפא ועוד כמה פעמים בש"ס, אבל רוב רובו של ש"ס רבי יוחנן מלא ש"ס. ולמה הוצרכו לכתחילה לעשות בצורה כזאת שיהי שני מלאכים ויריבו, כנראה שזה ג'כ נסיונות משונים, כי אחרת היה אפשר בצורה אחרת, ולא בצורה כזאת שמלאך אחד אומר ככה ומלאך אחד אומר ככה, ורק רבי יוחנן שמע, עכ"פ רואים שהכל מתוכנן, אין כזה דבר סתם, ואמנם לא כתוב בגמ' שזה הסיבה, אבל אפשר להסביר ככה, שכיון שהוא את כל החיים שלו מסר על זה, ואפילו רבי חייא בר אבא אומר לו לא השארת כלום לזקנותך, שמא בזקנותך הרי אין לאדם כבר במה לעסוק ואין לו פרנסה, לא, הוא לא חשב כלום, ובעצם הוא לא ענה לו על מה שהוא שאל, רבי חייא בר אבא שאל למה הוא לא השאיר לימי זקנותו, אז הוא אומר לו זה עיסקא טובה, מוכרים שש ימים בשביל ארבעים יום, אבל הקושיא נשאר מה יהי בימי זקנותו.

משמע שזה מתרץ ככה, כי זה ממילא הכל בטל ומבוטל, זקנה לא זקנה, אין דבר כזה, הוא צריך עכשיו לעשות את הדבר הזה, לרכוש כזה דבר תורה. ואמנם כתוב שתורה זה אבעים יום, וזה ששה ימים, ולא מובן מה כונתו בזה כמו שאמרנו, אבל זה בכל זאת הוא העריך את הענין של תורה, שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, את האהבת תורה שהיה לו, ועל זה הקב"ה נתן לו שיזכה, ולא רק זה יזכה גם לימי זקנותו והכל, למה, כי אם אחד עושה לשם שמים בשביל אהבת תורה, זוכה עד כדי כך.

אנחנו באמת לא נוכל להשוות עצמנו לגדולים האלה ולקדושים האלה, אבל מעין דמעין אנחנו צריכים כן, ואני רואה שב"ה יש אברכים שמקדישים את החיים שלהם ללמוד תורה, אע"פ שזה רחוק ממדרגה של רבי יוחנן, בודאי, אבל בכל זאת הקב"ה משלם.

והקב"ה בודאי יזכה אותנו שכל אלה שעשו את זה יזכו לתורה במדה גדולה מאד, לתורה ויראת שמים, הכל הקב"ה יעזור, וכל אלה שילמדו הקב"ה יעזור להם שיעלו מאד מאד כחפץ הקב"ה, ועי"ז נזכה כולנו לעלות ולעלות עד שנזכה למצב של ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ותהי הגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

שיח יצחק

הוקם ע"י הרה"ג רבי ישעיהו לייבשטיין שליט"א בעזרתו ובתמיכתו של רבנו זצ"ל. ולע"ע אל הגיע לידנו כל הפרטים, ועוד חזון למועד אי"ה להאריך בזה.

שערי ציון (קרי"ס - אלעד)

הוקם ע"י הרה"ג ר"ש אלישיב שליט"א ורבנו טרח הרבה לחזקו ולעודדו בראשית דרכו, והגיע כמה פעמים לשאת דברי חיזוק כבולל.

וסיפר הגר"ש בן רבנו: כי ישיבת ומוסדות שערי ציון של הרב אלישיב, זה היה בבית עינו של מרן רה"י כפשוטו. ומעשה שהיה כך היה.

היה זה לפני כעשרים שנה, טרם עידן רשת כוללים הגדולים הרב אלישיב הגיע לאמו"ר מרן רה"י ושאל אותו באיזה נושא להרבות ולתת לצדקה, חסד או חולים וכו' וכו' מרן שליט"א השיב לו, תפתח כולל לאברכים שישבו וילמדו. כעבור תקופה שהגיע שוב למרן, אמר לו מרן תפתח עוד כולל, וככה עודד אותו לקבל עוד ועוד אברכים, והוא היה המחלוצים הראשונים ממש, מהעשירים שמחזיקים אברכי כולל. מרן רה"י מאוד עודד אותו ואף שיבח אותו לא פעם על כך, והיה מגיע הרבה למוסדות שלו לעודד אותו וממש דירבן אותו אח"כ כבר החלו בעקבותיו עוד רשתות כוללים.

דברי רבנו יסוד כולל "שערי ציון" בעיר אלעד ת"ז ח' מרחשון תשס"ג

רואים בתורה הרבה פעמים שכתוב ויהי בונה עיר, הרבה פעמים כתוב על אנשים שבנו עיר, והכונה בונה עיר, שבנו עיר עם בתים, עם שדות וכל הדברים שצריך לעיר, הדברים הגשמיים! שצריך לעיר. אבל ביחד עם זה כתוב שעיר

היה אילפא אצל רבי יוחנן, היו בוחרים באילפא, רק היות שאילפא הלך לעשות עיסקא, ונשאר רק רבי יוחנן לכן עשו את רבי יוחנן ראש ישיבה], אזל תלא נפשיה באסקריא דספינתא [תלה את עצמו בתורן של האניה], אמר אי איכא דשאל לי במתניתא דרבי חייא ורבי אושעיא ולא פשטינא ליה ממתניתין [אם מישהו ישאל אותי דבר שאפשר לפשוט מהבריות של רבי חייא ורבי אושעיא, ואני לא אפשר לו מהמשנה], נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא [אפול מהתורן של הספינה לים ויטבע].

ויש כאן הרבה דברים לא מובנים, קודם כל מה שהי' בסוף בכלל לא מבינים, מה שאמר שיפול מתורן הספינה, האם הוא רוצה לאבד עצמו לדעת? להפיל את עצמו לים, לא מובן. ואילפא הרי היה צדיק, אחד מהאמוראים הקדושים, וכמה פעמים בש"ס הוא כן נזכר, רוב פעמים מוזכר רבי יוחנן, ואילפא לא נזכר כ"כ הרבה, אבל הוא היה אמורא וצדיק גדול, ולא מבינים מה שהיה כאן.

עכ"פ ההתחלה, הקב"ה רצה להודיע לרבי יוחנן שילך, צריך לעשות כזה דבר, כאילו שני מלאכים רבים, וזה אומר אני יפיל עליו כותל. ולמה בכלל הם הלכו לכותל, ואולי היו מוכרחים. ומה שהוא אומר שיהרוג אותם, הרי לא היה פרנסה ולא היה להם ברירה, מה יש להפריע להם? לא, מניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחי שעה, חייבים בשביל זה מיתה, נהרוג אותם. ועל זה הוא אומר שאחד יש כן דקיימא לי' שעתא, מי זה, רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע, מה זאת אומרת רצו שרבי יוחנן יהי' ולא אילפא, אז משמים גלגלו כזה אופן משונה ששני מלאכים רבו, הוא אומר נקטלינהו, והוא אומר לא יש אחד שכן ויש אחד שלא, בקיצור בסוף היה שרבי יוחנן נהיה ראש ישיבה, ולא אילפא.

ולמה באמת מה פשע אילפא שאילפא לא נתנו, הגם שהיה למדן יותר גדול אומר רש"י, רק רצו שרבי יוחנן יהי' ראש ישיבה, מה קרה מה היה כאן הסיבה. ולא מוזכר בחז"ל מה כאן ה', ואי אפשר לומר סברות מנפשנו, אבל אני חושב בכל זאת שיש איזה מדרש בשיר השירים מה שע"ז אולי אפשר להבין מה היה כאן. במדרש שיר השירים עה"פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, כתוב ככה, רבי יוחנן הוה מטייל סליק מטבריא לציפורי, [רבי יוחנן היה מטייל והלך מטבריא לציפורי], הוה רבי חייא בא אבא סמיך ליה, [על ידו היה רבי חייא בר אבא], כי מטי לחד בית חקלא [הם עברו ליד איזה שדה], אמר רבי יוחנן הדין בית חקלא הוי דידי, [השדה הזאת היתה שלי], וזבינתיה בגין מילעי באורייתא [כדי שיוכל ללמוד תורה, כי אחרת לא היה לו פרנסה, ומכר את השדה והתפרנס מזה קצת זמן], מטו לחד בית כרם, אמר רבי יוחנן הדין בית כרם דידי הוי, [הכרם הזה היה שלי], וזבינתיה בגין מילעי באורייתא, [גם את זה הוא מכר, זאת אומרת אחרי שכבר גמר את מה שקבל בעד השדה שוב לא היה לו פרנסה ומכר את הכרם]. כי מטו חד בית זיתא [מקום של זיתים] אמר כמו כן, שוב אותו דבר שמכר את זה כדי שיוכל ללמוד תורה.

שרי רבי חייא בר אבא בכי [רבי חייא בר אבא התחיל לבכות], אמר לי' מה את בכי, [רבי יוחנן אמר לר"ח בר אבא למה אתה בוכה], אמר לי' בכי אנא דלא שבקת לסיבותיך כלום, [שלא השארת לעת זקנותיך, מה יהי' כשתהי' זקן, כנראה על עכשיו הוא לא דאג כ"כ, רק מה יהי' כשתהי' זקן לא השארת לעצמך כלום? לכן הוא בוכה], אמר לי' חייא בני הנקלה זו בעיניך [האם זה קל בעיניך] שעשיתי שמכרתי דבר שניתן לששה ימים, [מכרתי דבר שנעשה לששה ימים, שהרי כל הבריאה כולה נבראה בששה ימים, כמו שכתוב בפסוק כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ], אבל התורה נתנה בארבעים יום, שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום, וכתוב עוד פסוק וישב בהר ארבעים יום, [האם זה קל דבר שנברא רק בששה ימים וקניתי דבר של ארבעים יום, זה לא מבינים כי לו יצוייר אם התורה הי' יכול ג'כ לקבל בחמש ימים, האם כבר לא היו יכולים למכור את השדה כדי ללמוד תורה, מאי נפקא מינה אם התורה היתה ארבעים יום, או פחות, והקרקע והכרם והזיתים כל הדברים האלה זה רק לששה ימים, מה ההבדל, זה לא מובן, וכמו שאמרנו שאגדות חז"ל לא מבינים, ולכן זה קל, כי לא מבינים ומוכרחים לעבור על זה ולהמשיך הלאה, אבל עכ"פ זה מה שכתוב. ומה שנוגע לנו החלק הזה שאנחנו כן מבינים, שהוא בשביל ללמוד תורה הוא מסר את כל החיים שלו, כרם, שדה, בית זית, הכל מה שהיה לו הוא נתן כדי ללמוד תורה, א"כ אפשר כבר להבין למה רבי יוחנן זכה.

אצל אילפא לא כתוב כזה דבר, ויכול להיות שאם היה מגיע נסיון כזה לאילפא גם הוא היה מוכן, שהרי היה אמורא, צדיק הוא היה בלי שום ספק! אבל בכל זאת המציאות היתה שרבי יוחנן היה לו הרבה רכוש, היה לו שדה, כרם, בית זית, והכל הוא מכר כדי ללמוד תורה. ואם ככה אפשר להבין למה שהקב"ה גלגל באופן הזה שרבי יוחנן יזכה להיות ראש ישיבה במקום אילפא. כי כמה יגיעות שיגע כל החיים כדי ללמוד תורה, והכל הוא נתן בשביל תורה, וע"ז כתוב בפסוק מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, אהבת תורה היה לרבי יוחנן עד כדי כך שהיה מוכן הכל מה שיש לו לתת, ונשאר בלי כלום, עכשיו כתוב בזמן שהיה יחד עם אילפא ששניהם היו גרסי באורייתא ודחיקי להו מילתא טובא, ר"י ואילפא שניהם ישבו ולא היה להם שום פרנסה, כל אחד אומר נעשה עיסקא כי כתוב אפס כי לא יהי' בך אביון. ובסוף גלגלו ששילמו לו שהוא יהי' ראש ישיבה. ואמנם בדרך כלל לצדיקים לא משלמים בעולם הזה, העולם הזה הוא תשלום

שאינן בה עשרה בטלנים זה לא נקרא עיר אלא נקרא כפר, ולגבי כמה דינים כתוב שעיר שאין בה עשרה בטלנים זה נקרא כפר ולא עיר. עכ"פ רואים שעיר כמו שצריך להיות בה בתים וכרמים ושדות ומעינות, וכל מיני דברים, ככה אי אפשר להיות עיר בלי דברים רוחניים.

וב"ה שכאן העיר הזאת "אלעד" לאט לאט היא מתחילה להיות עיר! עיי"ז שנתרבו לומדי תורה, וגם חדרים, ישיבות, כולל, ועכשיו ב"ה הוסיפו עוד כולל חשוב, שזה יתן צורה אחרת לעיר, עד עכשיו היו רק קצת קצת כוללים, וב"ה עכשיו נתרבו לומדי תורה, וזהו בניית עיר ממש. כי עיר בלי תורה זה לא עיר, זה כפר!! ואע"פ שכפר זה גם ישוב, אבל זה לא דומה לעיר.

וזה ב"ה אתם משתתפים בזה, כל אחד מכם מוסיף נדבך לעיר, שזה רצוי להקב"ה שארץ ישראל תיבנה על טהרת הקדש, לתורה ויראת שמים, וכל אחד ואחד מכם מוסיף לעיר "קדושה וטהרה", ויתברך גם ר' שמואל אלישיב שהוא עושה את זה, הוא עוזר לזה.

הקב"ה יעזור שכל אלה שנמצאים כאן יגדלו להיות לבני תורה גדולים, תלמידי חכמים ויראי שמים, והעיר תהיה מהעירות היפות שבארץ ישראל, והקב"ה יעזור שכולנו נזכה בקרוב לגאולה האמתית במהרה בימינו אמן.

שערי שמעון

בס"ד. ערש"ק בחקותי תשס"ג

הנה כבר קרוב לשמונה שנים קיים כאן בעירנו כולל אברכים בשם שערי שמעון

המנוהל ע"י ראש הכולל הגאון ר' משה ליברמן שליט"א והכולל מהמיוחדים שלומדים שם בהתמדה גדולה ומצוינים ביראת השי"ת, וכל הזמן לא עלה בדעתו לעזוב לבוא לבקש עזרת הציבור כי עבודת הקודש עליו וכעת המצב השתנה וזקוק מאד לתמיכת הציבור ובלית ברירה עוזב את מקום ישיבתו ולכתת רגליו לבקש תמיכה עבור אברכי הכולל.

ונא לבוא לעזרת המקום תורה החשוב מאד ובודאי מצוה גדולה לעזור ולתמוך ומקיימים בזה ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.

הכו"ח לכ' המצוה הגדולה

בני ברק יצ"ו

תורת ארץ ישראל

הוקם ע"י הגר"י קאץ זצ"ל ועוד, ורבנו למד שם בעת שהגיע לארץ ישראל כחצי שנה. [ראה כאיל תערוג גדולי הדורות באריכות] ובהמשך השנים הגיע רבנו למסור שיחה בכולל, ותמיד זכר חסדי ראשי הכולל למענו.

בארצות חו"ל

על הכוללים בארצות הגולה יובא אי"ה יריעה נפרדת ביחד עם יתר המסעות לקראת ימי בין הזמנים.

שיחה מאת הגאון ר' אפרים נתן רוטשילד שליט"א

במעלת האברכים - במשנת רבינו הגדול מרן ראש הישיבה זיע"א מרבני ישיבת תורה בתפארתה

נמסר לבני הישיבה ונערך עפ"י רשימות תלמידים - נמסר ע"י מערכת "לפארך"

הגל הראשון של ההתעוררות העצומה שהיה בעקבות אשכבתיה דרבי עבר על הציבור בהתעוררות להתחזק ללכת בדרכיו ולתפוס מהנהגותיו בצורה פנימית ואמתית. ואנו רואים בזה דבר שלא יאומן כמה גדול כחו של אדם יחיד להשפיע ולהקרין ולהחדיר לכל הדור את האמת מה זה עוה"ז? ומה זה עוה"ב, ומה זה שכר ועונש. רואים בזה כמה גדול השפעת הצלם אלוקים' שחי את האמת כמו שיהודי צריך לחיות ומשפיע על כולם בעצם מציאותו. ואף אנשים שאינם שומרי תומ"צ מספרים בהתפעלות על הנהגותיו, חלק מדברים על הפרישות וחלק מתרגשים מהחסד, ואחרים משתוממים מהפיקחות. ועכשיו התפקיד שלנו לקיים וליישם בפועל את החיזוק והתעוררות. התעוררות הוא דבר שמתפוגג ועליו לשמר את זה.

כל גדול יש לו את הדרך שלו בעבודת ה', שונה הוא כאשר מסתלק אדם גדול המשתייך לציבור החסידי שאין אנו יכולים לדבוק כ"כ בדרכו, כיון שזו אינה הדרך שעליה חונכנו, אלא למדים אנו מדרכיו באופן כללי. דרך גדילתו של רבינו זו הדרך שאנו חונכנו וגודלנו עליה, הדרך שהגר"א מסר לתלמידיו, לרבינו בעל הנפש החיים והגר"א חבר זיע"א. וזהו הדרך שראינו גם אצל מנהיגי הדורות הקודמים, החזו"א והגר"ז, הסטייפלר והרב שך זיע"א. שהצורה היחידית והדרך האמתית להגיע לשלימות היא רק ע"י דבקות בתורה בלי שום שיו, אשר בזה יבוא האדם לכל המעלות, וזה מה שראינו אצל מרן רבינו זיע"א כמה שהתוה"ק יכולה לגדל ולרומם את האדם, להיכן יכולים להגיע ע"י דבקות תמידי בתורה, אשר לכל מדרגותיו ומעלותיו הנוראות בשאר חלקי עבודת ה' בקדושה ופרישות וטהרה וכו' אשר זכה להם הגיע לו רק מכח דבקותו ועמלותו הנוראה בעסק התורה, הוא לא התעסק בשום דבר אחר כדי להגיע לחלקים אלו, אלא התורה הביאתו לידי שלימות העבודה.

ואמנם כמובן שצריך לדעת כיצד ניגשים לתורה, ומה היא דרכה של תורה, שרק כך התורה מגדלת ומרוממת, ודרכה של תורה היא תורה עם יראת שמים. פוק חזי בדברי רבינו בעל הנפה"ח, דהגם שהעמיד דירת שמים הוא מצוה ככל המצוות, מ"מ הקדיש לזה שש פרקים שלמים, וכתב שבלי יראת שמים תורתו תהיה למרמס רגל השור והחמור, שצריך תורה מתוך טהרה וקדושה, וזה דבר שראינו אצל מרן רבינו שראו בחוש איך התורה כתיקונה יכולה לגדל, זיע"א ולכן הרבה אחרים שאף הם למדו ועמלו בתורה, ולא ראינו שנתגדלו כ"כ, והסיבה נעוצה בזה שאוצר היראה שלהם אינו באותו הדרגה.

ונדבר על נקודה אחת שמרן רבינו זיע"א התמסר אליה רבות ודאג ובה ע"ז והשתדל בזה מאוד. אנו רוצים ללמוד ממעשה שבדידי הוי עובדא. לפני מלחמת המפרץ היה פחד גדול מהאיומים של אותו רשע, ופגשתי אז את מרן רבינו זיע"א ברח' חזו"א פינת רח' ר' עקיבא, ושאלתי אותו שכיון שיש לי דרכון שוויצרי האם עלי לברוח לשוויץ מפני הסכנה, וענה לי שלא, שאין ממה לחשוש כיון שאין סכנה, שברור שלא יצליח אותו רשע במזימתו. שאלתי אותו מאיפה הרב יודע, ואמר לי שיש זכות התורה שמגינה, שאלתי אותו הרי עם ישראל סבל צרות נוראות כמו השואה ואע"פ שהיו אז הרבה לומדי תורה, וענה לי, שלפני השואה היו לומדים עד שהתחנתו ואח"כ כשהזקקו לפרנסה היו יוצאים לעבודה, ורק לפנות ערב היו קובעים עיתים לתורה, ורק יחידים היו יכולים לשבת וללמוד במשך כל היום, אלו שחונתם היה בעל יכולת לפרנסו על שולחנו, או הרבנים ומגידי השיעורים, אבל בימינו אכשר דרא, ורוב בני הישיבות נשארים ללמוד אף לאחר החתונה ומקדישים את חייהם לעסק תורה, ולכן ברור ופשוט לו שלא יצליח אותו רשע. כך ענה לי בשעתו בפשיטות ולא ראה בזה שום חידוש.

וצריך להבין, דהן אמנם יש חילוק, אבל מנין לו שדוקא זה אמור להיות סיבה שכ"כ היה בטוח בה שלכן לא יקרה כלום, שהיום לא יתכן ח"ו שואה!

אמנם עומק דבריו, דהנה בפרשת וארא ובפרשת בא מכוונים עם ישראל בתואר "צבאות ד" (ו' ד', י"ב מ"א) "והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל", עם ישראל הם צבא ה', ובאור החיים כתב ע"ז וז"ל "צריך לדעת מי הם הצבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר את צבאות עמי בני ישראל. ואולי כי יכוין ה' לרשום בתורה הפלגת מעלתו אצלו כי אין לו צבאות מיוחדים לו כישראל, ולזה אם היה אומר את צבאות עמי וגו' היה מקום לומר כי ה' יש לו הרבה צבאי צבאות וזה אחד מהם, לזה אמר את צבאותי סתם לומר הרשומים ואין צורך לומר צבא פלוני כי באומרך צבאות ה' אחד הוא המיוחד, ואחר כך אמר מי הוא זה ואיזה הוא את עמי בני ישראל, ויתבאר הכתוב על דרך כלל ופרט אין בכלל צבאותי אלא הפרט שהם בני ישראל, ומעתה לא יקרא בכינוי צבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים".

והיינו שעם ישראל הם צבא ה', שעליהם מוטל לגלות ולפרסם ש"ש בעולם ולגלות שכל עניני העוה"ז הם הבל וריק, וזה פשוט שחייל בצבא זה לא אומר שהוא עובד מפעם לפעם בעבודת הצבא ובשאר הזמן חי כרצונו, אלא כל יומו מוקדש עבור המלכות והממשלה, וזו תכנית חיים. וכך להבדיל אלף אלפי הבדלות התורה לא באה רק לומר ליהודי מה צריך לעשות בחיים, אלא התורה קובעת מה הם עצם החיים של יהודי, הם שכולם שמוקדשים לכבוד שמים. וזהו ההבדל הגדול, שקודם השואה רוב הלומדים לא הקדישו את חייהם לעסק התורה אלא עסקו לפרנסתם וקבעו עיתים לתורה, ואמנם

היו יחידים שהתמסרו לזה כל חייהם, אך זה לא היה המהלך של האומה, אבל אחר השואה התחדש שבעצם כל אחד ממשיך ללמוד אחרי החתונה ולא מתעסקים לפרנסתם, אלא מקדישים את כל חייהם לעסק התורה ולא מתעסקים בדבר אחר, זהו צבא ה' בשלימות. גם בשאר החכמות להבדיל, יש מלמדים ופרופסורים ומקצועיים, שמתעסקים בהם, אבל שהיא גופא החיים, לא כהיכי תמצוי של איזה שהו מקצוע, זה יש רק אצל כלל ישראל שדבוקים בתורה"ק, ולכן ברור שה' יגן על כלל ישראל.

מרון מסר נפשו לצבאות ה', אברכי הכוללים, ודואג ומיצר עליהם תמיד, שיוכלו ללמוד ולהתעלות בלא הפרעות, פתח מסגרות, הדריכם, ובמיוחד השתיל שיש להעריכם ולכבדם. ידוע שמהוראת מרון זיע"א להר"ר דן גרטלר שליט"א, ממקימי כבוד התורה שבדור, לכבד את האברכים כבני מלכים, ולא שהוא עושה להם טובה אלא הם עושים איתו טובה.

ובדורינו קצת פחתה ההערכה לאברך, חושבים שדוקא מי שיש לו משרה או תפקיד נחשב שהצליח, וגם ב"ה יש הרבה וגים להו רבנן. בחור חשוב מבני הישיבה התארס, ולכששאלתי אותו מה עושה חמיו, ענה לי בשפה רפה, קצת נחית, שהוא אברך רגיל, הדברים חלחלו בי כארס של עכנאי, הרי זה התכלית של האדם להקדיש את כל חייו לעסק התורה וללמוד כל היום תורה, וזה כל התכלית, לעזוב ולפרוש מכל עסקי עוה"ז, וכי יש אדם יותר גדול מזה. ובדאי שאם אפשר עוסקים גם בהרבצת תורה, אבל זה אינו עיקר החיים אלא עצם הדביקות בתורה.

מרון זיע"א היה אברך עד גיל מאה וארבע, הספרים והרבצת תורה היו דרך אגב אבל עיקר חייו היו הדביקות התמידית בתורה ע"י הלימוד בה בעמל, ורק כך גדלים להיות אדם גדול. התוס' בכתובות (ס"ג ד"ה אדעתא) כתבו שדרך בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול, ע"י שלומד בהתמדה ורוכש מסכתא אחר מסכתא נעשה לאדם גדול.

ואם לא מכבדים ומחשיבים את האברכים כראוי, בסוף הם עצמם ג"כ לא מרגישים מעלתם, ועוצם זכותם להיות צבא ה', ואם לא יכירו בחשיבותם זה יעכב את עלייתם וצמיחתם, וכמו שאומר ר' ירוחם ממיה, שאדם שלא מכיר חסרונו תינו זה נורא, אבל מי שלא מכיר את מעלותיו הרי הוא מופרך! דבלי זה א"א לגדול ולצמוח.

אין לתאר איזה גדלות קיים בצבור של האברכים, צבא של תלמידי חכמים, בקיאים בכל חלקי התורה, אחד יותר בזה, והשני יותר בזה, כמה הם מתעלים, כמה יורדים לעומקם של הסוגיות, כמה ספרים מתחברים בכל חלקי התורה, הם הפאר של דורינו, לא היו הרבה תקופות כאלו בישראל, שהיה דבר פשוט שמוסרים את החיים לתורה, וכמש"כ בירמיה שהוציא להם צנצנת המן להראות שאם מקדישים את החיים לתורה, מפרנסים אותו מן השמים.

מרון היה נוהג עפ"י הלכה למעשה, שלאנשים שאין תורתם אומנותם היה מורה שאסור ללוות כשאנים יודעים שיוכלו לפרוע אותם, ואילו לאברכים שתורתם אומנותם היה מורה לקחת הלוואות המוכרחות לחתן ילדיהם, גם כשלא יודעים איך יפרעו (לפי הכללים שהיה מורה). והוא משום שהם חיים מעל הטבע, וכמו שכתוב בנפח"ח (שער ד' פ"ט) שאדם הלומד תורה לשמה הוא נעלה מעל כל עניני זה העולם ומושגח מאיתו יתברך השגחה פרטית למעלה מכל הכוחות הטבעיים והמזלות משום שהוא דבוק בתורה ובהקב"ה ממש כביכול, והיינו שאינו מושגח לפי הטבע אלא מעל הטבע. והח"ח אמר כבר בדורו (ע"י פ"י יראת חיים על נפח"ח ש"ד פ"ד) שכל מי שלומד תורה בדור הזה בודאי שלומד תורה לשמה, דאל"ה לא היה לומד, דאין היום סיבה ללמוד שלא לשמה, מול כל הפיתויים המדומים של העוה"ז, וא"כ כ"ש בדורינו שהתעצמו הפיתויים והנאות העוה"ז, ובלחיצת כפתור חושבים להשיגם. וכך שמעתי שאמר מרון זיע"א על דורינו שכל הלומד תורה בהכרח שלומד לשמה, שאל"כ היה סוגר את הגמרא. ואע"פ שאנו לא מרגישים כך, ויש לנו בפועל סיבות שונות למה אנחנו לומדים, מ"מ הכל מכוח דחף עמוק פנימי של לשמה ואהבת תורה, שאנו לא מרגישים אותו, שבלעדיו לא היו עוזרות כל הסיבות שיש לנו כדי שנלמד, והיינו מוצאים אותם במקומות אחרים. ולכן כל העוסק בתורה בדורינו ביסודו הוא לומד לשמה, אלא כשזה מגיע אל הפועל, חוטף השטן את התורה, בכל מיני פניות. ואמנם שאין זה עדיין שלימות הלשמה אבל מ"מ לא ישוער ערכה.

ואמנם עדיין אנו בחורים אבל עלינו לדעת שהשאיפה היא להקדיש את החיים לעסק ולעמל התורה, ולחיות חיים של תורה. בימי הבחורות אנו יוצרים את הכלים הבונים את היסודות לדעת איך ללמוד ומהי דרכה של תורה, איך זוכים להימנות על צבא השם, וממילא עלינו לדעת להיכן עלינו לשאוף ולהתקדם. וזהו שאיפת כולנו לחיות כצבאות השם.

מאמר ממערכת זקניך ויאמרו לך

הן מודעת זאת בכל הארץ כי משאת נפשו של מורנו ורבנו הגרא"ל לחבר כל יהודי לתורה באופן היותר חזק, לדעתו כל שיעור תורה שנוסד הוא עצום, הוא משפיע קדושה לכל העולם, רבנו זצ"ל מעודד כל יוזמה לחזק לימוד התורה, אבל בבת עינו הם אברכי הכוללים, חביבים הם בעיניו עד להפליא, רבנו זצ"ל מוסר את נפשו כפשוטו להחזיק מאות אברכים, ועוד מתמסר לעזור לכל מי שמחזיק אברכים למעלה מדרך הטבע, רבנו זצ"ל עשה פעולות שהם לגמרי לא לפי טבעו העיקר להקים עוד כולל להחזיק עוד אברך, לדעתו של רבינו כי אברכי הכולל הם התכשיט של עם ישראל, פעם רבנו זצ"ל התבטא כי כשיבוא המשיח נתגאה בפניו עם אברכי הכולל.

ביום מן הימים נכנס יהודי נכבד לרבנו זצ"ל ורבינו אמר לו כי הוא תש כוח וקשה לו לשמוע אותו, תוך כדי כך נכנס אברך ורבינו האיר לו פנים, והאברך הציע לפני רבינו ענין אחד רבינו שוחח עמו בחיבה, וכמוכן הנכבד הנ"ל היה במבוכה, מדוע רבינו דחה אותו והעדיף לשמוע את האברך, כאשר יצא האברך מהחדר אמר רבינו אני מבין שיש לך טרזניה עלי, אבל אסביר לך, באמת הייתי תש כוח אבל כאשר נכנס האברך לחדרי אני מכיר משכבר הימים, הוא אברך יגע בתורה, התמלאתי עונג לראותו וזה נתן לי כוח.

נצא בעקבותיו ונלקט כמה דברי שבח ואמרות נועם בשבח גיבורי החיל אברכי הכולל המסולאים בפז, המעדינים עצמם על מובח אהבת התורה במסירות, ובשבח העזר כנגדם, הנשים הצנועות והחסודות, בנות החיל שמקדישות עצמם על לימוד התורה של בעליהן ומוותרות על הרבה עניני עולם הזה, והכל בכדי לקחת חלק בלימוד התורה מי ידמה ומי ישווה להם.

רבנו זצ"ל האריך מאוד בחשיבות הלימוד של האברכים, מצינו בחז"ל ענין שעשוע בתורה ואהיה שעשועים יום יום, הקב"ה משתעשע בתורה, והכונה בזה שיש בחינה בלימוד התורה לימוד תורה לא לשם שום מטרה רק לשם הלימוד בעצמו, זה הבחינה של לימוד התורה של אברכי הכולל, ללא שום מטרה וענין רק לקיים את רצון ה', רק מתוך האידיאל כי הם חיינו ואורך ימינו, ברצון אמיתי כדי להדבק בתורה הקדושה ובנותנה, אין מקום לשום עסק אחר זה העסק היחיד, [באמת רבנו זצ"ל תובע מאברכים השגות בתורה, תדיר הוא שואל נו ליכין אתה אוחו בידיעת התורה, מה הידיעות שלך בש"ס, זה באמת צריך לא לתת מנוח, המשימה הזו לדעת ש"ס], והרי תורה לשמה זה המטרה והתכלית שכל יהודי צריך להגיע אליה, והאברכים היקרים משמשים דוגמא ומופת בכך.

לאשה אחת שבאה להתלונן על בעלה האברך כי הוא מרבה ללמוד והיא צריכה עזרה, רבינו התמוגג מנחת, ואמר ממש משמח לשמוע על אברך כל כך שקוע בתורה אפשר להשמין מנחת כששומעים על אברך השקוד על תלמודו במסירות, ולאשת האברך הוא אמר כדאי לך לתת לו ללמוד זה אושר לא נתפס [כמוכן שאין למדים הלכה מפי מעשה ואדרבה בדרך כלל רבינו מעודד את האברכים לעזור בבית כשצריך].

בהזדמנות אחת אמר רבנו זצ"ל כי המושג כולל יש בו מעין בחינת משכן, כי ענין המשכן מקום להשראת השכינה, מקום כזה מהותו המקום קבוע לא ארעי, ולכן בחור בישיבה זה מצב זמני לא קבוע, אבל אברך שקובע את מקומו ככולל הוא יוצר להקב"ה מקום להשראת השכינה.

המושג של כולל הוא הניגוד החרף ביותר לרוח העולם הזה כי זה המקום שמבטל את כל העולם, כל העולם כולו רץ אחר עולם הזה, אנשים דואגים לסדר את עצמם טוב כאן בעולם לדאוג לפרנסה לדירה נאה לפנסיה וכדו', ובכולל נעצר העולם, אתה נכנס לבית המדרש כאן חיים רק את העתיד, כאן נושמים את אורת הפסגות של התנא באבות התקן עצמך בפרוודו, כאן בזים לרדיפה המתמדת אחר הנאות העולם, כאן מבינים את הסוד כי אין אהבה כאהבת התורה.

בנפש החיים כתב כי הקב"ה נוהג עם האדם באותו אופן שהוא נוהג עמו, בבחינת ה' צילך, [ויסודו ממדרש] כאשר אתה נוהג כמנהג אוהב אמת כך גם הקב"ה נוהג איתך, אברכי הכולל בקביעת עיסוקם רק בתורה מביעים בזה אהבה ומסירות מוחלטת להקב"ה, באומרם אין לנו חפץ בשום דבר רק בך, והקב"ה באותה מידה נוהג עמם כביכול.

לרבנו זצ"ל איכפת מאוד שיש אברכים שממעטים בערך עצמם, מה אני ומה חיי, מה ערך הלימוד שלי, למי אני תורם, לאברך שאמר דברים כאלה אמר רבינו בתמיהה אתה יודע מה אתה מדבר, אתה יודע כי היום היה לפלוני ישועה למעלה מדרך הטבע אתה יודע בזכות מי, בזכותך, אתה יודע כי הקב"ה מתקשט בלימוד תורה הזה, בוהר כתוב כי בזמן שישנם בעולם עמלים בתורה כראוי הקב"ה שמח בעולם שברא ואומר לכך בראתי את עולמי, והשמחה הזו משפיעה וממלאה את העולם בכל טוב, ולהיפך כאשר ח"ו אין אנשים שעמלים בה כראוי יש צימצום וחושך, תאר לך שאתה יושבת ולמדת וכל העולם כולו הושפע טוב בזכותך, אתה יודע כמה קדושה מתמלא העולם על ידי הלימוד שלך, אתה יודע כי היושב ושונה שכינה כנגדו, הקב"ה בכבודו ובעצמו בא לראות איך אתה לומד, ותבין טוב שכמה שהלימוד יותר בקביעות יש יותר מצב של השראת השכינה.

עוד נוספה מעלת האברכים שזוכים ללמוד תורה מתוך הדחק, כאשר תשאל אדם מה כל אבא משתדל להעניק לבנו הוא יאמר לך כי כל אבא משתדל לתת לבנו את הטוב ביותר, את המקסימום בכל דבר, כי אבא אוהב את בנו והוא רוצה בשבילו את הטוב ביותר, וכידוע אהבת אב לבנו זה משל על אהבת הקב"ה לבניו, שהיא אהבה שאין למעלה הימנה, אם כן אם נרצה לדעת מה היא המתנה היותר נפלאה שהקב"ה בחר עבור אהוביו נבדוק בהז"ל, וחז"ל לימדו אותנו כי לימוד תורה מתוך הדחק היא המעלה היותר עליונה, עין לא ראתה אלוקים זולתך, זה השיא שבשיאים האושר היותר נורא, נכון זה קשה, לפעמים צריך לעשות חשבון על כל הוצאה קטנה, אבל מה הקושי לעומת השכר, זה אושר שלא נתפס זה טוב נצחי, אין בכוח ילוד אשה לתאר זאת, אבל זאת נדע כי זה הדבר הכי טוב ונפלא ונעים שיש בעולם, תדעו ותבינו ותשננו לילדים כך זה טוב, כך זה נפלא, תורה מתוך הדחק זה אמנם לא מצב שאדם בוחר לעצמו, אבל כאשר זה כך אין למעלה מזה.

בספר נפש החיים ש"ד פ"כ האריך לדבר בשבח מעלת הלימוד תורה מתוך הדחק, וכ' בזה"ל, והוא הבן יקר מבני היכל המלך אשר לו לבד הרשות נתונה בכל עת לחפש בגני המלך הקדוש, וכל השערים העליונים פתוחים לפניו כמאמרם ז"ל כל העוסק בתורה מתוך הדחק אין הפרגוד נעל בפניו, ונכנס בשערי התורה הקדושה להשיג ולהסתכל באור הפנימי בעמקי הסודות העליונים שבה.

באמת ראוי לדבר בבית על עוצם מעלת לימוד התורה, כדאי מאוד שהילדים יהיו מודעים היטב לגודל הזכיה שיש באבא שלומד תורה, ובפרט לדבר גם על עוצם מעלת תורה מתוך הדחק, אמנם בדורנו מומלץ שהילדים לא יחשו תחושת עוני ומחסור, אבל כאשר אין מדובר על מחסור של ממש והילד שואל למה לילד פלוני יש מה שלי אין, למה אנחנו מסתפקים במעט, בזמן שלאחרים יש יותר, זה צודק להרחיב להם את הירע, ולשתף אותם באמת המוחלטת, כי שולחנו גדול משולחנו, למה שהילדים לא ישמעו חשיבותם וחשיבות מעשיהם, בספר נפש החיים בשער ד' יש כמה פרקים שמומלץ בכל בית יהודי ללמוד אותם, כדאי שהילדים יבינו למה האבא רוצה לשבת כל היום בבית המדרש.

פעם נוכח רבנו זצ"ל בסיום שערנו אברכי כולל, וראש הכולל אמר לרבנו זצ"ל כי האברכים לומדים תורה מתוך הדחק, רבנו זצ"ל התרגש מאוד מאוד ובדמעות בעיניו אמר לאברכים, אמנם כאן זה קשה אבל איזה אושר מחכה לכם בעולם הבא, אתם יודעים שהגאון מוילנא כותב כי אמנם למדנו במשנה כי תלמוד תורה זה מהדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה אבל הצדיקים רוצים לשמור לעצמם גם את שכר הפירות לעולם הבא, כי לא כדאי לקבל אפילו קצת מהשכר כאן בעולם הזה, השכר כאן בעולם הזה הוא אפסי לעומת השכר שיש בעולם הבא, ואתם שיש לכם שכל לשבת ללמוד, ועוד מתוך הדחק ודאי אתם מבינים כמה זה משתלם, ודאי אתם מבינים כי זה הכי טוב שיכול להיות.

אני מצטט מדברי רבנו זצ"ל במענה לשאלה מה לומר לאברכים, אמר רבנו זצ"ל בזה"ל כך תגיד לאברכים שהם צריכים לדעת שמי שמחזיק את העולם זה באמת אותם אברכים שיושבים ולומדים בצנעא, עם קשיי פרנסה, ובלי הרבה הערכה מסביב, הם לא ראשי ישיבות, ולא רבנים, ויתכן שאף אחד לא מראה להם הרבה כבוד על זה שהם יושבים ולומדים, אבל באמת אלו שלומדים תורה מתוך הדחק הם הם העיקריים שמחזיקים את כל העולם כולו, עכ"ל"ק.

ולנשים היקרות הנוטלות עליהם עול כפול ומכופל לאפשר לבעליהן לשקוד על תלמודם, יש כאן זכות כפולה ומכופלת, לא זו בלבד שהם מסתפקות במעט, עוד זאת שהם לוקחות על עצמם עול נוסף של פרנסה מלבד עול הבית וגידול הילדים, זה מחוזה מרהיב שלא היה כמותו מאז היות עם ישראל לגוי, זה כמדינה החידוש היותר גדול לקראת עקבתא דמשיחא, אם רואים התגברות רוח טומאה בעולם הרי הוזה לעומת זה שיש בעולם זה המצב של אברכי הכולל, רבנו זצ"ל אמר פעם, ודאי שזה בכלל מה שאמרו חז"ל כי בזכות נשים צדקניות עתידין להגאל, חז"ל האריכו בשכרן של הני דנטרן עד דאתין גובריהו מבית המדרש, וכעת הם עוד הוסיפו לקחת על עצמם עוד קושי, והעיקר שהבעל ישב וילמד, שכרם הרבה מאוד.

ולכל יהודי באשר הוא הקריאה מופנית בזאת, הבו גודל לאברכי הכולל, הגאווה היותר גדולה שצריך להיות היא להיות בן של אברך, כאשר אתה שומע מילד כי אבא שלו לומד בכולל תביע לפניו את הערכתך, תגיד לו אתה יחסן, זה הכבוד הכי גדול אבא שלומד בכולל, זה אות כבוד, וכמובן לכל יהודי יש את הזכות להיות שותף לאברכי הכולל, כל אחד יכול לתמוך בלומדי הכולל זה זכות שלא כדאי להפסיד, אם אתה לא לומד בכולל לפחות תהיה שותף למפעל האדיר הזה, וביזה תזכה לכל טוב בזה ובבא.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, את מידת האהבה שמגלה רבינו הגראי"ל כלפי אברכי הכולל, הם קרובים לליבו ויקרים לו מכל יקר.

זכורני כי פעם שאלתי אותו על אברך פלוני, ורבינו לזכר שמו של אותו אברך נהרו פניו, והוא אמר לי באהבה ואושר, פלוני יושב כבר עשרות שנים בכולל ולומד, שאלתי את רבינו אבל הוא שקט לא שומעים ממנו, אמר לי רבינו אבל הלימוד שלו משפיע ופועל בכל העולמות.

אני יודע מכמה וכמה אברכים שבאו לשאול אם לצאת למשרה תורנית, ורבנו שאלם האם הם עדיין לומדים טוב ואם התשובה היתה שעדיין לומדים טוב הוא לא הסכים שיצאו מהכולל, רבינו התבטא כעת הרי הם יושבים ומתענגים בגן עדן התחתון ואיך יעזבו את זה, זאת ועוד כי מתוך שבעיני רבינו אברכי הכולל הם בתכלית החשיבות הוא אישית מחזיק במסירות נפש המון כוללים, כבר שנים, אנו שומעים מרבינו כי הגאווה שלנו זה האברכי כולל שיושבים כל אחד בפניה שלו ויגיעים בתורה ללא שום אינטרס, רק בשביל קיום מצות תלמוד תורה לשמה, ז"ל הנפה"ח ש"ד פכ"א, ובתד"א אמר, אשרי אדם שיש בו ד"ת והוא יושב וקורא ושונה במקום צנוע וסתר, אצל מי מלינין אותו, הוי אומר אצל הקב"ה, שנאמר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן, כשם שהם משימין עצמן יחידין בעוה"ו ואין עמהן זה, כמו כן בעוה"ב הם יושבים אצל הקב"ה לבדו, עכ"ל.

תורה נקראת שעשוע של הקב"ה, ואיזה אצלו שעשועים כל יום, שעשוע פירושו לא עשיה עם מטרה מוגדרת אלא הנאה מעצם השעשוע עצמו, בבחינה הזו אברכי כולל זוכים להדמות לקונם.

בנוסף פעמים רבות גם המילגה היא נמוכה וממש נדחקים עבור הלימוד, מי ידמה ומי ישוה לאברך שיושב ועמל מתוך הדחק, אין לנו את המילים ואת יכולת הביטוי לדעת להעריך את השכר עבור דבר כזה.

ידועה הבדיחה על אותו אדם שפנה להקב"ה אם תתן לי מליון דולר אני סוגר את כל העסקים ויושב ללמוד כל היום, התשובה שקיבל משמים היתה, אתה מדי יקר יש כאלה שעושים את זה עבור 1500 ₪ לחודש.

כמה פעמים התבטא רבינו כי אברכי הכולל הם אצלו במעלה העליונה של חשיבות.

נוסף על כך בדורנו שהרחוב כ"כ פרוץ ותיבת הנח שלנו זה הישיבות והכוללים, כאן מונח חוד החנית של המאבק להשאיר בתוך התיבה, כי בחוץ זה סוּחף נורא.

ולכן כמה מוטל עלינו להרים על נס את פועלם של כל אותם אלמונים אברכי הכולל שומרי הגחלת, החיילים הנאמנים בצבא הקב"ה, סבור אני כך אמר

רבינו, כי כשיבוא משיח הדבר הראשון שנראה לו זה את אברכי הכולל.

מן הראוי להעתיק את דברי הנפש החיים על מעלת לומדי תורה מתוך הדחק [ש"ד פכ"א] ונפשו תשבע בצחצחות האור העליון הגנוז, כמאמרם ז"ל כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק וכו', אף משביעין אותו מזיו שכניה.

כמה נורא מי שעוזב את הביהמ"ד, יש עליו חובה לשמור על עצמו בכפל כפליים, וזה הכאב הגדול, כי אדרבה תחת שישמור על עצמו יותר בד"כ הוא שומר על עצמו פחות.

כבר נתפרסם הסיפור עם מרן הרב שך באברך פלוני שהיה דחוק מאוד בפרנסתו פנה למרן זצ"ל ושאלו אם לצאת לעבודה, ומרן אמר לו לא כדאי, כך נמשך הדבר למשך זמן, לאחר זמן האברך לא עמד בלחץ ויצא לעבוד לחצי יום, וחצי יום הוא למד, אחרי תקופה הוא ניגש למרן זצ"ל ושאלו כי כעת יש לו עוד קושי, אם לצאת גם לחצי יום השני או להשאיר ככולל, ומרן זצ"ל אמר לו שיצא לעבוד כל היום, תמה האברך ושאל את רבינו כשלמדתי כל היום לא הסכמתם שאעזוב את הכולל אפילו לחצי יום ומדוע כעת אתם אומרים לי לעזוב לגמרי, ויען לו רבינו במתק שפתיו למה אתה לא מבין, כל זמן שלמדת ככולל היה כלפיך הנהגה אחרת של אוכלי המון, יש להם הנהגה מיוחדת לא לפי דרך הטבע, אבל כיון שכבר עזבת את הכולל עכשיו כבר יש איתך הנהגה אחרת וכעת זה הולך לפי דרכי ההשתדלות הרגילים, ולכן הוריתי לך להוסיף עוד שעות עבודה, כמובן שאי אפשר ללמוד הלכה למעשה מסיפור, זה תשובה שנאמרה במקום מסוים לאיש מסוים, אבל זה נותן כיון על כל המבט.

מעשה שהיה עם רבי שמואל סלנט שישב אצלו גביר גדול שבא לתת תרומה עבור עניי ארץ ישראל, והנה תוך כדי הביקור נכנס לפתע בן ישיבה אחד מהאברכים שישבו בכולל לבושו היה מרושל והופעתו היתה פשוטה מאוד, והנה להפתעתו רואה הגביר כי ר' שמואל סלנט מכבד את האברך בכל מיני כבוד וכאילו שכח ממנו לרגע, וכמובן זה חרה לגדיב מאוד, כאשר האברך סיים לשאול את שאלתו ופנה ללכת שאל הגביר את ר' שמואל סלנט בנימת זלזול מדוע כ"כ נרעשתם לכבוד הבטלן הזה, לשמע המילים האלו קם ר' שמואל סלנט מכסאו ויאמר לו אתה יודע מי זה האדם הזה הוא אברך כולל הממית את עצמו על התורה מתוך הדחק, ועתה כלך לך מביתי איני יכול לסבול ביזוי ת"ח בצורה זו.

פעמים רבות שבאים אצל רבינו לבקש רשות להפסיק את הלימודים בכולל ולצאת לעבודה, ורבינו מסרב בכל תוקף להרשות, מי שבאמת לא החליט ורוצה לדעת מה היא דעתו של רבינו יקבל תשובה ברורה מאוד, רק אם רואים כי השואל כבר החליט, אז לא כופה עליו רק נותן לו להבין אבל לא אומר מפורש.

כמה צער היה לרבינו על אברך אחד שיצא לעבודה, אני זוכר ששאל אותו פלוני למה כ"כ איכפת הרי הוא לא מוכשר כ"כ וכדו', ורבינו אמר לו בכאב מה אתה מדבר כאשר אתה בכולל אתה במקום אחר לגמרי זה מהות אחרת, בן תורה, כי התורה היא חיינו והלומד תורה נקרא חי ומי שאינו לומד נקרא כמת זה בחינה אחרת לגמרי.

רבינו מכבד כל אדם שעושה דברים טובים אבל הכבוד שניתן לאברכי כולל הוא מעל הכל.

רבינו רואה בזה צו השעה לכל אחד להקים עוד כוללים ועוד כוללים, זה הדרך היחידה שלנו לנצח במלחמה הזו, ומעודד ומדרבן לפתוח עוד ועוד כוללים. במשנה למדנו כי ההולך לביהמ"ד אפילו אם אינו לומד שם שכר הליכה בידו, וזה היה בימים כתיקונם אבל בימים טרופים אלו הרי כל שהיה חוץ לביהמ"ד מסוכנת. הבו ונרומם את לומדי התורה.

מכאן הקריאה מופנית לכל יהודי באשר הוא, הבו גודל ללומדי התורה, הבו גודל ללומדי הכולל, איש לפי מהללו צריך להיות אצלנו ההילול על האברכים ומשפחותיהם.

הבה ונרים את הקול כי להיות בן או בת לאבא שיושב בכולל זה הדבר הכי מכובד שיש.

כאשר תשאל ילד ומה אבא שלך עושה והוא יגיד לך אבא שלי לומד בכולל תרים אותו עד לשמים תצדיע לו, כאשר אשה תפגוש את רעותה ותשמע ממנה כי בעלה הוא אברך כולל תתן לה את הכתה, את מחזיקה את כל העולם, כי בלעדייך לא היה שייך אפשרות זו.

כן כל אותן גיבורות הרוח שמוכנות להסתפק במועט, ויודעות להעריך את הבעל הפשוט לכאורה שרק יושב בכולל ללא שם ומשרה וכדומה, רק עובד את ה' ולומד תורה בצניעות הם המשענת של עם ישראל.

ואם אתה לא מסוגל לשבת בכולל, אבל להחזיק כולל אתה יכול זה המפעל הכי מצליח שתוכל לעשות, זה חומת המגן שלנו, זה בעצם נקודת המלחמה הכי חזקה שקיימת, כי רק מי שבתוכו הוא מוגן מי שבחוץ צריך שמירה.

תורה מתוך הדחק מה רבו פאריה, אוי איך נתאר את המעלה העצומה הזו, אך מאידך הנסיון קשה, להורים וגם לילדים, חסר זה וזה והילדים אומרים למה לאחרים יש ולנו אין, והם שומעים בבית שוב ושוב כי אבא לומד תורה, וזה יש לנו שאין לאחרים, [ובמאמר המוסגר באמת נחוץ מאוד שכל אברך ידבר בבית על מעלת הענין של תורה ובפרט של תורה מתוך הדחק, אין הכוונה להדגיש בבית כמה אנחנו מסכנים ואין לנו, לא, ממש לא, אבל לדבר על החשיבות שיש ללומד תורה ולדבר על כך שאנחנו מוכנים להצטמצם כי לימוד תורה זה דבר עצום, כל ילד מבין כי עבור דברים גדולים שוה לחיות בצניעות, אם הוא יעריך את הלימוד של האבא הוא יקבל יותר בקלות מה שלנו אין כל מה שיש לאחרים], מלבד שהלימוד עצמו אחד בצער ממאה שלא בצער עצם הדבר שהלימוד הוא מהוה סיבת הצער כי מחמת שרוצה ללמוד הוא חי חיי צער כמה מונח בזה אהבה להקב"ה, כמה אהבה לתורה יש כאן והשכר הן עצום ורב הוא.

וגם דבר זה הוא צריך את הסכמת העור כנגדו, ובפרט כי ללומד יש את הסיפוק מהלימוד עצמו, אבל לנשים אין הנאה מהלימוד רק האידיאל שתורה זה חשוב זה נותן להם את הכוח.

ההנהגה של אברכי הכולל לחיות בצניעות ובפשטות כדי להמשיך ללמוד למרות כל הדחוק והמחסור זה הנקודה היותר חזקה שמבטא את המבט הנכון וההפוך מכל העולם, כי בעוד שכל אנשי העולם דואגים לשפר את מעמדם כאן בעולם הזה, הרי אברכי הכולל מכריזים לכל העולם כולו אנחנו יודעים כי העולם הזה הוא פרוזודו, והמטרה שלנו היא העולם הבא, ולכן אנחנו מוותרים מרצון על מנעמי העולם כדי שנוכל להתמסר ללימוד התורה, אין דבר כזה, זה חריגה מכל גדרי הטבע, זה הניגוד הכי חריף שיש לכל העולם, זה בעצם קריאת בוז לכל העולם, בביהמ"ד נקבע ערך אחר לגמרי לאדם, כאן לא יועיל לך כסף שיש לך, או כוח וכדו', רק דבר אחד קובע, ידיעה בתורה הק', רק בביהמ"ד עדיין אפשר לנשום אויר צלול של אמת, מציאותם של אברכי הכולל היא העדות החיה והקיימת להבטחה כי לא תשכח מפי זרעו, כי זה דבר לא טבעי נגד הנהגת העולם.

יתירה מכך זה שהנשים לקחו על עצמם את העול לצאת לעבוד זה דבר עצום, בנות ישראל הכשרות שבדורנו הם משמשות הזבולון של כל הבעלים בכל המובנים הן בחוץ והן בפנים, מי ידמה להם, שמעתי בשם רבינו כי כמו שבזכותם של הנשים הצדקניות נגאלנו ממצרים יתכן בהחלט כי כיום גם בזכותם נגאל, כי הם גיבורות הכוח הם עומדות בקשרי מלחמה לאפשר לבעלים לשקוד על תלמודם.

הרמב"ם בפ"ו מה' דעות כותב כי מכיון שהאדם נמשך אחר חבירו וכו' אם מצא שאנשי המקום מידותיהם רעות צריך ללכת לדור במדבר, וכידוע כי בדורנו שהרחוב הוא נורא בתי המדרש הם המדברות שלנו, שם יוצרים אוירה בריאה וטובה שם יש קדושה, ולכן כל כולל כל ביהמ"ד זה המקום האידיאלי, ולכן זה חומת המגן שלנו מול הרחוב, עוד כולל עוד ישיבה כך אנחנו מרחיבים את המקומות הטהורים והשמורים בעולם, יוצרים מקומות להשראת השכינה כי הרי שנינו אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה זה הד"א של הקב"ה בעולם.

זה צו השעה זו היא הקריאה שמרן מפנה כלפי כל יהודי, אתה חייב לעצמך את כוח התורה, ואין אתה בן חורין להיפטר ממנה, או אתה לומד בכולל או לכל הפחות אתה מחזיק כולל, אם אתה רוצה לילך בדרכיו להסתופף בצילו של רבינו זה מחייב.

